ספר

ברכת שלום

כולל

שאלות ותשובות שונות בעניני עירובין, גיטין ומקואות ועוד חידושי תורה
שחדשתי בעזר חשי"ת

ממני הצעיר שבכהונה

שלום יצחק בר' ישעי' הכהן ז"ל שטערנבערג
מקראקא, דיין ומו"צ דפה אנטווערפן יע"א.

אנטווערפן, תר"ץ
בדפוס העברי של יוסף פלעסנר.

SEFER BIRCHAT SCHALOM
Éditeur : S. I. STERNBERG, Anvers, Kroonstraat, 206

הסכמות

של הרבנים הגדולים הגאונים אדירי התורה שיחיו.

הסכמת הרב תגאון הגדול סוע"ה רבא דעסא מדברנא דאומתי'
ע"ח פ"ח בוצינא דנהורא כקש"ת **מאיר דן פלאצכי** ז"ל.

בעוה"י.

בהיותי בק"ק אנטווערפען ראיתי שם את הרב הגא' החסיד כש"ת מו"ה שלום יצחק הכהן שטערנבערג מורה הוראה דשם והראה לי ספרו חידושי תורה על הלכות טריפות וגם תשובות בעניני עירובין וביטין וכמה תשובות הנחוצות להלכה ולמעשה וראיתי כי הם נכונים מאד ומסיק שמעתי' אליבי' דהלכתא וכל מן דן סמוכי לנא יפרצו מעיינותיו חוצה וראוי לקבעם בבית הדפוס כי הם ראוים למורה הוראה יבדרו שמעתתי' חוצה ויתענגו כל חוגי בחם:

הק' **מאיר דן פלאצכי.**

הסכמת הרב הגאון הגד' מהור"ר **מרדכי ראטענבערג** שליט"א
רב ואב"ד דקהלתנו פח אנטווערפען יצ"ו.

ב"ה.

הנה ראיתי הכתבי יד של ידידי הרב הגא' חריף ובקי מוהר"ר **שלום יצחק הכהן** שדעתו יפה שליט"א דיין ומורה צדק דקהלתנו יצ"ו בעניגים נתוצים להלכה דברים יקרים נאמרים בחכמה ודעת ראוים לצאת לאור עולם והן אמנם לאו לידידי הוא צריך לחסכים על דבריו כי שמן תורק שמו הטוב נודע בשערים, כן לעשות רצונו הפצתי אשר שיחר פני לבוא בהסכמה על ספרו, באתי בזה להביע שמחתי' שזיכה ד' אותו להביא חדושיו לבית הדפוס לחפיק מעיינותיו על פני תבל, כי ראויים הם הדברים להתבדר בעלמא. יהגו סמנו שוחרי תושי':

ל"א לטפסונים תר"ץ

מרדכי ראטענבערג רב אב"ד יפה אנטווערפען.

הסכמות

הסכמת הרב הגאון החכם השלם מהור״ר יהודה ליב פיין שליט״א אבד״ק סלאנים.

בעזהי״ת.

אנכי בדרך נחני חשי״ת לקצה מדינת המערב לעיר אנטווערפען יע״א המלאה סוחרים וכנעני ארץ באכנים טובות ומרגליות וכל זה היא עיר מליאה חכמים וסופרים כאלו היתה במזרח פולין, והנעתי למקום היכא דנשקי מזרח ומערב אחדדי. ובתוך חכמי העיר אשר באו לבקרני מצאתי את שאהבה נפשי אחד המיוחד הרב המאור הגדול הה״ר סוע״ת מפורסם לגאון ולתפארת נפן אדרת כמר מהור״ר שלום יצחק הכהן שליט״א שטערנבערג דומ״צ בק״ק חנ״ל והוא כהן שדעתו יפה ומגופה טורה ודאין לעם ד׳ ותלמידו בידו שו״ת וחיבור על ח׳ טריפות וגם חיבורו ברכת שלום שו״ת וחידושים שהוא מעלה כעת על מזבח הדפוס, והספר ברכת שלום הוא כלי המחזיק ברכה לישראל ועוז לעמו יתן:

והנה לבד עוצם חכמתו בתוה״ק תוקדם לו חיראה ביראת ד׳ כל היום והוא אילן ששרשיו מרובים שרשי היראה ומדות יקרות שייף עייל שייף נפיק ומד׳ ומאדם רצון יפיק, וכל מי שיש בו יראת שמים ראוי להיות דבריו נשמעים לרבים, ולכן ראויים דברי תורתו להשמיעם ברבים לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל וראוי לכל מוקירי תתוה״ק וחובב אמריה לקבל ספרו בספ״י ולהעניק לו ברכה בעין יפה, וכל המעניק ברכה לת״ח יעניקו לו מן השמים ברכת עד בלי די כמו בטח מפי חז״ל וכברכת הכות״ח ביום ד׳ ז״ך טבת תרפ״ט פה אנטווערפען יע״א

נאום יהודה ליב פיין האב״ד דק״ק סלאניסא יע״א.

הסכמת הרב הגדול המפורסם כקש״ת מהור״ר מאיר שפירא שליט״א אבדק״ק פיעטרקוב.

ב״ת.

בהיותי בק״ק אנטווערפען לרגל העבודה אשר לפני וראיתי שם את הרב המו״צ דשם הרב הגא׳ החסיד כש״ת מו״ה שלום יצחק הכהן שטערנבערג שליט״א ודברתי עמו הרבה בהלכה וראיתי אותו כי הוא מלא וגדוש בתורה ובחכמה וגם ראיתי ספרו תשובות נחוציות בעניני עירובין וניטין והם נכונים מאד בהלכה וכביר מצאה ידו לאסוקי שמעתתא׳ אליבי׳ דהלכתא וחנני מסכים עמו לקבעם בבית הדפוס יפיצו מעיינותיו חוצה וכל חונ׳ תשוית ימצאו שם דברים ראוים להלכה וכל מן דן סמיכי לנא

הק׳ מאיר שפירא אבד״ק פיעטרקוב.

הסכמות

הסכמת הרב הגאון החריף שלשלת היוחסין מוהר"ר נחום ווייד'ענפעלד שליט"א אבד"ק דאמבראווא.

ב"ת אנטווערפן, ח' ויצא תר"ג.

לכבוד ידידי הרב הה"נ חר"ב ור"ח מו"ה שלום יצחק הכהן נ"י דומ"צ דק"ק אנטווערפען.

כידוע לכת"ח עת היותי פה אנטווערפען נבוך הרעיון אני מאשר עולל לי בעוה"ר כי נלקח ממני מחמד נפשי בנו בכורי האברך החריף ירו"ש מו"ה יעקלי ע"ה תנצב"ה ה' ינחמני. ע"כ לא ניתן לי לתת עיון נמרץ בספרו היקר שמוציא עתה לאור, בכ"ז במעט העיון ראיתי כי הוא חיבור נחמד רב התועלת. בגופי הלכות ענינים עמוקים בלתי שגורים נחוצים הרבה לשוחרי תושי' ויושבי על מדין כסא ההוראה. וכת"ח הראת כם עה ידו גלי' לדרעי' תפל נהורא בעיון גדול ובקיאות יפה נמרא וסברא למרכז ההלכה תורת אמת יהי' ד' עמו ויעל יאריך ימיו ושנותיו בנעימים ויפיצו מעיינותיו חוצה לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה:

ואין ביהמ"ד בלא חידוש מה שיש לי להעיר במה שהביא כת"ה בעניני מקואות משרת ב"ש*) ויסודו משרת מהרי"ט ח"א סי' י"ח במקוה זוחלת אינה מטהרת שאובין שהדבר פלא ותמוה ממתניתין פ"ו במקואות במלא בכתף ונותן לעליון עד שיורד לתתתון מ"ס וקשה הרי בעת שנותן מים בעליון הם זוחלין ואיך מטהרין ואע"ג בחמים התחתונים אינם זוחלין כ"א למעלה מס"ס מ"מ דעת כמה פוסקים בש"ע סימן ר"א סי' ג' דגם למעלה מס' סאה איכא פסול זוחלין עכ"ל:

ונלע"ד לתרץ הנה בביאור הגר"א ז"ל (שאינו ת"י כאן וכמדומה שהוא בס"ק י"ט) חידש לן בביאור הדבר דמי נשמים אין מטהרין בזוחלין מה שא"כ במעיין משום דמים זוחלין ל"ה חיבור והוי כאין בהם מ"ס וזה שמבואר בש"ע סעי' ס' שאין הנזחלים מערבים ומשא"כ במעיין שמטהר בכ"ש עיי"ש ובמק"א כתבתי באריכות מה שיש לדון ולפלפל בזה ואב"מ. ואמנם בסברא זו דמים זוחלין ל"ה חיבור יש להעיר קצת מתוספ' עירובין ס"ח ד"ה ליקני שביתה באוקיינוס שכתבו דאפי' אם אין תחומין למעלה מי' והעבין שותין מאותן של מעלה שגבוהין מי' כיון שכל המים מחוברים יחד חשובין כאלו מוחזין בארץ עכ"ל הרי מבואר דגם זוחלין בים הגדול דחשיב כמקוה חשיבי כמחוברין, ולכאורה על קוטב זה יסובו הב' דעות בש"ע סעי' ג' אי גם בזוחל למעלה מס"ס פוסל שנחשוב גם המים התחתונים כזוחלין כיון שכל המים מחוברים וכסברת התוס' עירובין הנ"ל לגבי תחומין במים שלמעלה מי' וידוע דברי החו"ד כיו"ד סי' צ"א מ"ש בדבר לת ל"ה חיבור והביאו מס"ש הרא"ש

*) עיין רפ פ"ה מה שהשבתי לקושי' הבית שלמה בהגהה שם.

אזהרות נחוצות לכל.

כית.

א) ששמעתי שיש רבים שמקילים לעצמם ומכשלים סים ושארי דברים לחים מעיש ואחר שנתקרר שותכים אותן בשבת לכלי ראשון כדי להחמם וחיו לעשות כזאת כי תמא חילול שבת גמור ואסור לחמם בשבת שום דבר לת שנתקרר כי יש בו משום בישול כמו דמסקינן בארח סי' תנ"ג וסי' שיח והל האוסר שבת כהלכתו מחילין לו על כל עונותיו ושקולה שבת כנגד כל התורה כולה:

ב) אזהרה קנית תפילין ומזוזות אשר בעיה רבים נבשלים וקתים מאשר בא לידם והרבה מחם הם שלא ברת של תורה נכתבים שלא בהכשר והסניה אותם הוא בכלל קרקעותא ולא מנת תפילין ומכמל כמה מצות עשה ועושים בכל יום כמה ברכות לבטלה ע"כ לא יקנה שום איש תפילין ומזוזות אלא איב יודע שכתבם סופר מהוהת וה"ש כמו שכתב המס"ג מביאו כתחילת ספר קמת המפר שהמפר צריך לחיות יותר ירא שמים משחם כי הסניה היו תפילין מפולין או שיש לו מזוזות כאלה עובר בכל יום על כמה עשין ועל כמה ברכות לבטלה:

ג) אזהרה קנית מאבלים שותים הנעשים בהאבריקן ויש כהם כמה חששות של תערובות אימור כמו ששמעתי בשם הגאון רבן שבכות"ת מברעזאן זיל שכל דבר שעושים בפאבריק אשר ממציאים כבל יום המצאות חדשות יש בו חשש גדול של תערובות איסור. ושמעתי שבקוקסקעס יש כהם עשרים לאות שונן חלב וחיר הביב ואנשי קדש הביון לי וכשר בשרה מרעה לא תאכלו (שמות כ"ב) כי עיקר קדושת ישראל תלוי בזה לשמור את עצמו מכאכלות אסורות אשר מטמטמין לבו של אדם ומביאין לידי סיגות הין בכו שכתב הרים זיל על המשנה כשר שכמכחים שוחמו של עמלק כי זה היר אומנתו של עמלק יכ"ז שרצת למכא הין נפשות ישראל ולחכי הנכח הכאכל מרפות נקרא שוחמו של עמלק. על כן לא יקנה שום איש קוקסקעס וזשעם ופלאנצען-כוטבנער וברוכה אלא אם יודע בבירור שנעשו בבשרות על ידי ירא שמים מרבים:

הם בציגאריק יש הערובות שונן איסור.

ולדשומעים יזכם והבא עליהם ברכת פוב הנכה לגאולה שלכה לראות בבנין ציון וירושלים נבאים:

לוח המעות:

להלן נעמוד מ' כהנהה שם נשמר הבשרות הנאלו:

.פרק ריב מסכת בלים סיו כבלא שבחלקה לשנים אחר בגדל ואחיר קטן שבגדול מסא הקטן .מחזר וקשה בין שבחלקה לשנים ומאחי הגדול מסא הא אינו מבטלה מדי דרהוחו הוחמא כמדי .פיו הבלים סיב מדוד של נחמטין ביאבו מדי רחמאיו מסא מדרין מרחה שהם שהחר שהחרים .מחלק רבמדי ריב כלים אירו בכלי חרס ע"ב ש"ב לחמה מבטלה מחרבן מסאיב נמיוד של .מחמטין אירו בגלי עץ ע"כ כל שאינו מבטלה מחרבן מדרין שהחר וחביא כן מדבדי הבסבים .ריל ואינו מבטל בלל הבילוק ראם אין חשוב סיח קיבול אי"ב אם בכלי חרס מבו' אבמים לבמדש .בשם הגי מרה נרשון חבוך זיל מדדין שבדי יש לחלק בין בלי עץ לבלי חרס ובלי חרס בין .ובכמה לקבלה אם ולא הר כיח קיבול מבמ סים מקבל מבמה בבו בחבית שאין לו שלים .ומקבל מבמה בחריה הקרקע שבמדר ל"ג.

לחלן בעמוד קיה שמרה לי בנקוס .הבלהר ערך לחמה .בלהר.

בעמוד קנ"ח שורה ריח כין הבלה פעם לא. .הבחיב לא אחיקי בשיק כהן ראשכל עם פת מכל מעשי.

ציור הדרומות המוכפות את עדנו ועלידם הוחר המלמול נשענו.

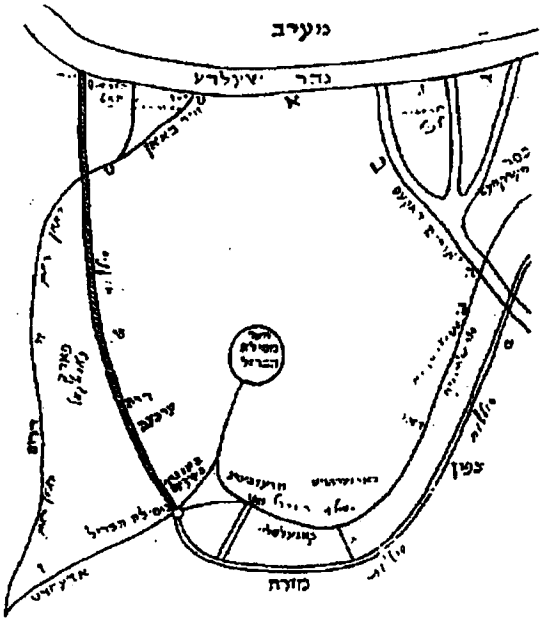

א נהר שעלדע.
ב האורים הנקראים ראקקעס.
ג נמל הדרסמארליגע.
ד
ה מסלת הברזל המקפת העיר.
ו מגד צפון וקצת מזרח עד האור המסלת מכאן מארס.
ן מסלת הברזל מן חצר מסלת הברזל.
ח מסלת הברזל מן ארעכוים המקפת את הגן נאכפינאל עד נוד-באגן נומר ט.
ט מסלות המקיפות את העיר הייבו עד צפון, מזרח ודרום עד נהר שעלדע.

בעמוד.

הנה ראינו מה עיר אנטווערפן נדול המכשלה ר"ל באיסור הנאות וטלטול מרשות לרשות בשבת כידועים ובלא יודעים כי אחינו בני ישראל בכאן אין לדם דבר מיוחד הנוהר באיסור הנאה אי אפשר לו לצאת בפתח ביתו כי אין לו לתניח שמירת ביתו אזל שכניו ומכרת ביתו .ע"כ עבר ושנה נעשה כחיתר אשר בעיר מזלזלים באיסור הנאות ונשאים אנלם מפתחות ביתם ומרחמות. גם הרבה אנשים בלמתם לבית התפלה אין בלשונם מלה כי יחסר לחם מרחר ומומש או משקפים. ומם בעניין מזונות הצורך להוציא ולהכניא לכבוד שבת חיי צער חיו אם אינו מוכן מערב שבת ועי' בהשר הם מחר מי' צ"ם שהאריך בזה כי דבר זה אינו צריך לפנים כי מצוה גדולה לתקן בעיר שיתופי מבואות ועירובי חצירות ומעם זה אנו מכרחין על מצות עדוה כי הבריות לא קשי על האיסור למלמל בלא עירוב רק קשי על המצוה התיקון שעי' העירוב מחר למלמל ועי"ז יגצלו עדת ישראל מחילול שבת אשר חז' היא בכופר בכל ותעודה כולה והביא שם מה שאמרו בגי' ביצה מ"ו: בהחוא מרבנן שהי' אשר לעיב עירובי חצרות בידם שהל לחות בשבת ואסרו עליו שהוראתו לקלקולא בכמה שהחמיר. דבין המקלקלי בי רבים חייבו קלקולא ומרשי' דמקלקלי בי רבים ששוחמים ומטלטלים בלא עירוב ומשמק מזה דאין להחמיר שלא מן הדין אלא אורבה מצוה לבקש היתר מן התורה כי אין לך שעת הדחק יותר מזה בכמה שרבים נכשלים. ובגמרא עירובין דף מ"ח אזל רבה בר בר חנה לאביי מבואה דאית בי' תרי נגרי דרבי מרבנן לא חזי בה לא עירוב ולא שיתוף הנעוך אביי לתנצל עצמו על המכשלה שתחת ידו. ובשורן אוה שמ"ז סי' יז' אותא מצוה לחזור אחר עירובי הצירות ובסי' שצ"ח אותא דמצוה לחזור שיתופי מבואות. הה אוחה שנים אשר חשבו לחקן פה תיקוני עירובין ולא עלתה בידן כי הוי צריכין לעשות אוחה תיקונין המסשלה לא הרשה אותן. אך עתה נחודשו כמה נדרים וסחיצות וסמילות הברזל אשר ע"ז העיר כוקפת חומה סביב ואין פרץ בהחומותיו. וראינו כי אפשר להחיר בשם אחרי שכירת הרשות פשרי המסשלה כדינא. אך מחמת אוה פפיקות ושאלות בדבר הזה דפקנו על פתוח חכמי הדור אשר מימיהם אנו שותים לפתוח לנו שערי ההיתר והם הרחיבו לנו פתח ההיתר, ומחר ע"מ תורתנו הקדושה למלמל בעירנו בשבת בלי חשש ומקסוק כלל. ותיל עשינו בן הלכה למעשה בשנת תרס"ב לפ"ק פי' ישלת למדר ויחן את פני העיר ואיזאה בסדרש קבע החומין בכעור יום ויום רצון כלפני הטיית שלא אכשל בדבר הלכה הין והחזק לאדם דע יאר' עיניו בתורתו להכין ולהשכיל לאמיתה של תורה הם לבי אל עדותיך כי עמי עשי"ו:

ועתה נבחוב תיקון מחיצות העיר בפי הציור הרשום לעיל ואף כי נשתנה אופן החיתור באיזה מקומות היינו כי בתחלה הי' החיתור ברוב העיר ע"י המסלות המקיפים את העיר אך בסגנת הפר"ח נעשו מחיצות הרבה במסלות ונתקלקל החיתור והסגי"א נ"כ הג' הרב אביר דשה מ"ת מרדכי הא-מעזבקו שליט"א להתיר עי"ז תל מסילת הברזל המקיף את כל העיר היינו מן אות ח' אשר תל מסילת הברזל יש לה חיבור עם הראוי אצל מערקסעם הנקיף והולך כל צד צפון וחזרת עד כפר אדעחרט כפי שנרשם באות ו' ואות ז' הא"כ מקיף והולך כל צד דרום עד הגבר שעלדע אשר בצד מערב אות מ' העי"כ חיקף העיר מקום שכותר לסלסל הוא גדול וחב יותר מקדם וחבל הלך

אל מקום אחר להתיר עפ"ם שכתבנו מאז ומשנה לא חזה מסקוטה:

בקצה מערב מוכב והולך הנהר שעלדע. ואודות החשש שמא יקרים הנהר אשר

המחבר בזה הנ"א סימן שפ"ג הבר נודע דעת המחתירין הה

האחרונים הנבנסת יחזקאל בשם הג' מהרש"ל אולאין ותתם מוסר ארח תשובת

פ"ם הבתשובה' הרים תשר ד', אמנם מה אין מהצורך לפלפל בזה כי הנהר

הזה בחמת גדולו ותסקנו אינו שכיח שיקרוש בלל תם גדחי הנהר נבחזים

מאד יותר מעשרה מפחים ואין שום ספק בזה כלל:

בהקצה צד צפון יש שם יאורים שקחדין האקקעס חפידות גדלות אשר

נעשו בידי אדם להעמדת הספינות המשכין הגלבן מהנהר שעל.

דע, חזן נ"כ עמוקים מאד אשר לא שכיח שיקרשו בחזקה ותם שם ניחדים

נגחדים יותר מעשרה. ואפילו לדברי הסגא סימן שפ"ג מקיל שכתב דמחיצה

הנעשה בידי שנים אחו רבים ובכמלי מחיצה פ"ם בזה אין חשש כיון דנעשו

בידי אדם. אמנם על היאורים הללו יש נשרים עשוין לעבר הרבים הנשרים

עסוין לחתוח ולשבר בדלתות בי הספינות הגבוהות לא יוכלו לעבוד תחת

הנשרים ע"כ בנסתן הספינות יתנתקו הנשרים לצד הנהר כי מחתת הנשרים

עשוי אוחנים כאוחני מסלות הברזל ושם בארץ קבועים מוכי ברזל ועליהן

מסבבין והולכין אוחני הנשרים ועי"ז במקום קם הנתמך הנשר ותנתק מסקוטה

לצד הנהר הזו נמחם מעבר הרבים שבת עובר אודה עד אשר יעבר הספינות

ובנות הספינות ישיבו הנשרים למקומן הזה נעשה כמה פעמים בכל יום ועי

בשעוי חשובה סימן שס"ג בשם אחל יעקב שדינם כמו דלתות הראוחות

לגעול. הנראה מדבריו דמחיר אפילו אין נפחתים כלל בכל עת דבין דראוין

לגעות הוי כדלתות הראוחות לגעול כב"ש בעיר"ן ד' ז': ואנה דעת הרב

הראש"ל זל הבר"ח צריך לחוות דוקא נגעלת בלילה ולא מני במה דראוי

לגעול ודעת הרמבים ז"ל דאף בר"ה מני בראוי לגעול ובאן לכ"ע הי' מני

בראוי לגעול כיון דיש נ' מחיצות שלימות מחי דה"ל מדאוריתא. ואפילו

להרמבים דמצריך נ' מחיצות ולחי פ"ם כאן לולי הנשר שהוא כמו מחיצה

הי' ד' מחיצות שלימות וכה"ג אף אם נחשב הנשר כמחיצה פ"ם חוי דה"

דאוריתא דהא אין המחיצות זה כנגד זה ואין רחבות מ"ז אמה כמבואר

בסי שכ"ח סי' ו' ולכ"ע מני בראוי לגעול ובכ"ש הוכא דנגעלת בכל עת

דהוי מחיצה גמורה:

לן בה כיון דבליז הוי דה"ל ולא נידון גג הבולם כמחיצה ששום דגם תחת גג

הבולם הוי מחיצה ר' מפחים וזה לא יזיק מה דלא ניבריח ברזל ובעיר.

ועי' מה שכתבתי בזה בתשובה להלן לחשב דברי הרמ"ם זל. ואף דלדינא

קשה לסמוך על היתר נשר קבוע פ"ם בגשר שעשוי לעתם לסרוגם בסו

בגידון דידן נוכל להתיר בלי שום חשש בלל:

בהקצה צד צפון מן היאורים הנקראים האקקעס הנמשכים כן הנהר שעלדע

שם אות ה' מקיף והולך תל מסילת הברזל נבוה יותר מעשרה

מפחים מוכב והולך בצד צפון וצד מזרח דרך מאתעדהיים זיעענבורג כמו

שנרשם באות ד' ושם נשאר נ"כ תל המסלות אשר על ידי זה מוחר לסלסל

כרחוב קאנעלסליא ובכמה שוקים שם עד אות ד' ושם הולך מסילת הברזל

עד כפר אדעדערים וכן אודעכים הולך מסילת הברזל מקיף והולך את הגן

גאבטאנלפארק עד חצר מסילת הברזל זודבאהן כאשר נרשם בציור העיר

אות ד' ח' מ'. הנה מן קצה מזרח וכל צד דרום עד הנהר שעלדע אשר בצד

מערב באות י' תל המסלות אשר יש לו חיבור עם הנהר שעלדע ועם תל

מסילת הברזל ועי"ז מוחר לסלסל עד אחר הגמל הערזישכאם:

ראף כי כן הנהר שעלדע חצר מסילת הברזל המחלות יש הפסק מעבר

לרחוב מסלת אחולך לכפר האבאקען פ"ם יש להם חיבור עי' עמחי

עלקעסירשע מראם בר שלש עשרה ספני כי העמחים עומדים סמוך לבחל

משני צדדים ועליהן נמשך חוט ברזל ועמר כמשקוף והוא צורת הפתח נמוך.

ואף כי למעלה הוא מן הצד פ"ם לסמה הן חבין ובולמין מסביב נגד החוט

באופן אשר החוט שלמעלה הוא נגד הפסוד הבולם מסביב וכאלו נמסך קנים

תחת החוטי ברזל אשר המשקוף

הוא נגד קנה הבולם באות א' ובאות

ב' בזה בצד מערב מוחר לסלסל

כל אורך הנהר שעלדע הם לאחר

הגמל הנמסעים לאמיריקה הנקרא

רעדסטארלין מקום אות ג' הם כן

היאור אות ד':

חיבור ברזל המשקוף

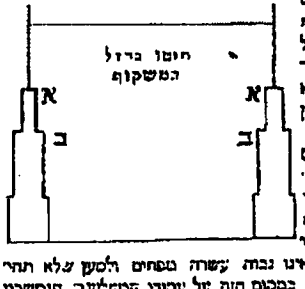

הנה תל מסילת הברזל בצד דרום

הוא נבוה מאד יותר מי"מ פ'

ובמקום אחר הולכת המסילה תוך

תריץ עמוק יותר מעשרה מפחים

אשר היא מסגר כחומה מסביב אך

נמצא איזה מקום אשר הרחל אינו נבוה עשרה מפחים הלסע שלא תהי

בפירוה הרחב עשר אמות מסכנו במקום הזה על עמודי המעלענר הנמשכין

בכל הקף מסילת הברזל, ומסודי המעלענרף עשוין באופן כזה שהם כשני

עמודים אשר למטה הן נפרדין זה מזה ולמעלה הן מתאחדין והולכין ומעלה

בלולים כמעמודים יחדות העליהן קבועות גבעים אשר עליהן משוכין החוטי ברזל

אך יש לדון כיון דאמרינן דדלת הראוי לגעול חוי בסתום וחשבינן לעולם

שיהא מעשה הסתיצה קיים א"כ הבא לגבי תנשר יש לומר בין דראוי

לפתח ולסתום הוי לעולם בסתום היינו שיהי' הנשר קיים ומסילא מבטלת

מחיצות הנחר. אמנם יל דלכאורה צריך להבין אמאי אמרינן דדלת

הראוי לגעול הוי כגעול ולא ניחא להיפך כיון דראוי לפתח הוי כפתח ע"כ

צריך לומר כמו שכת' תרשב"א בשער השלישי מספרו עבודת הקודש ד"ה

הוא דוקא הה שראוי לדבים בכל עת ובין שראוי לגעול אינו מסור לדבים

ובין אותן בסתום ובין שבן גם בגשר כיון שאין מסור לדבים לעבוד בו

בכל עת כיון דעשוי לתקן מסקומו בבל שעה הא"א לעבוד בו א"כ חשבינן

לי' כפתוח ואין וגשר קיים כדי שלא יבטל נחדי הנחר מחומת מחיצה):

ועיין בתתם סופר תשר פ"ם ודקוחו להלכה דאפילו נשר קבוע המוחת על

נבי נחר או על נבי חדיק עמוק י' מפחים אינו מבטל את הנחר או

הנחר מחומת מחיצה ואמרינן נר אסיק אפילו אם בקעו רבים על הגשר

ובעת השואל בנרב מהרי"ת תשובת ס"ב מסוס ותחת הגשר הוי הדי

ודחי' עולה עד לרקיע. ויש לעיין בזה לפי מה דאמרינן בעירובין דף צ'

ובהקף ב"ב הבשע"ן סי' שס"ח סי' פ"ו דנג הבולם מן חבית בעצין שאין מחיצות

חבית ניכרות לעמוד על הנג הוי כרמלית דבין דאין המחיצות ניכרות לא אמרינן

נר אסיק. ועי' בתשובת הג' המהרחק סרח מאר אראק זל אבר"ק יאולעביץ

(אחר זה אבר"ק מאחע) תשובי ב' שהאריך להקשות על השובי חתם סופר

זל האשר לומר בדעת הנתים דנג הבולם לא הוי כרמלית אלא אם בולם

משני צדדין דאז לא הוי על הנג תחת הדי' ועי"ב הוי כרמלית אבל היכא

דאיכו בולם אלא מצד אחד ויש על הנג נ' מחיצות שלימות הוי דה"ל נמוך

מדאוריתא אף דחנג בולם בצד רביעית ולא הוי מחיצה ניכרות כדם לית

ל) הנה הבאתי דעת הרב"ם והרא"ש דל דברה"ה צריך לחיות הוקא נבעלת ולא שני בראוי לגעול ובראוי לפקיר הבגשר בזה כ"ע סודי דסי בראוי לגעול דהא הדם חשוי ל' תסה אמאי לא מני ברה"ה כולה הראוי לגעול הא אמרינן בשבת קיר הסכרים קיר הסתחר קרוב לא בחשבר מעשה רב. ואבשר לומר עפי' תוס' בבא מציא דף ל"ח דהקשו אמאי אמרינן הוחיא יבי הדבר בחנגרות בשני מקומות דאמר דצריך לחיות נדוגרות במקום אחת ובבבר שוה אחת בבבחת ושת אחת בגיאורי אמרינן דחיב דמחשר קרוב לא הי מחשר מקבת. ותירוצו דשם עכם הפלאבת הוא הבחיבה ולא תלי בלל במקום ובין לבתב שתי שחיות בבר בקה בל הפלאבת ועי"ב הוב אם דאינם ביחר מחשר בחחבה דשם עכם הפלאבת שיהי הרשות מהחי לרה ובין דאינם ביחר לא מקרי חיבות מרשות לרשות. ומכו כן יש לומר דבפלאבה כתב יתי שחיות דאין המקום נרם דאין חלוק כאיזה מקום בחב על בן שחר אמרינן דאם דחשבי אחיות אחיות אינם ביחר מים מחוכר קרינת ליה מחשר מעשה אבל בבחיבה בצריך לחיות בבקום הוא שחיי בבבה מי' לרה בבקום נרם מני מעיל אם הסתיבה היא בבקום אחר הא פ"ם בבקום שהיא אחות אין שם מחיצה. ומעתה בל דאם דוקא בחלה לא מעיל דאוי לגעול כיון דאין שם מחיצה כלל אבל בגשר המחבר על נהרי הנחר שלולא הנשר הי' בבן מחיצה גמורה דאמרינן נר אסיק והוי יהי' עד לרקיע אך הנשר הוא המונע הלא אמרינן נר אסיק ובין דאין דראוי להתגלגל בבל עת אמרינן בחחבר קרוב אינו מחיבר מעשה ואחי כאלו נשלקה מבקומה ואינה מבבלה אם הסתיבה והי' יהי' אך בבר בחבנו הבאן הנשר אינו דיה ולכ"ע מני בראוי לגעול ומבי"ש דנגעלת מבש.

שהן כמשקוף וא"כ בין שהעמודים הן כמסוגן מסילה אם הין חותכין את הקנים שלמעלה מעשרה מפחים הין ותחטי ברזל כמשקוף מונחין על הקנים שלמטה בזה האופן לומר דאף חגדולים המחמירים ואומרים דאין לסמוך על המעלעראף לענין צורת הפתח ומל דהוה צורת הפתח מן חצד כאשר נבאר בעזה"י פ"ם בזה מחי דיש לחתיר. ויש לומר דמה שלמעלה כתתך דמי ומסילא הנחטי ברזל מונחין מכוונים נגד הקנים ולא חוי מן הצד.

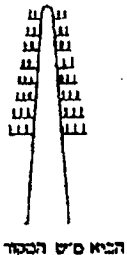

וראיתי בספר מגנת פתים אות סימן שמ"ב הביא מ"ש הבקוד הים בתיקון עירובין הנדפס בסוף המקרה דאם חתם שלמעלה בתוך הקנים שם תצד אף שלמעלה בלוט הקנה אמרינן בסאן דפסיק דמי והביא דאי מ"ש כים (דף ד') האי מדרא כיון דחפים בה שלש על שלש קרינן בי' ותן לדעתו הרי דאמרינן על מה דלא צריך בסאן דפסיק דמי אף דאין דעתו לפסוק. וכן יש לומר בנידון דידן דמה שלמעלה בסאן דפסיק דמי. עוד הביא מ"ש מנחות ד' מ"ב תניא כן תניא אומר מנת שתי הלחם בין הרבותיהן של כבשים וכנים ונמצא מקרים שני הבקראות הללו לחם על נבי כבשים הכבשים על נבי לחם. ועי' ברש"י שם שמנת הלחם כין שתי הרוכים ונמצא מקיים לחם ע"ג כבשים ומה שלמעלה על הלחם אמרינן בתתך דמי ומקרים נ"כ כבשים על נבי לחם דיוך העליון הוא למעלה מהלחם וכמי שנבאר אח"ה גם שאר החששים שכתבנו האחרונים על חמנ' אינם שייכים בבאן ולכאלי עלמא מוחר:

ובעיקר הדבר אם יש להחיר בעלקעראף לענין צורת הפתח יש פלוגתא בין האחרונים. דעת כמה אחרונים דהוי צורת הפתח מן הצד ולא הוי מחיצה. אך הרבה אחרונים ס"ל דלא מקרי צורת הפתח כן הצד כיון דהמסוכן נגרבין ומנחיין על הגביעים אשר על היתדות הקבועים בקנים הוי כמשקוף מונח על הקנים ואף דהיתדות הן מן חצד תשביון כאלו הי' קנה עקום. והפלוגתא תלי בדברי תוספות עירובין ד' כ' ד"ה הא"ג הקשו מאי פרוך מפתח אחצר שאני מתח אחצר דדי' לי' צורת הפתח והיינו דהה צורת מן הצד שהבלוגות הוי על נבי הי העמודים שהקלעים תלוין בהן הה כמש כמו המנ' ומשמע דהה מקרי צורת מן הצד אמנם תוספ' שם כתבו תירוץ אחר דאליבי' דרב קיימינן ודב ס"ל צריך למעם הזה משמע להיפך דלא הוי מן הצד וכספר חישר לדת פיסן רש"ו מביא דק תירוץ הנני ואיב בעירובין דאלינן לקולא יש לסמוך על תירוץ הנני דהוי צורת הפתח מן הצד ולא הוי מחיצה. ובן כתבו הגאון בעל תורת חסד תשמ"ב. וחגאון מחרשים בהגהותיו לספר אורחות חיים ודג אב"ד ק"ק קראקא בספרו תיקון קדמונים להתיר בטעם זה

וכן כתבו הגאונים בעל שאילתות והשיב הגרשוני בספרו מסיני ובספרו נזרי אחרון בקונטרס יומא דקת ובתשובה מאמר מרדכי וכתי חמר לאברהם מחדשות בתשובה נפש חיה סי ליד דיש לסמוך על הסני לצורת הפתח. אבל הגאון בקל תורת חמר הוכיח להמיר דבריהן דיש חרבה עמודי מני זה אחר זה אין דרך לעשות חרבה עמודים בחד וכגיגין דיהן לא שייך חומרא זו דהא כל הנמלאה הוא תל גבוה יותר מים ואינ לצורת הפתח רק במקום שהמחיצה אינה יום הוי כמחיצה אז מסבינן על הסני לומרים דאינ אינה אלא במקום אחר. ומאחר דבר לחתיה. אך הני הקן מרה אברהם ורב סמאכטשוב דל כתשוב אנני נגד תשובת רבינו כתב אינה מעמדים לומשמר דיל הקדוש המעלעראם אין לחשוב לצמה"ג הן משום דהוי מן הצד בסכאר כתוב דיש עיחבון נבי מלאכות המוטות על נבי הקמרים הן משום המפרש בבגדות ליג בסמיכי אכזרה האחל ומחוק לחקרי עכדי אלא לשם פתח הוא בנ לא נעשה לשם פתח הן דיש לומש להנכש דל דאתן מסמכן לבחל ואין מתחמות עיחבון רק ריח ריח איסכא. אלא בתבו תוספי נ"ש דשמים לחי צריך לחיות מסך לבחל ומחוים אינ לחיות מסך לבחל אלא דאי הנם מחוים צריך לחיות אצל הבחל. עד כתב דל ואני אוסיף לדעת מצדרת הפתח שכן הצר הוי הפנים של המשקף עם חרים ומחצנים של שתי הקמרים הנקים. ולמאן דלית לי לרב חסדא קשים מחיצה בסקום מרבוקים ושם הוא מחים אבל חוטי הבחל של תבלין רחוק מן הקנים הוא מסימא שלחון מן חוטם אסר למלמל שחקנים לבר אין מחמים רק בחיחים החנם ומשקום שחוץ מן החוטם אין לו מחיצה רק הקנים אסור למלמל אין שוסקום ומהא כבר נאמר שזה נאמר כל חקיר מסום שנערך לסקום ומאמר שאין הסמך בין העיר לסקום הוה רק חחום לבר ומחוים לבר אינו מחיצה מסמיך. אדת ששקום זה אינו סקום ד' ומקום מסמר הוא לדמה המלמל לדת דלתות. כבי הק חוחיתר מסום דבשיר אין הדיר ובפתחה לבחלית אכזרין בבא מין את מינו תעקר ומקום שנעדר לקנים בנמצרת עם מקום שבין הקנים לחוט לארבעה ואסור אחוזר את כל חקיר אבל המחר דיל:

ולמעיר הקיחה יש ליסב כל קשיותיה ומ"ש ומהי מן הצד. כבר כתבנו לשיטת הבחתיין ומסכתין על חיחדין שני של חוטי המשמע ובחצר המשכן הוי צורת הפתח מעלי אמים מרוץ כחצר המשכן אף הוי שם צורת הפתח דאליבי דבר קרשין ומ"ל צריך להעם ומהאים לא מצני בחחב יותר מקשר אמות. הן כתבו כשם ספר הישר לרת דלא הביא הן חיחדין שני של חוטי הן כתב הרשב"א דל ומאי בעל חרת דל חוטין ראם לחיחדין הראשון יל דחוקא בבשבן ומחיחדות הוי מחולמלין ולא הוי קבועות בהעמודים ובסקת המסעות הוי נוחלין אותן מהעמודים אינ אינ לחשוב אותן בכלל העמודים דיהא כעמוד עקום ומ"ל מעני מן הצד. משאינ בהחלר ומחדות הגבעים אינן מחולמלין רק קבועות בהעמודים ושפיר נחשב כאלו הי עמוד עקום. ומ"ש ולא נעשה לשם מחיצה ומטא ראי דכה"ג מחוי מסמוח ביל דלא דבי שכת לבחה דוחקא לקנין מחחת צריך להיות נעשות לשם פתח

ואם לא מסור מבחוה אבל לענין שבת אינ לחיות נעשה לשם מחיצה*) דהא כתב הבית ביו הלכות שבת בשם הרשב"א דגם אילן שנבטו הי בכלל העומד כאילו ומשר לאבי דהלכתא כחתי הקדמה דיל דבא דמחיל ליה ומחיל מים אסרינן בגמרא עירובין ד' ר' דבמחיצה בידי דבא ובשה. ובית יחוה להבית דל דצריך לחיות מסך לבחל הנה כש"ע הרב חלק הבית בקצרה אחרון כתב ולית דחש להחמרות הבית והמחבר בבדי מחים עליו לחביא ראי. וכן כתבו בחשב שבת הגרע"א והרשקות יעקב סי' ה' ובשרית נזר ארי סימן קלח מחי אחר אדם מראות הבית מ"ש דל המחבר דה אינבא. תיבו בכבה אמנים. ולפעניד יש לומר דרקא לחי דהיה. כשמש הבר צריך לחיות בצר מחיצה דאליב לא הוי הבר מחיצה צורת הפתח אינ שום הבר בחבר לחיות מחר אם בגבה יותר מעשרים אמה ולא נראה המשקף כלל ומה משמע דא"ל שום הבר המילא אינ לחיות מסך לבחל ולפ"ז לבר דמחל בגבה יחר מעשרים אינ כל נגם מחיצה צריך הבר ומ"ל מבא מחיצה צריך לחיות אצל הבחל. חמנה תוספת שם הקשו לפי חבא מחיצה בגבה יחר מעשרים אינ לסה לי בלל חקנה שלל נגיהן ל הקנה שלל נגיהן ולחבשר בקנה רמכאן הנאן ולפ"ז אינ לחרן הנים מחחתק בהבחל ומסמשם לחי מסמל ומסעם מחדש בשר. דאם נאמר דמסל בגבה לבעלה מעשרים משום דצריך הבר בגבה לבעלת מעשרים כשר ניב בחחתק מן הבחל.

*) ריש לחשמש עוד הבלין לזה חמנה לבחלה אינו מסקן בלל הטעם שבתבו הארחנים לאסור מסני שלא נעשה לצורך הפתח מחיצה אבל בדיק בחמה לזה לבשמה לצורך מחיצה הוא לא נרע מחיצה שנעשה מעלים. ומשמר לומר דבמן שנעשה לצורך דבר אחר לא הוי כלין ראיה מחיצה בפרים הרבים ומה מלבת ריש בשם ר' ישראל דאפילו לצורך אחרת אין מחיצה בזה סים שם בין בפרים שלא לחיה אינו עמוד ובכ"ב בים של שלמה הבלין אינן ריש דבר הרבים הבלין לא בגי בטה סים אם כין בפרים שלא חיחר המרחבה הוא בחחתה ומחבה בחרים. ולפ"ז מאי הנעשה לצורך דבר אחר הוי בכין בפרים שלא הוא מחיצה. אמנם כאן אין לומר דמי דאלו נעשה בפרים שלא לשם מחיצה דאחרבא הוא ניחא לה דמי דמי עם מחיצה כדי לקבב את הרבים אלא יליה שם מחבשל עיי בגלות הבחל ובוכים בפרים בסמים. גם דל מי מה שבתבנו נחשר זו מי יש בחחשוב ה סיקן מ כין לאמרנו בי ישראל מוסמים על זה ומחיצה כדי שיהא מחיר לבחל בסכה ואנו קרים בחב מיחמה בשמן הלא אבלי לחסמר עיני הקהל מחילא מלי ראחם שיהא הבל נדר בחר דקה ישראל המחבים על זה הבי נאלו הנעה לאחר מחיצה ומחרים בחבר דלא מחבשל לחו חה נחבה הה לא חבר:

בעקר חיים בקונטרס הקון מיחכון כתב ראשלי לדקה הבלים מני בשם לבי אחר הוא מסמך לבחיבה הבר מחיצה בחבר ומחבר הוא מחיה לה שני הבנים הבלים אבילו מחבר הבדיק ב"ב נחה הפחת ומה מחבר רק קנה אחר מסמך לבחל הבני הוא לבר הוי הלא אבל הבחל ועיב הבי בהבי בהבי מ"ש לחבה לבנים בחבים מחבים מחבים אבר מחבים בחבר בחבים ובחבי נבחה ומבחל לי מחבים ומחבים מחבים בחבר בחבים בחבר בחבים בחבים בחבים

על סתירת המלר. והנה ראיתי בספר המכה ברוחת סי' שם ד' שתמה על סברא
העולם שמסתפקין בצוחים בחצר שחיא חצר ס"ו אמה ומסלים לשער
לשער חא דעת הראשונים דאם הם הנכון הוי ר"ה אף דאין מ' רבוא
בוקעין בו. הרי"ח צריך דלחות. ובסי' שס"ו מתא הולך הפוסקים מחבירים
דהוי ר"ה אף דאין ששים רבוא בוקעין. אף הכסקין ש"ג סימן י"ח בתב
דבחבר לחקל ע"מ המסקים דאין בחמן חמה ר"ה זה דוקא לענין לצאת
מהשיטין דהמה נחרת הדבון דילמא שלמה ומחוי לענין זה סמבינן דאין
בחרי"ו ר"ה אבל לענין חשש דאוריתא קשה לסמוך על שיטה זו ועי' כס"מ
סימן שס"ה סק"ו בשם רשל"ל דבחבר בחת. ואמר לחרץ ע"מ דבתב ש"ע
דרב בסימן שס"ד סימן ד' דבאוריתא הוי מחיה נמורה ואם עשה
מחיה אפילו באמצע ר"ה הוי ר"ה נמחת ומחיב מן הרחוה והאדם בס"ו
אמן שס"ג נסתפק כמה מים תוסי ר' ר"ה רב מתבו כן לחדיא חמה דחמה
בר ב"ב ר"ה חמה כתבו דחי לירושלים מחיה יל דלהסקמה לא אמרינן
כן. ואם כן נחמה דסומכין על מחיה דלענין דאוריתא סגי בחמה ולא נשאר
אלא דבון ולענין דבון שאר יש לסמוך דבחמה לא הוי ר"ה רק מרחלית
ומחבר עי' מחיה וכל זה אם המא מחת חמה חלולה אבל אם יש לחסתפק
שמא אינו עחת חמה נסר בגן מעלמחר דשמא מקרי מן חצר אינ הוי
בחה חשש דאוריתא לדעת הסוסקים דגם כמגן חמה הוי ר"ה ומ"ל עדיף
לחשמיר. ואיכ הוכא דחוי ני מחיצות שלמות דהוי רחוי מדאוריתא ולא
נשאר רק חשש הבון שאר יש מקום לסמוך על מחיצת המעלענר הוכא
דיש עוד צד להקל בבוחנו:

ומרבה נבר אחת הרעים. יש בבנין כאוחה מקומות ורעים ומים הן במעמד
מאר נגר כל העיר הנה הגאון בעל דבר שמואל זל ומחיר ורעים
בעיר דבאמת לא אמרו בגמרא לאסור רק בקרפף הנא ר"ה עראי ועל כן
ורעים מבטלי מחיצה דבראים זל ד' כ"ד מסחפק בחצר אי דבר נחת לקרפף
תראה דנמה יחיר לחקל מלחמחר אף כי חמר מסים דמוב להחסיר מים
בשעת הדחק ואשר סיל ריש להקל ועי' בחב"ש יוד סימן ל"א בענין נקב
קרם עליון של מח ודחב האר"ן דבוב לחמיר דחיק מה חחב"ש דהנא
להמחיא בעלמא ובמקום הפסים מחי דבשר וא"כ אף דבש"ע סימן שנ"ח
סי' י' מחמו לחמחר מים חבו דלא לחוסף עליו חי להחסיר בחבר דיש
לזכר דהורעים יש לחן חשיבות בכו חדירה והמחיצות משמשות הורעים
ולא נעשה לדירה אבל בעיר ולא נחבר כלל בפוסקים יש להקל דאין סברא
לחסר דסיעמם ורעים יבטלו דירת העיר. חם מצד הסברא ריל דבשלמא בחבר
חוי המחיצות לשמירה לחורעים מן הגנבים ולא הוי הדיקה לדירה אבל בעיר
עיקר המחיצות נעשו שבירה לעיר מסני נייסות כראמרינן בבמ"ב ד' ז'
אבל לא עבור הורעים והסבים מבו הגאון הבחב"ש בשבי נ"ש הגאי יעבי"ן
חמ' בעל כנרי כחבה ובשער הוקנים ובעל מחנה לוי. עי' בחשר הגאי הקי
מסאבחשוב חשר ר' שבחאבשא יש שחחת גדולות כלחי מוקפות חלמח והב"

בעלים ולא מחיל דעת הבירו הפיר אמרינן אין אדם אומר דבר שאינו
שלו:

ומבר נראה עפמ"ש הרבינו יונה ברכות ל' ר"ב בשם רבינו שמואל דאף על
פי שבנות אינן בחיבות מחה זה דוקא בסחם. אבל כשמחבון בפירוש
סלא לצאת ודאי אינו חבאה. ובב"ב בים של שלמה פ' השוחט סימן י"ג דאף
דשוחטת חולין לא בעי מחה מים אם כין בפירוש שלא הרוור הפחיטה הוי
בטירה ואינה מחרת. אב"ב בזרעים אף אם נאמר דבפחמא בטמלא את
המחיצה מים אם כין בפירוש דלא ניחא דהורעים יבטלו את הדיקה מחות
דירה. לא מבטלי ואב"ב אף דאחיר שוחרעים שיכין לו דעתו מחורעים יבטלו
את הבחיצה מים כין שמחבון את הרשות מהמשלה מאחמן שלא יוכלו
לאסור עליהן את הרשות ואם נאמר דעל ידי חורעים אסור לנו לסלמל אב"
על בריוך השכיחה לנו הרשות שחלי נחיר הכל אחר דעתנו שחורעים לא
יאסרו ומעחר אמרינן אין אדם אומר דבר שאינו שלו. הנאת דחה מחת חרבר
שמואל סי' ר"ם שכתב ריש צד להקל בזן שחיחחיים קנו חרשות והעיקר
מחיר מילמל ומשמקים הרחבות שיש לזן דין מרמלית ומה הדין המחר
הקרמיות יחיר מכית מאחים ומה קלו ומאב"ל דאיך מחעל עיבוב לענין
ורעים האמרינן דאפילו הוי של אדם אחר אסור לסלמל. ולפי מ"ש רבינו
מובנים מאר דבשלמא אם הן של אדם אחר ניחא לי בחורעים מין שחרעם
מרעתו אבל בעיר אם הוחא לי לבעלים לא בבתרני לאסור על אנשי העיר
דחלו בדעת אנשי העיר*):

ד"ראיתי בח"ע שם שהקשה מראמרינן בעירובין כ"ו דבה בר אבוה מערב
לבולה מחבא מרסיחתא. ופירש"י דל משום דחי' בין מכיבה לשכיבה
שחמה עקומה ושם הוי מכיחין ערעני חמרים לאכול השורים והעיר אין לה
חומה ומבחאות של בין השבחות הוי מבולים ועשו מחיצות לדאשי המבואות
שחרן לעיר להשחמר הרעיונין ולא המיר מחיצה בר. ומחה משמע דרעיונין
דדמיא לרעים מבטלין את המחיצות. ולמ"ש לעיל המקם ורעים בעיר לא

*) הנכון מה נראה על פי מ"ש מחיצה ורעים ריל יחיד סימן ד"מ בדבר אשר חיריקה
בזרעת הראשון כמן לא בלה דבבורן אמרינן נעשה נבלה שם לא בהסכים אבלא מחיצ לא נעשה
בבלה ומסחבן שם מחיל דיקה ומחיים והבינו מחיצה מחיצה לשי' בין מבולה לבחיקה בחיצה
ולבעלים לא מחיל מחי מאן. ולמעבי' ריל דאחיצה לא אמר אלא הדקה בעולה לחיקה בחיצה
הוכר לומר דאינו מחר ומיסר בזה אמרר דבמלחי ירחקה מחיים ברחוב לי לבעלים בחיקה אמרים
אבל הכא דחיריקה נחמה ראמר לומר חביב אבלא חיריקה חי מחבטל ריב"ל אין אמר אדם
דבר שאינו שלו אלא ראיך ירחקה אמרים חי כשבים לבעלים דיש חלוי בחיים אומר דבר שאינו שלו
ראמר אדם אינו בסים של אחמן אם בסיים לבעלים דיש חלוי בחיים אומר דבר שאינו שלו
ובחיבי הבא אלין אך לפמ"ש המ"ר סי' ר' בשם הכ"ח ראם חבת נבל מסילה לחוך הבים ולא
נחבטל לבחיה כמר לפרי שמיר ריל דבנות הבירו לא מקרי מחה חמר בנבל מסילה ראמר. ועיין
בחיבי רבקיא בדין מי מבואר קדרות חמרו מחבטלה ולא הי' דעתו להחמיר אם מחר לחמיר
ובין ראיבה נחמה הן בחמה המחבטלה א"כ יש לומר אין אדם אומר דבר שאינו שלו בא לשלם ועי'
חוב' יבמות דף ל"ג ריש ע"ב ריח אין אדם אומר דבר שאינו שלו ר"ש ר"ל ולמ"ש:

הקי בעל תרומת הדשן ידע מה הרחיר המעשה רב. ועין בחשר מ' סי' הי
מהחו"ב מקראקא זל ובחשר ר' סי' ד' מה"ג המרק אברק ראמה שהחירו.
ראיתי נ"ב בספר דברי יעשכר מחבר מחי בשרים זל אב"ד דקק בעמדן
שהחיר נ"ב דרעים בעיר ובאשל אברהם כתם בשם הבב יעקב לחחיר
אפילו בחצר אם אינא לחקן בקקל. וכ"כ בספרת ערי חבואה סימן ס' דבעיר
מעמם לחחיר ובמסר חיקן עירובין חבא בשם הגאון מרה יעקב זל אב"ד
מרמלוב ראי מרוחלמי ש"ע ומעשרות ומסק כן הרבב"ם זל פרק ד' הלי
מעשר חלכה י"ו חבר שרחא נמרת דאם עע הבה אין אוכלין בחמה עראי
ומחבר קבעת למעשר ומשמע דרעים אין מבטלין מחיצה דאלב חי' דבמ
מחיה דאין קבעת למעשר ולמ"ר יש להביא ראי' בס"ג ומעשרות משנה ב'
הסיאה ומאוחב הקורנית שבחצר אם נשמרין חיבין כמעשר ומשמע דאפילו
אכל בסמקום ורעים ואפילו אין מאחים מים הרעים אין מבטלין אחיה מחדת
חצר אך הב"מ שם כתב לחלק ודוקא לענין מעשר אין ורעים מבטלין מחדת
חצר אבל לענין עירוב ריל ומבטלים:

אמנם חמיא לי אמר לא הוי' הארחות מבטלה עירובין ד' ל"ב כל
שחוא לפנים מן הפחמה נדחק בחמת חוץ מן הדלות הנין רמב"ם
פ' י"ב הלכות שמיטה כל שחוא לפנים מן הפחמה בגן הגנות הבחמאות
הרי הן בבתים חוץ מן הדלות הבחמות ר"ה פ' ב' הבקשרות סתם מקום
ודרכן להיות נגות ומרבים מקר להצחמתן הוי בבתים ומים נגות הוא
מקום ורעים ומקנת בבו שדרשו בשבת ס"ד במשנה מסמק ומגנת ומהיר
תצמית ומין דמצינו דמרעים בעיר הוי כבית מסילא אין לחלק בין ומקנת
לחבואות כון דלא מצינו לענין עירוב שום חילוק כזה ועל"כ גם חבואות לא
מבטלי מחות מחיצה אף ולגבי בחי עדי חומה מחלקינן בין שדות לגנות
צל משום דבחיב בית. ושדה לא מקרי בית דלא עדיף מקום אנר שאין
כו ערב כלל ולא הוי בכית דאפילו בחה שאין בו אוכל אכות לא נחלם
בבחי עדי חומה כראמרינן במומה דף נ' אבל לענין עירוב המקום מבי לא
מבטל ממו כן שדה לא מבטל מחות מחיצה ולא שייך לחבר בר"ש הכ"מ
דשאני עירוב מבעשר דוא עירוב קל מבחי עדי חומה לענין בית שאין בו
ארבע אמות ולא נחלם בבחי עדי חומה ולענין עירוב לא מבטל מחיצה:
עוד ראיתי בחחה עירובין כשם אביו הגאון מסמאנילאה לחחיר בזרעים
השייבים ליחידים עכרים מטעם אין אדם אוסר דקא"ל אם נאמר בדעת חפרים
ורעים לא אמרו אא"כ דעתו לבטיל החבר ולא מעיל דעת חבירו ובראמרינן
בשמנה בלאים פ"ג סדר חמסבר את נמנו על נבי תבואתו של חבירו ר"י ר"ש
אומרים אין אדם מקרש דבר שאינו שלו הנא בעל שדי דקה חמה עליו
רמ"ם מקום הרעים אמרי הוי כפרק נדה של חבירו. ומי נאמר ולא יכול
לאסור הגאן חרי נמי נמרק לסקום האמור. ובמ"ש חומ' יבמות דף מ"ג דאם
ומעיל חלב לחוך קרירת של חבירו לא שייך לומר ולא נרע מבטל ממילא
ממילא ומאשר לומר דבורעים לא שייך לומר ולא נרע מבטל ממילא דומיא
אי יגדלו הורעים ממילא בלי דעתו לא מבטלי מחיצה הרעיבר בצר דעת

מבטלי מחיצה משום דהמחיצה לא נעשה כלל לעורך הורעים ואינ' הרם
נעשות המחיצה להשתמר הרעיונין ת"ל מבטלי מחיצה. ולמ"ר נחמא כ"ש
רש"י זל דהעיר אין לה חומה מבינ' דאם הי' חומה סביב לעיר לא הי'
יכולין הרעיונין לבטלה מחיצה. המרחה יש לייסב קושיות חומ' דיה דבי חמא על
שפיר מבטלי המחיצה. המרחה יש לייסב קושיות חומ' דיה דבי חמא על
רש"י זל דאי איירי בישב ולכסוף הוקם אמאי בטל מחיצה דירה הא נעשה
נ"כ להיקף העיר דאי איירי בהיקף ולבסוף ישב אינ' אף בלא חמיצה לא
הוי היקף לדירה ולמש"נ דאיירי בישב ולבסוף היקף ומ"ם בין המחיצה
משום אין לחמיצה ובהסתלק הפרצה מחר לשלמל דאם המחיצה משמשין רק
לחעיר. ומ"ם חומה מראמרינן לעיל ד' ר' הני אבולי דכחמה וכמסע מה
דסוקפת חומה הוחה הנה רש"י זל כתב שם נמי אבולי דנחרעינא דאשר
מבואות מסולשין לרוח המשר דאבולי דסחמה אירי נ"ב בראשי מבואות
דהיו הלאות נעילות בלילה ולא נעשו רק לשמירת הרעיונין ת"ל מבטלי מחיצה:
ריש לעיין מי יש מה נגות אורמים מוקם בכחיצה בפני עצמן הם מקום
נדחי חיות הן כורעים בכרם בגרב מחרת סימן כ"ו וחן נ"ב בבקום
מוקף מחיצה בפ"ע ולכאורה אמשר לומר דוקא דאסקינן כש"ע. סימן נת
דורעים בחצר מבטלי מחיצה זה דוקא אם החצר הוא בעיר שאסור לסלמל
זכין דעיר הרעיונין נתבטלו מחיצות החצר מסילא אסור לסלמל בחצר אבל
אם הגנות הן בעיר המוקפת חומה אף אם נאמר דמחיצות הגנות נתבטלו
מ"ם עדיין יש מחיצות העיר ובעיר נקטינן דאין הורעים מבטלי מחיצה.
אמנם ריל לחיאף כין הגנות הן בבחיצות בפ"ע אסור לסלמל שם המחיצות
העיר אינן משתמשים שם כראמרינן בעירובין ד' ב"ח אין עדשין מחיצה ע"ג
מחיצה ואינ' ראמרינן שם הש"ע סימן שנת סעיף ד' ז' ואם הרחיק נ'
מחיצה ואינ' ראמרינן שם הש"ע סימן שנת סעיף ד' ז' ואם הרחיק נ'
מטוחים מן הראשונה או מח בטים ויכל לעמוד בפ"ע מחר שאני הח"ם
דמשתמש באיר מחיצות המעיר דקשוי לדירה מה שאינו כן הכא דמשתמש
באיר מחיצות שאינן מוקפת לדירה ואינו משתמש באויר חיצונה כלל.
וראיתי בספר משנה ברורה בבאור הביא בשם הגאון יעב"ץ בסדרק להחיר
גם בזה ומ"ם דעת המשנה ברורה להחמיר כין דעיקר הדירה ורעים
בעיר הוא רק קולא גדולה הבו ולא להחמיר עלה להקל הוך תגן המוקף
כפ"ע וכ"כ בספר בית באיר ובכל מקום אם אין בגן זרעים ובבאות רק
ראשונים הנעשים לחלוך ושיל יש לומר דבראיא לאלנות דלא בטל המחיצה
בכך דדרך לאסתמשה בצל אלנות. וכ"כ בחשר מהריא"ם ח"ם סימן ר"ב דבחיר
בזה ועי' בחשר דברי חיים שאמרו ורעים בחצר אף אם נעשו לטיל דבנסרא
לא אמרו לבעיר אלא באילנות דדרך להסתופף בצלן ומ"ם כין שהן בהיקף
כפ"ע יש לחיתר כין דבמרק מחיר בכל נוגא ועי' בחשר דברי חיים סימן
כ"ח וסימן ל"ג דבחצר אסור הבעיר מחיר ובשמע דסיל כהש"ע ההב"ש להחיר
ורעים בעיר. ולקמן בקוחית סימן מ' נדבר אודות ניח בעיר שחמת סבית
מאתים אם מחר להחיא שם כלים ששבת בבית:
עוד יש לעיין למ"ש לעיל סניף לחיתר הורעים ע"ם דברי הדבר שמואל

משום דקנו הרשות מחמת שלא יוכלו הדרים לבטל את הזיקה המוציאה דאף דאם החצר והדרים של אדם אחד אמר אמר סיס עירוב מדעל ולא״ו קשה בין דבר נגמרו המחיצות מדם שקנו הרשות ובטלו הדרים את המחיצות מ״מ אף מדעל אחיב קניית הרשות דא״ם המחיצות לא הוקמו לדירה אדר אדיק לעשות תיקון הכמאר בגמרא עירובין ד׳ כיר לפרדן פרצה יותר מעשר ריש״ם. אז תקנתא דתחיד המכאר בש״ע סמן שנה סיב לכלאים עמר עד שיתמקם המחמה הגדה רמ ולחזור ליקרה תעמר מסם הה דבר שמי אפשה הראת לפים שכתבו הגר הקדוש מרת אברהם דל מסאבמחוב ומכאן אכיד דקראקא וכן כתב הרב הגאון מה״ע אבד״ד דק״ק יאלאוויץ שלים״א דעיקר הטעם דהנשרים העשרין לפתוח ולהסגיר לא מבטלי מחיצות דהוי בטל עבר ועתיד לפנותו דהוי ביטול לשבת דא״כ אף בעת שהנשר סתום דבים שוכבים עליו הוי בפתוח ולא מבטל מחיצה. ואני בעני בתבתי דאין לסבר דהלכה העיקר הא בשעה שהנשר סתום משום דרמזינו לסמוך על נוטר לשם מחיצה ע״כ העיקר כדעתנו בשעת שהנשר פתוח דאז המחיצה קיימת. הכל זה לחקל כדי שתהיר מחיצה לשבת אבל בתי דחול דאין אנו מדיקין לחמחיצה אמרינן דבבל שעת המחיצות כבטלה המחיצה וכ״ש אם דעתנו לא לבטלה מחמת מחיצה ואיב בעת הבתיבה בטלה הדקנו ובשפמחין אחיב הנשר הוי כאלו עדשין המחיצה מחרש לשם דירה:

ושאיר נעשת אחר קניית הרשות מקום לדירה:

עוד יש לעיין כי דיך פה נטעים דרך אני בלב ים לאמעריקא וע״ם וכב

הלכת המפינה סכאן רק בשבת קודש ובערת יבנה סמה חילול שבת ריל הן בענין קנין שבחנה כאשר נרכר מזה אריה בתשי לחלן הן מה שצריכים לבטל המצמים מרבשמה לים ה׳ ידחם ויש לשאול אם נתיר בטילמל בעיר ע״י שכירת הרשות מהמפשלה או מדעל נ״כ לענין הספינה כי אנשי העיר אין לחם שום שייכות עם הספינה הבאה בסרהקיש. ומ״ם נראה כיון ששמת חצר מקום סקבר הספינה שייכים לחעיר ובעלי הספינה משלמים שכר להעיר בעד מעמד הספינה ומטילא יש נ״ב רשות לפקודת חעיר להניח שם הספינה בשעת מלחמת או אפילו בעת שלום נ״כ יש לה רשות לילך לשם ולהניח אחה דבר ומטילא מדעל העירוב נ״ב לענין הספינה. תראה עוד לפ״ש בש״ע סי׳ שע״ב סימן י״ב ראם אין רצה להשכיר יתקרב לו אחר מבני חמחנה עד ששאל לו רשותו להניח כו שום דבר הוי לי בשכירו ולקיטו ומשכיר שלא מדעת תנכרי. וי״א שאין צריך להשכיר אלא נתן לו עירובו ודי. הא״ב אלה האנשים הנמצים סמה בשבת יש לחם עוד מערב שבת שכירה הספינה (שיפמקאמט) כה שכבר שלבו בעד הנסיעה ויש להם רשות להניח חמצינם בהספינה וכיון שאנו עשים העירוב לכל הדרים הניחתסים בעיר תוצאת ממעם וכן לאדם שלא בפנו מטילא מדעל העירוב נ״ב נגד הספינה. ומחמת בטילמל מהעיר להספינה דרך הכבש והסולם ודאי מחר דהוא לפעלה בעשרה מחבים והוא מקום מסבר בהן בזה חיוצא על כרמלית ראינו קובע מקום לעצמו בפ״ש כש״ע סימן שנ״ה והספינה קשרה מערב שבת ברוצק

דהן אמת כתשובת בית אברהם הארת סימן י״ח הבלים לחפשה דאם יש דלתות אף שאין נעולת שם לא בענין עוד צחים ס״ם עיקר סברתו הוא כבש״ב שם דאם דאין נעולת עכ״פ צורת של פתח יש לה ע״י הדלת אבל איך ניחא שנשר סתום יש לו צורה של פתח הע״י רבים תשובת פאר הדור סי׳ כ׳ הובא בבים ס״ו מהל׳ מזוזה שבת׳ וחלוא תרגו שעיקר כצוה זו תלה אותו הכתוב בשער שנאמר על מזוזות ביתך ובשעריך. והדבר ידוע שכל פתח שאין לו דלתות פתח סיקרי שער לא סיקרי הן מוכח בעירובין ע״ל דאמר להרובים דקולא תורת עירובין בזה שאם יש לה לפתחה דלתות א״ב יש לו שער חה עדיף הצורת הפתח אבל אם נראה נשר סתום על הארץ א״ב בעת בקיעת רבים דרך עליו אין כאן צורת הפתח ואין כאן שער ומנא לי להקל בזה. וראיתי לבים שנשר לגבי טילמא זומרתא דיא והוא סרם שראה ספרי תיקון עירובין ששם הראיתי. שנשר בלי תקון יש לאסור שאין שייך לומר חי״ל צולה עד לרקע כמו שמצינו בגמרא. ויש פרי כל נעות הפסק ב״ש לענין נ״ב הבולם מן חבית שאסרינן אף כלי בקעת רבים יאסור למטלמל על הגג משום שהגג מסיר היכר המחיצות שהתת דהוי עי״ש שבולם להלאה ואף שבתיקון עירובין רציתי לחדש דיש כאן כנשר היכר בן הצדדים לא סמכתי על זה למעשה. ומן אמת שהרשב״א בעבודת הקודש כ׳ שלחבי נחר הדיר עי״ל דלתות הנעולות בלילה שאין הדיר אלא המעמר לרבים בכל עת והאחל שיש להדיר דלת הנעולה בלילה חמסמת בפני העוברים שם בלילות אין זה הדיר ובמבואות הפמולשים רי לרשב״א דל דלתות הראיות לנעול שם. ע״כ הטעם כיון שראיות לנעול ולחסום לפני העוברים חשכינן לי להתיר המבואות ואיב לדיקן שקי״ל שאין הדיר ודאי די בדלתות הראיות לנעול שראיות לחסום לפני העוברים אבל קשה לומר כן גם בפני נשרים הנפתחים שכל זמן שהן מונחות אין אף היכר כל שהוא בפני העוברים ויש מרבה לקלא שהא מותר לטלמל. הגיע עכ״ת ידיד סיכון קודר שנשאל בברוקה שפתחו תוא על שמה הארץ והמחות והמשקוף הדלת שובבים על הארץ אם חייב בסמזה והשיב שדלת מה אין שייכות בו מזוזה ע״ש. הן דלת בשמתה אין כאן חשיבות דלת ומה הם שעשוי לכניסה דיבאה מכרא לי׳ להתרב שאין שייכות לחקרא מזוזה סב״ש הבא כשהנשרים מתנין אין ניכר אף סיכון דלת איך יקרא דלת שנייסא שיחתר המלמל כמו בדלתות ראיות לנעול ע״כ לענ״ד האי היתרא שמבא בספר שערי תשובה בשם האהל יעקב קשה לסמוך עליו:

ואולם על המגלעתי יש בו די סמיכה באשר בארתי בחבורי תקון עירובין והבאתי שם דברי הגאון מלמא ז״ל בקונטרס תיקון עירובין הנסמה לסמרו סקוד חיים הן ראיתי כעת שהגיר טעלעגרא הגאון הגר לאברהם בבהרה תנינא והגה שם פלפלתי הרבה ובעת נראה דבאמת העיר בתים אריה סיטן צ״ל הא דאיתא בהגיא פ״ק דעירובין בשם הארז״ל על הא דאמרינן צורת הפתח מן הצד לא כתבו דהיינו טלא יהא תחוב כין שהיה באמצעיתם ע״כ״ל ומי הת״ם שרצו לומר שהיו משולבות קורה בתוך קורה חה כנגר

איזה אמות בשמת הגדר דשותר לכנגם בה בשבת סמבאר סים שלים ומי לעיל בצורת תחוסי הערי ובקום נמל המפינה שמלבת לאמעריקא הא במקום אות ני הנקרא רקסטארלינג ושם גם באות ד׳ מקקף היאור את מקום הגמל ובחתר לסלמל:

תשובה.

מאת הגאון מרת חיים אדי״ הלוי איש דווריזוויץ אבדק״ק קראקא.

בית יום ח׳ ר״ח מרחשון תרפ״ב קראקא יע״א.

שלום לכבוד היה הרב המחרף והבקי בחודי תורה מרה שלום יבדל הכהן שמטרנבערג נ״י מורה הוראה בק״ק אנטמרשען אשר בפרינת בעלגיען יע״א.

הנה ראיתי מכתב כ״ת אשר בא בשאלה אחרת הגדר המלמל בעיר הם נעשה קרה בחבר השנים כיסות החוקה בלתי לעתים והוקמת הגם אז אין מי שיהין להלוך עליו כי ירא ויפחד פן יבולע לו הגם כשאר צדדי העיר ישנם שם סוללות גבוהות ר״ מפרים. הצה כפי דבריו העיר היא מוקפת בכל צד וכבר ידע כ״ת אשר אני בעני המחבר זה כמה שנים חבר קמן נקוב בשם תקון עיתמך אשר בו הרחבתי לצדר בדרבא ולהעיד אם בעת הקרישה. ומבש״ב בגיר שהגדר לא יקרש עדי יכול לעבור עליו במעברות ואם אנשים בתל הגם לפי דבריו לא נצרכה שאלה זו בכאן שדרי כותב ואומר שגדר יש לו גדרים גבוהים ובבה״ג אם רבינו הגדר ראש המחמדים יחה ואין כאן מקום לשאלה:

אבן בפי מכתבו ישנן איזה מרצות בהתחמה בגד צמוגות ושם יאורים עשוים בידי אדם ונדרך שם. אולם אות היא שאלתו יען בן יאורים ישנן נשרים עשוים כמו דלתות והיינו בעבור הספינות ודך שם יפתחו הנשרים ונסתם מעבר הדרך ודק אחרי עבור הספינות וכנחים יסוגו מחמה למקומן והנה כ״ת רוצה לסמוך עצמו על רבני הגאון מהרי״ שפאדים ול״ל בהשובה אוהל יעקב סוכאים בשערי תשובה סי׳ שנ״ד שהחיר בענין שלא יהיו הנשרים קבועים כמסמרות או בבנין כי אם כמולמלים ונימלים בכל עת

ובכל זאת שיצמרכו להגביהן בשלשלאות הוין כמו ראין לנשל:

והנה שם כתב הגאון הנ״ל שהרי צורת הפתח באמצע הנשרים הוין שראשה הפרין הוא לכרסלית מני בצה״ם ונראה שהוא מן המחמדים דלרה צריכים ולהות ומ״ל שיים והדר בחר״ו ע״כ ואתיר דק בכרסלית בצה״ם אבל לענ״ד אחרי המחילה מעצמות הקרשים נמן הסברא לומר הנשרים מונחין ודק נפתחו בכל עת הצדך יהיו נוחין כדלתות ראויות לנעול ע״ע

סברת הגאון מלמא שם ראם משולבות בתוך קורה ע״י חבק אמרינן דלעיל כמאן דפסק רמי ושרי דחי״ל כמו שעשה המשקוף לבעלה:

אולם בחת״ם שם הגיר בעצמו דיש אחים עשרים כן שהמשקוף משולב בתוך קורת הצוחה. ובערתא אמינא ריל דהא הקשה הב״י סי׳ שס״ב לפ״ם שפר חר״ף הרמב״ם פירשו אחר בצורת הפתח מן חצד ב״ם והיינו כשהוא מן הצד ולא באמצע לפ״ז מנ״ל שצורת הפתח פסולה אם היא עשוי מן הצד מלתם ולא המשקוף לבעלת הגדרן שמצד הסברא פסולה בין שאין דרך שעשין צורת חפתח המשקוף מן הצד. ומקרתא הא כמלב בחקק דרך לעשות המשקוף ובמו שכתב בחת״ם ובין שלחדי״ף ומכ״ם ז״ל אין מסודש ב״ם דין צה״ם מן הצד לענין משקוף על הנחתה א״ב והדאי ל״ל המחר על ב״ם אם נחקק המשקוף בתוך המחתה וכמו שהיא בבמלעגראף מפני שדרך מחתים:

והנה אחות חודעים כבר ביחדתי הרבה מספרי תיקון עירובין שאין חשש בלל שיבטל מקום דרים כל הדיר מין שלא הנכר בשים רק קרפף ובספר שער הקנים הא תכיא בשם הגאון בעל בני בתתה לחתיר המחבר בעצמו שהוא מחבר ספר שמלת בטמין תחיר ואין לחוש בלל ומבש״ב כפי שאלת כ״ם אשר בעיר רב הרשאים הנעשים להלוך ומ״ל ודאי אין בבטלין ודת הגיר. והדיג כתב בתשובת מהריא״ל הלוי לחרב הגאון מרה יצחק אורן איטינגא ז״ל הא סימן רב הרשאים הנעשים למיל ודאי אין מבטלין:

והנה ראיתי בדברי מעלתו שרצה לומר תשר אף דחב מר אבחת אם אינו הילוך לרבים אינו אסור ולפים שבארתי שעיקר איסור נשר נלכד מנג הבלם על מחיצות הבית אלמא שאין חילוק מה שאינו הילוך לרבים אמנם אם אין שם מרצה ר״ כבר בארתי בחבורי הנ״ל דיש להתיר בצד אחר של העיר ואולי איזה פרצות מתחתות מי אמת ובכ״ש אם יכול לעשות שם תיקון של לחי:

ובספר תשובת מהריא״ל הנ״ל ראיתי שב״ב דעתו להתיר נשר בלי תיקון כלל ולא נהוגא לסמוך על זה למעשה וגם אני יראתי לסמוך על זה למעשה:

כן בחבתי יען אשר רמק על פתחי בחקה ובא כידים שנות הכים יבדר לפנינו הגדרה. ואם יש לו עוד שאלות בדרך דיון או אני בעני אראה להשיבו בפי שידי יד כתה מגמת. ותיקן שע״ש סנ״ן סעקן בד לענין זיום מחצלת על הקורה ומכמלת היכר הקורה אם שימול בקל להסר והה נשר שיבטל בקל להסר מכבלת היכר חמחיצה ולא מסיחי מחיצות דלמנה בשקה שחגשרים מתנים:

הנני דו״ש חיים אדי״ הלוי איש הארוויזיץ

אבד״ק קראקא.

תשובה ב׳,

מהרב הגאון אב"ד קראקא.

בית יום ט׳ כ״ח פרחשון תרס״ב קראקא יע״א.

שלום וברכה לכבוד הרב המפרסם ובקי בחדרי תורה חכם וצדיק,
תומך בחוקי ותרב בשית מרה שלום יצחק הכהן שטערנבערג
נ״י כו״ צ בק״ק אונטערפען אשר בבעלזיקע.

ביה״ה הגיעני שנית ואני הייתי בחוץ הממות ל״ע בחול על קרש דיי ברוך ד׳ אשר הוציני והצילני בזרוע חזקה עוד יוסיף להגאיל חסדו עמנו להשיבני לאיתני כבראשונה והנה אשיב מקום דברים בלי עין בספרי בפני הלישה כה:

ודאורה אריכת מכתבו ידע מערת כי רוב דברים לא יוצילני להחיני מדעתי כי נשר מונח על ברך חנוני אף אם דרכו להפרחה קשה לחבר עלי הלחנו כדלתות ראויות לגעל שהלוא קאמרינן שמקום מוקף מחומות וכתלים וכחרבות ויבו כחיי, ואף אם העיר גדולה כאנטיוכיא ויבו בן ומעתה הלא אנו יודעין שכל מקום מוקף חתוכים לכניסה ויציאה ודלתות שם וקאמר הש״ס עירוכין ד׳ כיון דדלתות ראויות לגעל אע״פ שאין נגעלת כן דרך דחי״ הפתחים אינם מוקים לו לחתיי. אבן עזר נתרשש ספק על האי קולא דהש״ס דסני כדלתות ראויות לגעל אם אין צריך צורת הפתח ודי כסיתנן דלתות אף שאין שם צורה. ובאמת יש מחסירין דצריך דוקא צורת הפתח אבן הכרח בתשובת מרח אבריהם שדי דלתות וראויות לגעל אף שאין שם צורת הפתח וכל זה נרון כפי מה שקיבל שא״צ נגעלת ודי בכך ולשיטת חכרת אבריהם ודעימי אף שאין שם צורת הפתח תהיי חתלמוד:

אבל מנא לן נשר מתה שאין צורתו כצורת דלת שאף שעומד לחפרת שיהי׳ כדלתות ראויות לגעל, ומנה כראשית הרשקפה אמרתי לפשום כמה דאיתא בעירוכין דף ק״א ע״א תדלת שבמוקצה בר דלת הנגרת כר בזמן שקשורין וחלין נעלין בהם בשבת כר ופרשי״ דל בתניתין חזכה שאחרי ברוב משום שאין משתמשין בה תדיר ואין הוחש לעשות דלת כראוי וקבועה אלא וקנוה כגנד הפתח וכשהוא פותח מטילה לארץ ויש שיחלוחת אבל נגרה לארץ ע״ל. אלמא דאיכא דלתות כה״ג שמטילות לארץ דהוא והנך נשרים, מים ר״ל דדלתות רעועות כהגר עושים רק בחבוה שאחורי בתים וזה פחות מי אמות אבל דלתות יתר מי וכמקום דחי׳ חם

מעבר רבים אין עושין דלתות רעועות כה״ג ואין נתשבות לדלתות:

ועוד הלוא ודאם בשעה שהן נגרות בארץ ניכרות הן שהן דלתות משא״כ בנדן דידן בשעה שהן פתוחות ונגרות לארץ צורת נשר יש כאן ולא צורת דלת. ועוד חתם בשהלת מנר צורת דלת יש כאן והכא כשהדלת נפתח ואז בחיצת הגרה קיים הרי הוא נשמט לארץ להתדיין ודאי אין צורת דלת עלי. וכ״ש סב״ת מסת שהרשתי בספרי תיקון עירוכין סימן מי לענין

הרם בגד מבטל מפני שאינו עתיד להסירו מן הכית ועל כן לא דמיא נשר בכה״ג לגו:

וע״כ בצירוף כל הנדרים שביארנו בחיבורי חי אדי יש להחיר הני נשרים נרחה רביעית. גם בפי שכתב בית ישנן שם צורת הפתח הראוי לגעל וחן אבת שהגאון וה״ם אמרו סים ראיתי בספר שער הנקנים ח״ב שהחיר בכה״ג הרב נשרים דיש עוד צדדים להחיר יש לחקר הם למעשה ישאל עוד דעת שני הבנים מהבהקים. ומה שהעיר לענין ערים מעירוכין דף ליב ה״ח בתחבה הערה זו בספרי תיקון עירוכין מה שנים על הגליון.

הנני הדש״ ד״ חיים אדדי הלוי איש דמרוריין אב״ד מה קראקא.

תשובה הרב הגאון הגדול כוצינא קדישא מאור הגולה מהר״ר אברהם באערנשטיין הרב מסאכטשוב זצ״ל.

ב״ה יום ה׳ ויגש ר״ בשלח תרס״ב לפ״ק פה מאכטשוב.

שולם לכבוד הרב הגדול המרב מר״ה שלום יצחק הכהן מר״ב
ד״ק אונטערפען וליקרי קהלת כל אחד שמו יברך בכל טוב.

דבר העיר אשר הגיע מחיצה שלת מצד אחד וחוא מחיצה מוכת כי יש שם נדחים בבהיכם, הלא ביסי חקור נשאר המחיצה הם הנדחים. אך יש שם נשר חצב ובין העיר לנשר אין שום מחיצה. אולם ספינה עוברים תחת הגהר ובעת עוברים פותחין הנשר בדי שיוכלו לעבור הנשר נפתח כמה מעמים ביום. וכבוחו נשמן על מפר אחל יעקב שחביא בשערי תשובה סי׳ שס״ד דכה״ג חשוב דלתות ראויות לגעל ה״ג הגאון ראוי לפתח הנשר ואז יהי׳ המחיצה לחריא. הנה המפר אחל יעקב אין אתי הבבר המבריא אינו דמיון דעיקר טעם בדלתות משום שעשוים לבן לגעלם ואין בהם צורך אבר ע״כ הם פפלים אל החצר ומיכים אליו אף שאין נעלים בפועל מכש מני בראים לגעל. דאאכ״ן בתב בסי שמ״ט דבמו דגעלי דמא (דתמא לות כל ראוי לבלה אין בלה מעכבת בו) מים עיקר הביתר משום ששייבים לחצר ועיקר מחיצה, אבל מחיצות הנגר שמתלקת על ידי הנשר ופתח אין שום מחיצה הנדחים כל זמן שאין מעלים אותם ע״י נוד אסיק מה שייבות יש

לחם אל העיר ויהי׳ הביתר משום דאוי לבד זו לא שמעינו:

ויש להביא ראי׳ מתוספתא פ״ז דעירובין מודים חכמים לר״ יהודה שזה פותח דלת קרפיפו ונעל דחי׳ חה פותח דלת קרפיפו ונעל דחי׳ ומעירבין בשאין תחנין בחצר ע״ש ולמה לי פתיחת הדלתות הא ראוי לפתיחה. אפילו לאין ההצרוך בדחי׳ נעילה מים בדלת אות מני שיהי׳ נ׳ מחיצות דאוריתא ומתלן דחי׳ דשב מני דראוי לגעל גם הרביקית כמבואר בתוס׳ עירובין ד׳ לפי ד״ה ולדעת אבן העזר גם לרשי מני בדלת אחד נגעלת. ולל פתיחת שני הדלתות. אך הנא חדני משום דעשויות הדלתות

הנשרים שעיקר אימרם בתבדר באחרונים שאם נפרצו למקום האמור שצריכים תיקון הוא כמו שכתבו באורח סי׳ שכ״ח סי׳ ס״ז לענין גג הבולם על מחיצת חבית שאינם מגילים כותלים מחתת מבינה רחבי עולה עד לרקיע ואם כמו שאמרינן עירובין דף ס״ט ע״א בחיצות שאינן ניכרות דלא

אמרינן בה אסק מחיצתא ועיש בתוספות ד״ה בחיצות:

ואבדרבי אני לפ״ם שחדש הראש והבי קיל התם כש״ע דאם חלק פתוח

ד״ קר ד״ על הגג נידון כל הגג כחדי הדי ויהא מחיר לסלסל

עליו והבאתי נשם המאירי פ״ק רשבת חחי חדא הספולשים לחדא ולדה

דיהם בחדי דחי״ ולא סקם דבר חדרן ואלא כל פחות חריות המשמע ש״ש.

נשמע מה לענין חדרש רק ודחתר מרחה בנשר, הם שהוא יחיר בעשרה

אמות שאם לא נמצא עלי תיקון צחה״ם לצד הנגר ודק לצד הסני שמיר

דמי שנהבא שכל הנשר המסוך לעיר המוקפת יהא נידן כחדי ודחי ויהא

מחיר לסלסל על כל הנשר בכל ארכחי׳ מפני שהוא נידן כחדי דחי״

ובמקום לצד ודחיר אם יש תיקון צורת הפתח די לחתיר הנגר. וכן היא

כעיקרו בנשר מאדנחדש שחתיקון הוא לצד האחר לצד מאדנחדש (בלבד

שבעיקרו יש עוד צד ודחיר מפני שצדנו צד השני של זנגר הריבו צד מאד-

נחדש מפני שיש עוד שני נשרים המחדשים שני נחדי הנהר כמבואר בספרי

תיקון עירובין תשר״ נ׳ חלק ב׳ כאריכות חע״ב יש לחן על כל הנשר בנשך

מבחות הגיד כאמת הסים המוכרת בחצר ואיכ כל דחי״ של הנגר בשנך

הוא עד צד השני לאדנחדש או לאנקשה כאמר שם) אבן שם בתיקון

עירובין מלפלחי דבשוש מקום זה דר מהבראא ואיכ דוקא צורת״ם או מריבה.

אבל על זה לבעשה לא מסבתי מי שבחו יפה מרשתי ודחה לסמוך על

מבראה זו ומאה שעכ״ם בנשר הגר מן הצדדים יש ואיכ תיקון אחר בנשר

כיון שהחיבו דחי״ מי יסחר בידו אבל אני לא הבחתי למעשה:

אבן כעת גלעניך שיש לחבר דאם בעידו ישנן נ׳ מחיצות נבחרה, והוי

דחי״ מהי״ת לדברי הכל רק בפני הפיבצה עיי הנשרים ברחה דביעית

יש לדון: להתיר הנך נשרים העשוים לפתחם, ובן ואא באמת נפתחים בכל

יום בכמה פעמים הוא באמת יש מחיצה מתחתת דה חדרן הנחר או הראוי

הנשר למעלה נידון כחאי דחנן רף ק״ח בעירובין חדרן שבין שתי חצירות

עמוק עשרה ורחב ארבעה מעברין שנים אפילו פלא קש או תבן סלא עפר

או צרורות מעברין אחד ומסיק. הש״ס עפר ונתיר לפנותו הרי הוא כמרם

תבן ולא בטיל. ואיכ חני נשרים אף אם נזנים כעפר עכ״פ בין שעתיד

ליטלן בכל עת הכל שעה אפילו ביום שבת חוי כעפר ונתיר לפנותו ולא

בטיל. ועי׳ בספרי תיקון עירובין תשובה ב׳ באריכות שבארתי על פי רבני

חתוספות שבת דף קי׳ ושם בעירובין דף ק״ח ד״ה אפילו דלענין דרבנן יש

לסמוך ולא מתבטל המחיצה של חשיין אפילו במקום שנתבטל בראוריתא

לענין שבת, ואיכ אם יש שם נ׳ עדדים מחיצה שלמות ויצא בדי הדי

לכ״ע ונחן בחדי הכל כמו שבארתי שם ועיב הנשר שעתיד להפתח בכל

עת הכל עונה חוא כעפר ונתיר לפנותו ואינו מבטל מחיצת הנדרין ודק

לצדדי הקרפיפות ולא לגעל הדי. ביהו הר נמחה אין מתוספתא דאיכא

לאוקמי בדלתות שאין בהן צירין כעין הדלת שבמוקצה עירובין ק״א דאין

לחן ציר ע״ש בגמרא ומרש״י דבשום דאין מתחבשין שם תדיר אין עושין

בה דלת מראוי וכ״ש קרפף דוביבו הקף גדול להכנים שם עצים לאחר מכו

שפרש״י מ׳ עושין מסין הרשבשתן שר מחת מסוקצה בבבואר בסמנה שם

דף ר״ח אין עושין צירין לדלתות ועיב אסור לפתוח כרסמים שכל מחיצה

הנעשית בין שנגב בין סיד. מחה באן שיש איסור בפתיחתן ואף רחני פותח

הנה הגר״א פתח וכיון שנחשב בנין מחדש אין לחיתר משום דאוי דפנים

הרשות יבואו לבאן ולא מחנבר קרובה רק מחבר בנין. אך יש לפרש

הרוסמתא ביש צדדין אך בפני שאין עשוין לפתוח הדי׳ ונחשב בנין חדש

לגבי דחי״ ע״ב אסור לפתוח לגעל דחי״ כאופן שבתוספתא אין ראי׳ נחרה

מ״מ הסבירא שנה אינו דומה לדלת ראוי לגעל:

אך יש מקום לחתיר מה דעירובין ע״ח הרין שבין שתי הצירות עמוק י׳

ודחב ד׳ מעברין שנים ולא אחר אפילו מלא עפר משום דלא מבטל לי

אין חוצץ לבטל מחיצה חדש כיון שוגבר עשוי לפתוח מבה פעמים ביום

ולא מבטל לי אפילו לשבת אחת אינו מבטל המחיצה דנחדי הגדר:

אך יש לחלק הדבם לא מבטל ונתיר לימלם מחוך הדרין ושב לא יחדים

מש״כ נשר זה אף שעתיד לפתוח שוב עתיד לגעל ואי אולת בתי

מוגר לפתוח גדל בתר מוגר לגעל. ועיב יש לחבר שורת הדין כה כ״ח שגעל

דינו נגעל וכ״ש שפתח דינו פתח. וחילוק זה מבואר בסוכה ב״ח בחבין

שמחלק בין מדין לפקק הוחלק דעדין לא מבטל לי פקק מבטל לי בחדיאי

אין הפירוש מבטל לי לגמרי שלא לפתחנו עוד דאיכ חייב חבאה גם לרבנן

עוד דדוכיא דקשר ולולי שעשוי לפתוח לגעל רק זה נקרא ביטול שנעל

הפתח מסאיכ מדין משיסקנא לא ניחנו עליו עוד (כן פירוש לי אאבדר

אלה״ה) הרב וחלוק זה עצמו בין מתניתין דפרי הלון בחדין מלא עפר דלא

מבטל לי כלל שנמר יקח ולא יחזור משאיכ הנשר אף שיפתח מים עתיד

לחזור ולגעל. אך יש להביא דאי דתמא מהא דקיל דבר שאין מבטל אין

מסנים בחלון בבא בתרא י״ם. ושם משמע דאפילו עתיד לחזור ולסתכו אינו בבטל

הוא בתוס׳ שם שהקשה רי״ בהא דפקקו את הבאר בבסמה מי פקקו האי

הוי הא לא מבטל לי ואבאר חתצן ולבא לטיר דביטלו הפיה דאיב הל

בנה כשבת נעיש ובתוס׳ שבת מ״ה. ד״ה אין) ובאי קושי הא יל שפקקו

עים להחציאו ולחזור ולהכניסו כי שוחי קשוי לפתוח ולסתום ואחר חלילה

דבבה״ג מוחר כשבת במו מקק החלון כגל ומשמע בחלון כיון שעשוי לחזור

ולגעול אחר הפתיחה אלא ודאי מבראא להו להתוספות שאין לחלק בבך

ובשם שאין בטעם בשאיתו מבטל כלל בין שהחלון עשוי על תמיד ובמיקום

אינו על תמיד אינו מבטל לחחלון, הא בשמעם פתח מעם פתחם ואחר

ולילה אינו מבטל לחלון כיון שחלון עשוי על תמיד חה מקם מחתם מעם

מרום. וכך אני אומר כנ״ד שאין לחלק בין נשר זה בין עפר מבחרין ובשם

שעפר אינו מבטל לתרין שתוא על הסיר כך נשר זה אינו מבטל תרדים שהם על הסיר:

אך סים יש לחלק בין נשר זה לספיח שעשוי להוציא ולהכניס ונטפית זה בשינמל לא נמצאר סתימה כלל וכסיחור ויסתום פנים חדשות יבוא לכאן ואינו מהיל כלל על עכשיו. משאינ נשר זה שעשוי על צדים לפתוח ולנעול לאו פנים חדשות הם שעתיד לחזר ולנעול ושפיר מהיל מה שעתיד לחזר ולסגור שיחשב סתימה קבועה עכשיו לבטל המחיצה. ודאי לזה מפיז דאולת וסיחוי לה בבריתה י חסה כבית הלו פתחים הרבה ופתח אחד כהם תוא מבאות ונלין מחדרין ואיך יהם הדלתות הא עשוין לפתח ולנעול תפיד ומל דבר שאינו מבטל אינו מבטל אלא ודאי דלת שעתיד לזיזה פקס פתוח מקום נעול כשתוא נעול חשוב שעיד סתימה הינ בגיד בגשר. הנם שלמאי שבתנו תוסי דכשסתם כל הנקב אפילו לא מבטיל לי הנצן אין ראי משום שהדלת סתם כל הנקב. סים למה הכיאו תוסי כשבת מיד ראי מבקר המאור במפיה מהוכחה דאי מבטל חל מצם כשבת בנמשיטות חי להם לחכיא ראי מבשמה ו דלת הא לא מבטל על הסיד שלכך עשוי לנעול ולפתוח. אלא ודאי מיל לחתסקות דלת מסקם בחלן ומתת. ובחזר יש להביא ראי לדעת הרמבים מפרש מהלכ מוסאות מת הלכה ד' דאפילו סתם ותלין בכלי חרס אינו תנצן אם רעתו לפנוחו ומסה שכתב הרמבים בתחלת הנוסק אם סתם ותלין או מיקמו אין ראי דהתם באוכלין ותכן קאי ואם התוספות מודים דאפילו סתם כעי בטיל כפיש לחכיא שבת מיד דלא כראש הלכי מוסאות דבני אופלין ותכן נמי אם סתם לעמי לא בעי ביטול) אינ תא דלת הנצן ועיב לחלק דכין שקבוע בבית הוא לפתוח ולסתום בשעת סתימתו חשוב סתימה מעליא כאלו הי קבוע תעול חסיד הינ בגשר בשעת סתימתו חשוב סתימה מעליא כאלו הי על הסיד ובטל המחיצה:

סים ייל דלמאי דקייל בסתם לעמי לא בעי ביטול אין ראי מדלת. ומה שלא חביאו ותוסי ראי מדלת משום שהיתה יכולין לדחות דשאני דלת דאיל ועתיד לחזר ולנעול אבל לפי האמת דבסתם לעמי לא בעי ביטול אין לחדש חחמרא בדבנן בלא ראי כדתנן בסמי ידים. ובצרוף סברת אחל יעקב שסדרסה לדלת ראוי לנעול יש להקל בסרס בשעת הדחק כזה שרבים נבשלים:

אך הנשר השני אשר לא יפתח רק בשעת מלחמה ודאי אין להקל משום דלא מבטל לי אינו חוכיח לא מבקי לדעת האוסרים ביטול לשבת אחר חשוב ביטול. אך גם לדעת האוסרים ביטול לעולם כעינן. נראה דבהינ דסמק אם יארע מלחמה ויפתח כלל חשוב ביטול לעולם ובהינ בירושלמי פ' כלל גדול מהקשורת הי בסשכן שהיו קשורין תמיתרים ולא נשעה היתה אמר ר' ייסה מכיון שהיו תונן תוסכים עם הריבור כמו שהיו לעולם. אמר ר' ייסה מכיון שהבסיתן הקב"ה שהוא סבניסן לארץ כמו שהוא לשקה ע"כ. אבל אם לא הי מבטיחן הלי שפק אם יסבו כמו שהוא לעולם הינ כיון שספק אם יפתח כלל שמא לא יארע מלחמה כלל השוב ביטול לעולם ואם יחשב ראוי

לפתח כהינ שאין בידו רק בציוור חמלך לבד גם בן אינו ברור ע"כ בזה ודאי אין לחקל:

ומעלעניראף אין להשוב לאהים הן משום דהוי צוהים בן הצד בסבאר בתוספ' ריש עירובין נבי כלומפות הסוחות על זוי העמודים ולא נחשב צוהים דהוי צוהים בן הצד הן משום דכשורם בסבוחה לינ ע"כ בפציסי אלמדרה תואל ודחוק לתקרת קבודי הלא לשם פתח בית כזה שלא נעשה לפתח בלל ושר חשש להחבישם דקים של צוהים צריכין לעבד אצל המחלים וכ"ז כתוב בסמרי זכנו:

ואני אוסיף עוד לדעת סמבים שבן הצד דצוהים בן הצד הד הבנבי של המעוקף עם חוחים וחצבים של אחי חמחות דבקים שדמקים ושם הוא סתם ודר שם פחתר לשלמל. אבל חוט בדל של הפעלעניראף הוחק בן הקנים הוא בשיעור שלחלן בן הזוב אסור לשלמל שיקבעו לבד אין פחסיה רק בציוור חוחים והסקים שחוץ בן הזוב אין לו מדרגה רק הקנים ואסור לשלמל ובן שהסקים הוא נאסר שוב נאסר גם העיר משום שנעבר בסלאו לבקים הזה שאין הפסק בין העיר בן סקים הזה רק הזוב לבד והזוב לבד אינו מחיצה בפסק. אות שבקים הזה אינו רחב ד' וסקים פסר הוא ליתה דבפולש לחדר דלתות בעי וכל הדרבר משום דבזמן הזה אין הדר והכל בטלית ובפחות לבטלית אסרינן מצא בן את מינו תיבה, והסקים שחוץ לקנים מצבדם עם סקים שבן הקנים להם לאבכמה ואסור את כל הבית:

ודבר השוות הנה בעיר הראשונה יש שדות נדולות בלי הפסק מחיצה ומסלבלים ושמקרי שאורבר הצלית מעוד בעל הבחבר שדות הרים ידע מזה והחיר ומעשה רב:

אל ישלא בעיני כית על אחור תשובתי גם שתת דברי לבן שלא בחתבה כי יש לי חלכות הוא מליצי יחידה יוחנא לאה כת חחל ונוקם לה שם שכחת הייבו שבתה ויוכא לאה ומחלהה אנרשה ריל ד' ידשאה ע"כ לא יתנגו הקת לחשיב כתחבה כראוי דברי חדש מצפה לישועת השרית

הק' אברהם חפץ חנל.

דנה חנאן אבדיק קראקא זיל וחנאן הקדוש מסאכנשוב זיל השיגו על האחל יעקב בזה שכדסה הנשרים לדלתות. ומי אנכי בי באתי להכריע בזה. אכנם באשר היא להצדיק את הצדיק מקיקרא אמרתי הזה היא ולכסר אני צריך ואהוה ויני השפילות בזה כי לפענ"ד דברי האחל יעקב נכונים ואכנא תחילה על דברי הרה"ג מקראקא זיל כי הוא הי' הראשון אמר בזה שער החיתר. בראש כתב דלא סבכי אם נאמר דדלת ראוי לנעול צריך צורת חפתח ודאי לא מהני בנשר ואפילו לדברי בית אברהם דלא צריך צורת עכים כיון שיש דלת מיקרי שער אבל בנשר מתח על הארץ אין כאן צורתים

ואינ נמא דלעולם תהי כסתום ומבטלת המחיצה. ואמרתי לתרץ קפיד הרשב"א בשער השלישי מספרו עבודת הקדש דדיה הוא מה שראוי לדבים בכל עת וכיון דחולת ראוי לנעול אינו מבטל לדבים ודנן אותו מסתום. ויל דמחיים חשבינן הנכר לעולם בפחות כיון דראוי לפתחו אינ אינו מבטל לדבים לעבור עליו בכל עת. ובעת נראה לבאר עוד דבאמת אין אנו דנין על הנשר רק אנו דנין על הנהר על הנהרי הנהר דעיקר חבריתם שיהי פתח דאז בשתבשיך לעיר כראמרינן בסמי כנילה דף ה' דנהר כיתו לעיר סמני עי' הוא ובהרם האורים הנעשים ביני אדם להקסיד הפסיות ולהוליכן מעבר לעבר לבתי האצרות והמסבנות ועיקר תשכיחם בעת שהנשר פתח ואז נהרי הנהר הם מחיצה נמחת ובעת שהנשר סתום לא יוכלו להשתמש בהנהר להליך הספינות מסקום לסקום אם הי' אפשר בלא הנשר לא היו עושים כלל הנשר רק מפני שצריך לבני ארם לעבד עושים הנשר ונעשה לפתח בעת הצורך ולהחזר ולסתום וכיון שעיקר מחיצת הנהר בעת שהוא פתח ואז נהרי הנהר קיבים הארינן נגד אסיק ורק בעת שהנשר סתום מבטל המחיצה גלל כן אמרינן הנהרי הנהר הוי כמו דלת הראוי לנעול וחשבינן לעולם כאלו היו

נהרי הנהר קיבים והי כנעול:

ומיש מראמרינן כעירובין דף י"ד בשיע' מיטן שמ"ג סעיף כ"ד אם מיים מחצלת על הקרה המבטלת ויתר הקרה אף שיכול בקל לחסירה. מיה נשר שיכול בקל לחסיר מבטלת היכר מחיצה כבר נתבאר בשם הרחם סופר לחלק בין קרה למחיצה דקרא קרה הוא כשום היכא צריך להיות נכר אבל מחיצה א"צ להיות נכר כל כך הראי בצורת הפתח דסוהר

בנבות לבעלה מעשרים אמה אף דלא שלמה בי עינו:

הרב הגאון הקדוש מסאכנשוב זיל כתב טעם אחר לחלק בין דלת לנשר ודקא דלתות שעשוים לכך לנעולם ואין בהם צורך אחר ע"כ הם מסלים אל העיר אבל מחיצת הנהר שבמתלקת על ידי הנשר והנהרים כל זמן שאין מעלים אותם עי נד אסיק מה שייכות יש להם להעיר. ולפמיש באמת הנהר והנהרים שייכים להעיר הנהר היינו בסו חוטה כראמרי בסמי מגילה דף ה' הכרם דעיקר הנהר נעשה עי' ארם לצורך העיר והספינות והשתמשות הנהר עיקר הוא כשעת שהנשר פתח כדי שיוכלו להליך ולהרשים הספינות מסקום לסקום. ואינ נהרי הנהר בסקום הנשר הם כדלת בשעת שהנשר פתוח עולה הנהר לבעלה הבעלה שהנשר סתום נשארו הנהרים לסמה ולא יוכלו לעלות להבעלה חשבינן לעולם כנעול ואמנ לא נמצא עתים כאלו אשר הדלתות עשוים ליבד ולהשתלשל לסמה בסמק ובעת הנעילה מנסיחין אותם לבעלה ומצר הסברא גם זה ביקרי ראוי לנעול: ולפ"ז לא קשה כלל מה שהקשה הגאון הקדוש זיל מהתוספתא פ"ז דעיתבין דזה פתח דלת כרשות תועל בר רשמעון דלא מני מראוי לנעול כיון שלא נעשה לצורך רוחי. דשם לא נעשו כלל הדלתות רק בבר הקרשיות ולא לבטל את ההר אבל הכא הנהרים עשוים לבטל את ההר ובפרט

---

*) לפיש תוס' עירובין דף ו' ד"ה רב הראשיתא צורת הפתח לחוד הוי מחיצה והם תריך דלתות ו ושא מרבנן ובשר שבאמרי לקל בשם שיע' הרב מיטן שיע' מר' הנה בשמע דדלתות אינן מרבנן מחיצה ראליב אין אמר רבי דף ה' ע"ב ירושלים אלמלא דלתות בגלות חיינן עליהם משום רשות הרבים הא בכל מקום בשאר מחיצה דאמרה אלא ודאי דלא הי' צורת

ודאי והנחדים נעשו בידי אדם ועיקר חשמרים תנחר כעת אשר הנחר פתח שות תכלית תנחר להולך הספינות שבקום לסקום כאין ספרינ:
ובצרן נראה עוד דוא כהנשר יש מחיצות נכוחות י" מן הצד אשר הם כסקוקה על הנשר לבל יפחל הנפל חיז ובעת אשר תתהפך הנשר לצן הצד יעמדו מחיצות הנשר לרוחב תנחר וחיא מבטא כדלת הנעלת ואפילו לא חי' בסקום הנשר שום נידוד בלל ס"ם מחיצות הנשרים הן במצמן הדלתות הראשית לנעל. ומעתה לא קשה פ"ש הרה"ק מקראקא דדלת צריכה לחיות עומדת דמחיצות הנשר הן כמו נר וכחיצה לנעל הדרך:
והנה הנאתים הדם אף דדחו את דברי האחל יעקב דל ס"ם הסכיסו להיתר משום דחוי כמו עפר ועתיד לפנותו דאינו מבטל את הדריך וכמו בן הכא הנשר אינו מבטל את נדחי הנחר כיון דדעתו תמיד לסלק את הנשר. הנתינ לידי תשובה הנאר מקראקא הפחתי ביד דשם בעפר ועתיד לפנותו דעתו לפנותו לעולם. משא"כ בנשר בעבה שדעתו לפתח דעתו ניב לחזור ולפתוח אחרי אשר יסתלקו הספינות ויסאר הנשר מונח על גדחי הנחר ויתבטל הבחינת. הנאר מסאכסשוב עמד בזה הארוך בדברים ראשונים למי שאבדם דבם כיון דדעתו לפנותו לא יוכל לבטל את מחיצה קבועה:
אך דקשה על זה מראמרינן בפ"ז דאחלות ומת בבית ולו פתחים הרבה תפתח אחד פתוח הוא מכא הולן מהחיין ואיך יחיצו הדלתות הא עשוין לפתוח ולנעל. ועיב דדין אותם כבו שהם רבעת הפתיחה הם כפתוח ובעת פתיחה הם כסתום. וכמ"כ בנשר בשעת פתיחה מבטל המחיצה. ולפענ"ד יל דהא צריכין להבין הא בדלת כ"ע בחי היכי דדרכה לנעול בנעול דמי. דאמר לא אמרינן לענין מומאה דלעולם כנעול ומי חזי חציצה. ועיב צריך לחזר דשאני מומאה משכת. ובמומאה אין לך אלא מקומו ושנותו ובשבת חשבינן לעולם בנעול. או משום דדרך מחיצה בבר. או משום דבדי הרשב"א דל שחבאתו לעיל ס"ם עשוי לחסום את הרבים מלקבה. ויחיר מאיזה טעם שיהא מים כיון שאנו מוכרחין לחלק כין מומאה לשבת. א"כ מאותו מקום יש לחבר גם בזה אפילו הוא משום דעתיד לפנותו דדוקא נבי מומאת אמרינן דהוי חציצה. ובשבת חשבינן לעולם כאותן שתשאר המחיצה קיימת:
והנה הרב הרשיש חרב סרה יחאל הנוזיק דל כשראת תשר הגאון הקד' המאמשוב זל אבר טעם המחבר עמ"ם שכתבתי לעיל דעיקר הפתיחה הנהר בעת פתח הא נשר פתח הא מיחי הנחר קיימין וכיון שהנחר נעשה לצורך שיהי פתח חשבינן לעולם כשעת הפתיחה הנשר דוה עיקר ולא יבטל את מחיצת הנחר והביא ראי לזה כמה דאמרינן עירובין דף ע"ט בשלבא חדיש לטמיטי קאי אלא בית לטמיטי קאי בתמידת. הרי הטעם דבחדיש בטיל לי אפילו בתחם קפר משום דלבני קאי שיהי סתום. אבל בבית דלא קאי לחיות סתום אין מבטלו כשהוא סלא עפר בתחם. והנשר דומה בבית דלא קאי לטמיטי. וחשתא אפילו ניכא סלא חשיב הנשר בעפר תעתיד לפנותו תחדל דכשם שעפר לחפתח כך הוא עומד לנעול. עכ"ם אינו

ולסתום. וכיון שרינם כעפר העתיד לפנותו א"כ אי אפשר לעיב יחד עם העיד העפר ועתיד לפנותו מעדבין שנים כמו בחרין שבין שתי חצירות כמ"ש נ"ש סימן שע"ב סימן מ"ב. אך לפמ"ש דלהקל אמרינן דהוי כיטול שעיד יש לומר דדוקא ביאור אות ח' הנצרך להחיצה חשבינן הנשרים לפתוח אבל הנשרים הם ולא נצרכו למחיצה דבלא זה יש מחיצות היאור הסקוף אותם א"כ אותם הנשרים נהנים מסתום וסכ"ש לפי דברי האחל יעקב דהוי כדלתות הראשית לנעל בזה אמרינן בסימן שע"ב סד' וסימן ר"ז דאם רצו מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד:
ומבגינו מה"ג בהסק המועיל ביטול אף לחסון יחוק ולדעת רש"י ז"ל הוא מטעם תשביתו דכחשבו לעפר. והקשה בתשובת הרים ז"ל סימן ד' דאין מועיל ביטול לחסון יחוק לפ"ם דאמרינן בסוכה דף נ' הי' נבחה מב' אבח ובטלו בברים וכמתות ל"ת ביטול דבטלו דעתו אצל כל אדם. ואיב גם לענין חסון הא בסלה דאין אדם מבטל ועשה כעפר אוכלין ומשקים השוה תון רב. תראה דבשלבא בסוכה לא הוי דדבו כבר הא אינו מוכרח לעשות דוקא סוכה נבח מעשרים ושיצטרך לעעמה דוקא ברים וכמתות. אלא שנזדמן לו עתה שאין לו סוכה אחרת רק זו מים אין דרך העולם בכך הסלה דעתו אבל בחסון ע"ב דוב העולם שיש להם חסון צריכים לבטל מחצה איסור בל יראה וחוי דדבו כבר. ומה הרי דבחצה המצה חשבינן דדבו כבר ולפ"ז גם בנשר דרחים לבטל על זה למחיצה לצורך מצות מיקרי דדבו כבר וחוי העיקר שעת הפתיחה:

תשובת הגאון הגדול הצדיק מרה דוב בערש"ש הכהן דאפפרדם זל אבד"ק דאמא בעתה"ח סדר דרך הסלל.

רב שר שלו בבוד ידידי הרב המאמ"ג העבום בתורה ומסובל ביראה כש"ת שלום יצחק הכהן מורה הוראה בקק אנטוזיפן בסרינת בעלניקן ואת אחחת מרעהו ידידים הנאהבים ורבניב המופלגים בתורה ויראת נבירים נבבדים קצינים ורחנים ראשי קהל עדת ישרון די עליהם יחיו:

אח נעיבת יבינם הגיע עדי בבוקדה. ועל אשר ורשתם מסני להביע לכם חרד בענין תיקון עירובין בעירכם הקשיתם לשאול כי הנני בה הנעתי ליסי וקנה ושיבה כה יהיה לי השרית שנות חיים. הם ראות עיני אין: ואני בקרם הנני משוך את עצבי בלהחליט חרד להלכת לעשה. אך לאשר עוררתי בלהחות שניות כי שכחם עיניכם כי ושלא אחר חז מעבב הרבים. ולכבודכם הנני להודיע דעתי אהבם כי הנלה על ודחבם חר תרי חבריכו אשר דברו

יחנא סלדתו בסתם עפר דבבית לא קאי לטמיטי ולא בבטיל המחצה הנתתעי לזה מתשובת הגאון חתם סופר זל פיסק ס"ם מסכת טעם לחתיר השילטל בעיד אם בזמן קרישת הנחר בחדרן של הנחר יד חיכן ר"א אם נפלו שם ערחות או עפר כנוסא אינו חשוב סתימה אא"כ יהי מהדקין וחוקשות הבי מסתנתין דמלא עפר או ערחות הסערבין אחד ולא מצרכי כבישה וחירון החת"ם והכא בנוסא שאני דאיכא בא דמקלחין בזה דרך הצינור ולא קאי לטקום ע"ב בעינן שתהא העפר נבבשת באופן שלא יתבטנו עם הם ומזה דן חחת"ם בסבר"ש לחקרה סעם הנחר שאינו עובר בפני הבים שעתידים לשמשו ולשברו אינו מבטל מחיצה. כיון שמתו להשתנה אנו רגן אותו מכו שיהי אחר כן. ולפ"ז גם הבא כיון דהנשר קיבר לחסלק מיד בשיבתו המחצות להמקום שהוא שם כיון ולחכלית זה שיקבלו הספינות נעשה ואיבר לא נחשב לבאמה אף בזמן שהוא שם ואינו מבטל מחיצה: ולמענ"ד נראה דכיון דדעתו לעולם לפותחו ולחזר ולסתמו ברצונו ושב.
א"כ בכגון זה אולינן בתר עיקר דעתנו דאם בעינו ב"א דעיקר שעת הפתיחה אולינן בתר פתיחה דאז חנהר קיים. וא"כ אינ"ם דעתו לסתמו ס"ם כיון דגם אחר הסתימה שוב יפתח עדיר הכל בתר שעת הפתיחה ולא יוכל לבטל המחיצה. אך אם נאסר בשעת הסתימה הוא עיקר. אב לעולם עדיר בתר עת הסתימה וא"כ אנחנו בני ישראל כיון שרצונינו לסמוך על מחיצות הנחר להיתר מילטל ודאי מחשבים לעיקר שעת הפתיחת הנשר שהי' נחדי הנחר קיימים. ואף דהעברים א"י דלא איכפת לחו בהיתר מילטל לישראל ולא הי' לידחו שעת פתיחת הנחר לעיקר ס"ם ל"ל כיון דאנו קיים מהם הרשות כאופן שלא יכלו לאסר עלינו רשותם ושיהא בהתר לנו לבלבל מסלא גלי דעתם ובאלו הוחנו בפירוש שיהא הכל עדיר בתר דעת ישראל ותרחים לסמוך על מחיצת הנחר והנשר אינו מבטל המחיצה כיון שדעתו לפנותו:
והנה לעיל תשובה א' סי' יד מתבחי דאין לחוש כיון דבהם שעמדו קנין רשות בקבהם הן חזרקים כבטלים הבחיצה מסילא אפילו אחר כך ליה הבחיצה מוקף לדידה. ואבדחי כיון דיש מבנא לחסר דהנשר מבטל המחיצה חיר בפירצה. חעיקר דלא נחשב בפירצה משום דחשבינן לעיקר השעה שהנשר פתוח ונשאר נחדי הנחר הכל זה בשבת קודש דצריכין להמחיצה לחחיר המילטל אבל בחול אבריכן לחשיב דבשקת פתיחת הנשר נתבטלה המחיצה וכשפותחין אח"כ הוי בעשה אח"ב המחיצה בחדש שיהי חיקה לדידה ונראה דאי לזה דלהקל אמרינן דקבר דעתיד לפנותו מבטל המחיצה דהא תקנתא דתחיר דבחבה הנ"א זל בסיסן שנ"ח ס"ב דמלא עפר עד שלא יסאר המחיצה כנוסה רם והא שם דעתו לפנות העפר ועיב דהיכי רצריך לבטל המחיצה סרעל עפר הקיבר לפנותו. וא"כ שבר מהני הנשר לבטל המחיצה קודם שבת כי שיהי' אח"כ מוקף לדידהו
וכמ"ז יל ולכאורה המקום שכן האנדים כפי הרשם באות נ' ד' אשר הראוי מקום אחתם בסבב רק שיש ביניהם נשרים הנעשים לפתח

לתקן מרצת העיר בהוסת אש רת הוחק. לבנן בלי יכשלו להוציא כשא ביום שיק ויש לכם עמודים גדולים וחוקים לסמוך עליהם באסר הא שם בעיר אנטוחשמן:
א) נדרי שעלדק סובב הולן מצר א' כולו נדק בשעדים כי רבו הפתיחין בשרם שהוא נהר גדול שאינו נקרש כלל. ובבר חעיר הנאון ת"ם דלית דחש לשיטת הט"ז דעת יחיראי הוא כתב היכא שיש ג' בדדים כוקפים בטוב ע"ם ד"ת שהוא מחיצה ואדייתא הוי ר"ח נם הט"ז יחה עיי"ש בפרם דקי"ל דבוה"ז אין לנו רחיר חם כאן ג' מחיצות חוי הרי דדבנן המקלנן בשבת במקום מצוה ומחלקינן בין שבחת. לשבות ושבות כבדם.
ב) ובדבר שני פרצות ב"א פחות מעשר בשני בדדים. הרחיר הנאון מהרי מלינא זל וכן נחינן בחתי נם בפחיק סמכנו על זה:
ג) אבדרית חנשרים שעל הנחר הנעשים לפחח ולסגור בעת מסע הספינות הנבחים פורחים הנשרים הנתקים מן חצד חוך הדריך הקשור שם הא נסחם סעבר הרבים. הבאת הספינות ישיבו הנשרים לסקומם והביא כית דמרי הרשב"א בשבוע השלישי מספרו מבודת הקדש ודחי"ר הוא דוקא מה שראוי לרבים בכל עת וכיון שראוי לעבול אינו מסור לרבים. ודבן אותו בסתום ודבה כית לומר דגם בנשר כיון שאין מסור לרבים לעבוד בו בכל עת הוי על הנחר חוחת מחיצה. יפה בחב ובינחר ביאור נראה דהא דאמרינן דאינו רבים ומבטלי מחיצתא. הסברא דכל שיש לרבים קנין בחילוך אין מי מחחה ביום חשוב דהיר וכדאמרינן בשם ביק דף כ"ח כיח מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקל רבל שיש לחם רשות להלוך חשיב כשל רבים ועי' חרם סיסן שע"ז הביא כאר הגולה דברי הרשבים דדוקא הסרחו ומיקניחו להלוך ובעלים ידעו ושתקו אסור לקלקל כו' אף דבעינן קנין ומבואר בחוסס' ב"ב דף ק' דבשביל של כרמים הוחיל דנעשה להלוך כרים חבכים לר"א דנקנה בהלוך ב' בחוספחת נראה דדוקא כשביל של כרמים שאינו עשוי כלל אלא להלוך. אבל שאר דרך עשוי המשחמש בו לצורך אחר. ואיב כאן לא קנה בהלוך רק ביון ודחיקה בשבילי קנו. ובעין שב' חוס בבורות דף י"ח דעבר ומבני לחו ע"ש. עי' חוסס' ב"ק דף י' ד"ה חפא בר אבא. ועי' בשם בעם דף י' רש"י ד"ה ד"נ כי חקינו לי הבנן בעלמא שבחב ח"ל כגון בחסבא שהוא רשות לבל אדם או בחיד או בחדי דחיד הוא הסקר לרבים להשוך לחוכה הצריכים לצאת מן חדחק עכיל מבואר דהשיב לבי"א בחצוחו וקנו לרבים. ועיין סע"ע סימן רס"ח סיק נ' וכסקום חבם בחיר קחה בר אמת הוא ב"ב שעשוין כהצירה של רבים. וכן נאסר כיון דעשוי הנשרים לצורך רבים חעשו לחילוכן קנו והוי של רבים. אמנם כהחזון שכשצריכין הספינות לעבור נשבת עוכר אורח ומגביהין הנשרים. הרי לא נסר לחם הנשרים להחילכן ולא הוי של רבים. ושוב שפיר לא מיבטל בחיצתא. אסור מעחת דבר הנשר שחסיר מחת רק מסור לסר חצבא לפחחו בעת מחחמה ולא שבח שוב חשוב כשל רבים. אך לא צריכנא לחאי נסר חנר בקום זה יש מחיצה נכוח עשרת הוא מסילת הבחל כס"ם כית בצ"ה:

ר) אדרוקן הוצים נעות וספרסים וסקום נדודי חזיות שבתוך העיר והסח
סיקוטא דסיעוטו נגד כל בהי העיר כדאי ותכ"ג לסמוך עליו
שתקל בסעת הדחק ולא מבטל מחיצת העיר ע"י מעטם ודעים שכתוכו
ובתר וחבא אוליגן בכ"מ עיר בתשובת ת"ג סי' נ"ם וכתר למלמל בתוך
העיר. אבל כתוך המקומות הנ"ל שמקפים אסור למלמל דמחיצות העיר
אינן משתמשין שם. ולא כמ"ש כ"ת צד לחדיר אף שם ואדאיב הדבר בזה
ודריכין להעתיק דברי ותכ"ג שם ת"ל והמיקום בטל לגבי תחוב בין מסקום
אחד כן בשני מקומות דדוגא דאוריתא בכל מילי בארות אמנן שחדי עכ"ל.
תדיק ביאור מה שייסי לדב דנלמד מאחרי רבים להמות דהחם גבי ויינים
אבריגן דוחאי תדוב כתוכו לאסת. וכן אסור כתיתר דכמל בתוכא דנלמד
משם הוא נ"כ ועל כ"א נאסר שהוא מרוחב והיא כשרה. אבל ויכי תיכר
ראיסור ל"ש כיטול וה"ג מקום הרוע ניכר ולא שיך ביטול אף דמבאר
בתוספות בבורות דף כ"ג נמי נבלה ממלת בשחיטה דמסתברא דמסמאת
כשא נוחת ליתא אלא מדרבנן ע"ש מבאר דמראוריתא אבריגן דנחוף
האיסור לחיות היתר ולא השיב במשא נבלה. וכן מבאר כש"ע ידיד מנחם
ק"מ כאם כשלם כיחד מתר בתפ"מ. מים זה ויכא דלא ניכר אבל היכא
דניכר ל"ש כיטול כלל. אך באמת יש לחדיק חדיק דמעיקרא. ע"ש מה
שבישהי דברי תתוספות ובחים ר"מ כל הזבחים דף ע"א מתיר שכי וחדיש
לא תקשי לן הא דאסר בסמחדרין ע"מ דאם רצה שלא נגבר דינו שנחשב
עם אחרים שנגבר דינו מלן סמחדרין דמשום דבגא לא נעכיד דבר שהוא שקר
ודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגבר דינו כר עכ"ד וסכרתם
נעלמת. דהלא אם נאסר דמראוריתא ביטול בחוב שנתפך כמהה. א"כ הוצר
דמו של זה כמו האלו שנגבר דינן ואין כאן שקר. אך כאור הרבר עפ"מ
שהאיר לנו הגאון ר"מ דל בתשובותיו חיד"ד סימן מ' שחקר חאי דאיסורין
בטל ברובא מדר"ת וכתבו ראשונים דנלמד מאחרי רבים להמות. ויש לחמות
איך נלמד מה דודאי אסור יהי היתר. הא כל דבר כמו מי חיות וכת"ג
מאנו מסופקין מכריע ותוב דע"ז יש מבוא דמסתמא מירוש מחרוב יותר
מהמיעוט דכמר הוא ואין כאן איסור. ומבוא זו ילפינן מאחרי רבים להמות
דמכריע שוראסת כחוב אבל לא דנתעך האיסור לחיות כהיתר. והעלה דהא
יבו כבולו ילף השיס מליסוד אחר לא כאיר להמות דילף כל רוב תעין
ש"ס נוחר דף מ"ב כ' שעות כר ד"א רוכו כבולו מדאוריתא מדנלא קרא
בנוחר יגלחנו כר הבא עד דאיכא כולו הא כעלמא רוכו כבולו. והיינו דוה
א"א ללמד מא"ר לחמות דהא הסיעוט מבוע כמו הרוב ואין כאן ספק רק שיהא
חשוב כנילוח הרוב כבולו. וסעין זה הוא כשוחטה רוכו כמותו. ופרץ מרוכה
על תעוסה. והיינו שנתן על הרבר כולו אם נקרא שוחט או קיים אבריגן
רוכו כבולו ע"ר הרוב אף שהמיעוט קבוע. ח"א ענין לספק עכ"ד וקלודין
לעינים. ואני הראיתי מסוכין לרבריו מחידושי הרשב"א שבת דף כ"ש נבי
אין מסיקין בשברי כלים שכי' ווה לשונו והא דאבריגן מרבה עליהם עצים
מזבנים לא מתוחה ביטול נגע כה דכל דבר שהוא בעין וניכר כשעת תשמיש

אינו כטל. אלא הבא א"צ לבטל אלא צריך רוב כדי שלא יראה כמבלמל
האיסור אלא כמבטלת את ההיתר וכי מבלמל בשברי כלי ה"ל כמבלמל מן
הצד עכ"ל. דוק ותשכח שבכלל דברי הרשב"א מובן דברי כיון שנתן על כולו
אם נקרא מבלמל איסור או מבלמל היתר אבריגן הבו כבולו. וכה מברת
התוספות בבחות הנ"ל דבמשא אינה ממאה דראוריתא דחשוב כמבלמל
תרשא ההיתר שהוא הרוב וחבו כבולו. ומעתה נכון מברת התוסר' זבחים
הנ"ל דוה שאמרנו רוכו כבולו הוא דיכא שנמלל לנו השאלה כמו בפרין
כעוסר ובת"ג דאנו דנין אם נקרא על תרוב אבריגן דמעוטא נפרץ וחבו
קיים נקרא על הרוב וכאלו כולו קיים אבל בתערובות בני אדם שבל כל
אחר בפ"ע יש לדון באיזה מיתה נדינו או אם ואו לחבריתו איך שיך לחבר
שנמיתו מפני הרוב וחבו כבולו הלא אין דנין על כלם יחד רק על כל אחד
ביוחד. השאלה אם נמיתו ומפיר אין לעשות דבר שהוא שכר ודאי ואינו
ענין כלל לבטל הזב או חבו כבולו וחכן. אסור מעתה לענין לבטל בהעיר
כולו שפיר יל חבו כבולו שלא לבטל מחיצות העיר. אבל לבטל על חוצים
במקום הנתנות ובהוכה הוא נשאל אם מותר לילך שם לא שיך לאמר חבו כבולו
ושפיר נאסר שם לבטל. וק אם יעיל שכירות רשות משר חעיר עם לענין
הספינה לאנשים שבאים מסחוק הדך אני בלב"ם. ושאת חסר סקום מקמר
הספינות שייך לבני העיר ובעלי הספינות מעלים שכר להעיר לבאותה קשה
לחתיר דהא מי שבא מסחוק לא קנה שיכוש העיר. והכ"ל מצינו בש"ע ארח
סימן קנ"ג שמותר למכר בומיה בכפרים ובמרים שמעלמא נתנו מקות לבנין
בהכנ"ס לא יוכלו למכר בומיה דאין להם כח על הבאים מעלמא הא איפכא
שו' מוכי העיר לא יוקבו משר העיר עכה' אנשים הבאים מעלמא. אך אפשר
לדון שיועיל להקנות להם משכירתם ע"י אכ' שיצאלו מאיסור חילל שבת
כמלמול. אך נבא לדון מדין כריתה שלא נידע לפי סקנין אך בדוכנן יש
בריתה כנודע. תנם יש לעיף דברי הרן נישין דף י"ג נבי המעבדנא לך ולכל
מאן דאתי מחמתי דלא תלוי בבריתה דכולם בכלל ולא צריכין לבריתה רק
הכי שנרצה רק אחד ולא השני. אבל אם נמכים שיקנו כל כאי עולם ולא
איכפת לן לא שייך לאמר בריתה ע"ש ועפ"ש בספרי דרך הסלך תל תומ"ב
האמים כשום שלום והגנו הרש שלום העיר ובשלר החרדים לדבר ד. דברי
אוהבם מוקירם ומכרכם בברכת כהנים. תנכה לחזות בבנין חומת ירושלים
דוב בעריש כהן ראפפ"רט חומ"ק הנ"ל ראמא.

תשובת הרב הגאון הגדול בס"ת מהורר מאיר אראק זצ"ל
אב"ד יאזלאביץ וכמקום ימיו בטארני.

לכבוד הרב הגדול החרב מרה שלום יצחק הכהן שטערנבערג נ"י
מרש בק"ק אנפהערפטן:

ע"ד שאלתו שאלת חכם כרבר היתר ומבלמל בעירו אשר בנ' רחוחיה

היינו צפון ודחום מצרת יש שם מחיצות נמוכות ומצד מערב חולך הנהר
שעלדע ונרחי הנהר מקומים ר"מ רק שנשרים חבבים יותר מי"א סוחים על
הנהר מעבר לעבר הנשרים עשוים לשחות ולסגור כדלתות לחות ניתקים
מסמקומן בכל עת שתעבור ספינה כי אי אפשר לספינה לחלוך תחת הנשרים
ועוד יש נשרים קבועים כנהר שאינם ניתקין רק שאינם מעבר לעבר רק
כלים כאמצע הנהר ומשם מסלין מחוחות להספינות הבאים מסוך לשם וכ"ת
מלמל בחכמה להתיר ומילמול ודרש מאחי חודר:

ודאגה כגוף דין הנשרים אם כי ראיתי להמחברים שנמנו קו קצת להקל
כמנחתי דברים המחוים כמיני דחדבר מפום לאיסור מדין נ"ג הבולם
ר"מ דמבאר כמי שעיד רכל הנג הוא כרטלית משום ולא אמרינן נוד אסיק
בחחיצות שאינם ניכרין ולדעת קרבן נתנאל ר"מ כל נגות כבולם מקצת אף
שאינו ר"מ הוי הנג כרטלית וכיון דבולם קצת אין המחיצות ניכרים לעובר
על הנג וכמלא הוי כרטלית ולדעת מג"א ומחרש"א שם הוא דוקא בבולם
ד' מפחים כיון דהבליטה הוא כרטלית א"כ בל הנג נפרץ כמילאו לכרטלית
ומחיצתו פסק הרב רש"ז זצ"ל בארת סימן ש"ח אבל כאינו כולם ר"מ
אף שהמחיצות ואנן ניכרות כיון דלסמה הרי"ז נם לסעלה הוי הרי אף כלי
נוד אסיק ועכ"פ בשהנג בולם ד' מפחים וחלאת מסמחיצות הבית נעשה כל
הנג כרטלית הא"כ בנשר הא כיון שמחתו על נדודי הנהר וכלה מעבר השני
של העיר בשת לקרקע עולם. הא"כ הוא נפרץ לחדיה או לכרטלית. האפילו
לחוס עיחבין ר"מ מהרשלמי דנם כשהנג ד' מפחים מוחר למלמל עליו
ומעמיחו דכל לסעלה מעשרת ליכא כרטלית רק מקום מפחר הוא הייט בנג
דהנג נפרץ לסקום שהוא לסעלה מי"ר אבל הבא אם שחנשר למעלה מעשרה
מן חסים אבל מקצה הנשר הוא בשת עם קרקע עולם שהוא כרטלית או
הדיר בחוחאי וכמלא דכל הנשר נפרץ לסקום האמה. וכמלא דאסור למלמל
בכל הנגר מחמת פרצת הנשר. ועיין בשבת דף ק' ותא מאן דחדק הת
אנהא דנמלא חיב שחרי רבים בוקעין בו וכשמע מסתימת דברי הנבראא
דמיירי אף בנשר נבוה ר'. ולכאורה בכח"ג לא הוי רק כרטלית ולרחוס שאילו
כרטלית לא הוי אלא ע"כ דהכא שאני רקצת הנשר מתח כשות לקרקע
עולם שהוא רחיד לכך הנשר נמוא נעשת רח"ר ועיין בחידושי הר"ן שם
המיירי בשהנשר רחב מ"ז אמה כדין רח"ה. והדבר משום שנם אם יש תחת
הנשר משני הצדדים שהם לצד חוחר מחיצות תחת הנשר הנוכרות או
אפילו שיש מחיצות מלמעלה על הנשר מכי הצדדים צפון ודחום אף על פי
כן אסור למלמל בעיר דהא מחמחלת הנשר לצד העיר במערב הוא מחמל
על נוחרי הנהר וכצד הוחוא אין שום מחיצה נוכרת וכן מעבר השני לעיר
כשכלה הנשר לקרקע עולם והעמד שם על שפת הנשר אינו ראה שום
מחיצה א"ב נפרץ כל הנשר מכילאו לסקום האסור לה. וראיתי בתשר מהרי"א
הלוי ח"א סימן קל"ט מקיל כאם עמודים כמו צורת הפתח עוכד תחת הנשר
ונפלאתי עליו דאין זה מועיל כלום כיון דבסופו כלה לקרקע עולם ואין שום
מחיצה ניכרת וקיל"ל ברב בעיחבין פרק מ' דבמחיצה שאינה ניכרת לא

אמרינן נוד אסיק. ולא עוד דאפילו לשמואל שם דמליג על רב הלא בעי
מחיצות ניכרות הא קאמר שם. דכיש דיחדין ע"ז הע"ז הדל מחיצה הנדרסת
ולא אמרינן נוד אסיק רקיל"ש וה"ג הוי מחיצה נדרסת. וראיתי בתשוב' חיים
ארח סימן מ"ט שכתב דהוהא דמחיצה נדרסת מ"ד דנבראא הכי ולא קאי כן
במסקנא ל"ה לבחיצה נדרסת ע"ש ותמחני עליו דהא מחיצת הנבראא בעיחבין
ר"ב ולשמואל גנ דוסיא רחצר מה הצד דקדרסי לה רבים אף נ"ג דדרסי לה
רבים. ובתבו חוס' שם דהיינו כלישנא קמא דרב יוסף דמחיצה הנדרסת לאו
מחיצה הוא. ומפי הוי לי לחיים לוסר דמחיצה הנדרסת שמואל קאמר לי
אבל רב דהילכתי מחתי' לא חייש לי' שיהי' מחיצות ניכרין אבל למחיצה
נדרסת לא איכפת לן לפנ"ד נראה מוכרח דכ"ל סדים דמחיצה הנדרסת
לאו מחיצה הוא ולא אמרינן נוד אסיק דהא בעיחבין ע"ז בחרין שבין ב'
הצידות עמוק י' ורחב ד' מעברין שנים ומבואר דהיינו ברחב ד' ומקא אבל
אם אין החרין רחב ד' מעברין אחד ושם נם בחרין שאינו רחב ד' מפחים
מחיצה ומחרין ניכרת ומעמ"ב לאו מחיצה הוא כיון דמסנו עלה דמחות מד'
מפחים נקל הוא לסמוע וא"ב מוסה מחמשנה דמחיצה הנדרסת לאו מחיצה
הוא תן מבואר בירושלמי פ"ז דלחתיר הח רביעית של מבי עושה חרין
עמוק י' ורחב ד' והוא בחשובת חכם צבי סי' ה' ע"ב הטעם דבאין החרין
רחב ד' מפני עלה. וכן מוכח נמי מדברי חתו"ד הוכא בסימן שנ"ח סימן ב'
בחנחת בתקנתא דמילוי קפר סביב החומה בפנים ובחוץ דע"ז נחבמלה
המחיצה ושם מחיצה. ניכרת הא דהא סקנה הכותל נבוה מעפר ובבח"ג
מחיצה ניכרת מיקרי כיון שנכר מקצתה מחבא"ש עיחבין ע"ש ותכיאו
להלכת בבית מאיר ר"ה סימן שעיד הנ"ב הטעם משום דנת לדחום עלה
וכ"ה לחיא הטעם בחה"ד וצריך לוסר לפי זה דקאמר רב במחיצות
שאינו ניכרות דאינן מבטלין אלא בר' ותיתק לי' באם המחיצות מחוברות
הנ"ל מחיצה הנדרסת משום דהוא מיירי דאין דיחדין על הנג וא"ב אין נדרס
מיקרי דמה בבר שיכול לעלות עלהנג ולדחום מנג הנ הא לעלות על הנג הוא
מ' מפחים והסי לעיין תחיד בשמנחתן עפר בחרין ולא בגנים דאינו מועיל אף
דאפשר לדחום מהכותל לעפר שע"ש חוץ אבל להכותל נ"מא הוא נבוה מ'
מפחים ולאו נדרס מיקרי אבל כיש דיחדין על הנגין דנת להם לדחום מזה
לזה מזה רב דגם כלי המעם דאין המחיצות ניכרות אין מבטלין אלא בד'
משום מחיצה הנדרסת וכדמוכח מהא דתיתין חנ"ל דבעינן הבב ד"מ ולא
ליפסקו עלת וחן אמת שהי' אפשר לוסר דדוקא בחרין דאמנ"ג דנעשה בידי
אדם כבים הא דבעינן לוסר נוד אסיק הוא חוזו של חרין בבוה לא שלטו
ידי אדם רק שחפרו מעמו וחלאה תעשה מחיצת נוכה בקרקע באלו ובמחיצה
בידי שמים אמרינן אתי רבים ומבטלי למחיצתא על כל פנים במידי דנחא
תשמישתי כתוב עיחבין כ"ב ד"ה וחילמא וכמו שבאתי המחברים דבריהם
אבל בנג חעשוי בידי אדם לא אתי רבים מבטלין למחיצתא לדיחן דלא
קיל"ל כרי ולית לי לוב דינא דמחיצה הנדרסת בנג אבל כדברי תחיד הנ"ל
דמיירי בבוחל שעשוי בידי אדם ואפ"ה ע"י מילוי עפר נתבטלה המחיצה

משום דמסתי עלה מוכח דסובר דאין לחלק כלל בהכי דאל"כ תי' לנו לפסוק
סב באסורי דבעשור בידי אדם מחיצה הנדרסת הוי מחיצה וטובה לומר
דהא ולא אמר שם רב המקום דמחיצה הנדרסת משום דמיירי כאן דיחדין
על הנגע ולמ"ז צריך לומר דאע"ג דחל המחלקם נידון משום מחיצה ע"כ
לחת רביעית לב"ש אף דדבים בוקעין עליו במ"ס מ"א ורש"ז וצ"ל סימן
שס"ג וחינו משום דלא ניחא תשמישתי כל כך כיון דהמחלקם ר' מחוך ד'
ושופע אבל תרין שאין בדתכו ד' מפחים נחת לשמעו דהיל מחיצה נדרסת
ובבה"ג אינו מוקיל אף בדות רבעית שבמבני כדמוכח בירושלמי הנ"ל דגם
לחת רביעית בני תרין ותחב ד' מפחים ואפילו במחיצה תנעשית בידי אדם.
וקשה צ"ע ערד ותחדד דהא על כל פנים משמע מלישנא דגמרא עירובין
צ"ב מת חצר דקורשי רבים אף גב דדחמי רבים דמחיצה הנדרסת וחינו
בשרבים דודסן עליו ותני דדבים רשם אתם מ"ד דבוא אבל ע"כ בעינן שיחי
דיחדין דשם תילין לדדם ועיב נתבטל המחיצה אבל בסמלא עפר מסוך
לכחל שאין תילין כלל לדדם על העפר ומשם לכחל מ"ל לתחד שדבר
זה יבטל המחיצה וצ"ע;

ועכ"ל יסוד זה דסברת שמואל דמחיצה נדרסת לאו מחיצה נחבע מחא דחיין
דבאינו חוב ד"מ הוי מחיצה יש להקשות בתא דעירובין פ"ט אל
אבני את אמרת ניחלן כר ל"ש אלא שיש דיחדין על זה ועל זה דהדל הא
דקמן מחיצה הנדרסת ומיחדש רש"י אלמא אף במחיצות שאינן ניכרות אית
לי' לשמואל נד אסיק דאי לאו דמחוכרין הן אין דחיסת מחה על זה ע"ש.
וקשה דלמא מיירי שמואל בדחוקים קצת הנגים זה מזה אין בתיתם המרש
ד' מפחים דשמיר חדל מחיצות הניכרות כיון דיש חבדל ביניהם. ובבה"ג
חתרוך שמואל לאמר המקום מחיצה הנדרסת דנח למשע אחות מד' מפחים
מכו מחיק. אבל בחמוכרות שפיר אית לי' לשמואל דאמר אף דאין דיחדין
כיון דאין המחיצות ניכרות. ולולא מיחדש רש"י דל חי' נראה לומר דהמכרות
הנמרא לשמואל לית לי' דבעינן מחיצות ניכרות דהא לרב נמי דסובר מחיצות
ניכרות בעינן מים מחדה רב דנג יחידי מחר לשלמל בכולו דהא המחיצות
ניכרות לעומד על שפת הנג המ"ש רש"י זל בגמרא דף צ' ובר"י שם ד"ה
קשי' דרב אדרב ובתשובת מחריא דהא סימן קלים אשתמטתי דבריו רש"י
שם ובתיקן לבאר דברי הגמרא יע"ש ומוכח מזה דבאמשרי לעמוד על שפת
הנג ממש ולאחות המחיצה שלממה דאם ניחא דאדם יכא לנמשו לעמוד על
שפת הנג אע"ב אף בנג יחידי יהי' אמר לשלמל דבאמצע הנג אין מחיצות
ניכרות ועל שפת הנג אי אפשר לעמוד מחשש נפילה מהנג. ולכאורה כיון
דאפשר לעמוד על הנג נהי דמחיצת ניכרת אכתי ניתמר לשלמל אף בנג
יחידי דהדל כל מחיצות הנג מחיצה נדרסת דהא עומד עליהם אבל זה אינו
דהא רב מיירי באין דיחדין על הנגע ובבה"ג דלא דמסי רבים לאו מחיצה
הנדרסת הוא אבל מחיצה ניכרת שפיר הוי כיון דאפשר לו לעלות על הנג
ולעמוד בשפתי' ויראה המחיצה. אבל לשמואל דמוקי לה ביש דיחדין על
הנגע אמית מחר לשלמל בגדול המקום מחיצות שבסביבותי' העודפות על

את המאור בטפיח הא לא מבטלי לי' דאין לומר דמיירי בביטלו דא"כ הי"ל
כתה בשבת. דילמא מיירי כשבטלו שם רק שמקקו ע"מ להתיאו כשיצטרך
לחחיד ולהכניסו שחיי עתיד לפתח ולסתום ולענין שבת הכ"ג שרי כמבואר
בסימן שמ"ג וע"ב דבבה"ג לאו ביטול הוא דאין האהל מתבטל ע"י זה וחי"ג
בגיון דיחדן והיא ראי' נכונה:

ובעיקרי הדבר דבעינן ביטול בעריך שבין שתי הציחות אם נתן עליו נסר
או מילאו בקש כבר תמהו הראשונים מהא דשבת ק' דבור מלא
פירות הנזרק לתוכו עמוד ופירות מבטלי מחיצתא ואף דאינו מבטלו שם
לעולם מ"ש תוס שם וכן פסק בש"ע הרב סימן שמ"ה. ובמאירי שבת ק'
מחלק דבתאי דעירובין מחיצה לחילוק רשויות הוא הה לא מתבטל ע"י מילוי
קש לשעה אבל בבור מלא פירות נף הרה"י נתבטל. ונראה בחסבר הדבר
דהנה בחי' בעינן ד' מחיצות לחלל ד' מפחים דהיינו אויר. ואם אין אויר
ד' בין מחיצות אינו הי' וכמבואר סימן שמ"ח ועיין בש"ע רש"ז וצ"ל שם
והשתא הוא דמילאו פירות הנזרק לתוכו עמוד הוא משום שהאויר נתבטל
דכיון דהאויר הוא כלתי ממשי הוא נוח לחתבטל ע"י דבר ממשי אף שאינו
מבטל הדבר ממשי שם לעולם אבל במחיצה שבין חצר לחצר אז בין הי'
ד"ח הא נשאר האויר דהיינו ד' מפחים חלל להלאות מן המחיצה ובאינו
לבטל נוף המחיצה וכיון שהמחיצה דבר ממשי הוא אינו מתבטל רק ע"י
דבר מבטלו שם לעולם והיא מבאה נכונה אלא שעדיין לא נתישב בזה
קושיות תוס' בעירובין ע"ה הא דלענין אהל המוטאה בעינן ביטול לעולם
יע"ש והא שם נמי בעינן אויר חלל מפח ע"מ. וכשיטלאו דבר ממשי יתבטל
האויר ממו לענין שבת בור מלא פירות. ובתשר הים אר"ה סימן פ"מ מחלק
ולענין הי' דשבת שאני דבעינן האוי לתשמיש משא"כ לענין אהל הל"ב
הוי לאשתמושי בי' ועפ"ז הדש שם לחלק בין מים דלא מבטלי מחיצה
משום דכשימלאו פירות אי אפשר לחשתמש בו מידי אבל במילאו מים הא
אפשר לחניח בו דברים נשים ומסלא יצאו המים יע"ש ובבר קדמו כזה
המאירי דל בשבת ק' הא"ג דעמוד נבוה ר' ורחב ד' העומד בתיחד תהא
לבעלה דהי' הרי דחוי לאשתמושי עליו אף שאין לו תוך התם משום
שמתבה מקרקע דהי' ר' ביקרי הוי לאשתמושי בי' אבל בור שיטלאו פירות
לא ביקרי הי' ע"ז דהוי לאשתמושי בי' למעלה על הפירות כיון דהוא שוח
לרשות הרבים ואינו מבטל ממנו והיינו דנקים בש"ס בור מלא פירות אבל
מקום מוקף מחיצות שנבוה ר' מרשות הרבים אף שמילאו פירות הוי למעלה
רשות היחיד. ונולמה מזו אשכחן בעירובין ע"ה דבור ומליחה מצטרפין אע"ג
דאין בחלל ד' ואין תוכו רשות היחיד ע"ג הוי רשות היחיד כיון דהוי לחניח
עליו מידי ולהשתמש עליו ועיין בתוספות עירובין שם דדוקא בבתבה ר'
מרשות הרבים הוי קל נביו שם רשות היחיד עי"ש תראת המקום כמו שכי
דכיון דאינו מתבה ר' מרשות הרבים אינו מבטל מרשות הרבים ולא הוי
לאשתמושי עליו. ובני הרב המחרש מרה דוד ני' הראני שבמהרש"א שם כתב

הקטן. וא"כ אם אינתא דבני מחיצות ניכרות א"כ על בחוך שהדיחין יעמדו
על שפת הנג ויראו המחיצות וא"כ הדר חדל מחיצה נדרסת ע"כ דשמואל
דחיש למחיצה נדרסת מוכר דלא בעינן מחיצות ניכרות ומבי לסבר דבשמת
הנג אין אדם עומד כלל מחשש נפילה וא"כ לאו נדרס הוא רק המחיצה
שבין נג לנג דמסתי עלה ולמחיצות שאינו ניכרות לא חיש חדיך. ומכ"ם
זה דחק דהא גם לשמואל יש לומר דאינו חיל לעמוד על שפת הנג רק
כיון דאפשר לו לעמוד שם ולראות חדל מחיצה ניכרת מאינה נדרסת בין
דאין חיל לדדם שם ומסתיעות דבר רש"י מבאר דלשמואל לא מיקרי
נדרסת רק במחוברים הנגע מסא לו' ע"ש דמ"ש מחריך. אין לומר דשמואל
מחלק דבחריך הדל מחיצה בידי שמים לגבי אע"פ שאינ' נח לדדם כל כך
אמ"ה מבטל מחיצה בידי שמים. אבל בנגע המחיצה בידי אדם הוא אין
הדרסה מבטל רק אם מחוברים ממש חתה לדדם בזה לזה. דהא בחתיך
שב סימן שנ"ח חנ"ל גם כן בחל בידי אדם הוא ואינו נח לדדם כ"ב על
העפר שנבוה ד' מפחים. ומעפר לבחל שנבחת ממנו ג' מפחים ואמ"ה מבטל
למחיצה חנ"ע מוכח:

ועכ"ם נחבר דשרים שעל נחרת מבטלין מחיצות נדודי חנכר שחתחתם
ממנם מחיצת שאינה ניכרת ומקום מחיצה הנדרסת ובחתר מ"א
הוי פירצה נמחת. ויפה הכיא חנרב בארח סימן ס"ב דאי לאיסור מנמר
שהוא הוב מעשר שנעגו על הדרך שמעבדין אחר דשם נבי חמנם חנכר
מבטל לחמחיצה שחתחתי משום דאין המחיצה ניכרת ונם דהה מחיצה
נדרסת והוא ממש דין חנשרים דאוסרין כל הדיר לטלטל חשובת חיים סימן
פ"ם ע"ע מוכח:

אבנם בנידון שאלתו שהנשרים אינם קבועים ומוכרים לפרקן חמיד בשה
שהמפיצות עוברות כי אי אפשר להם לעבור חחת הנשר ובעת
שמסלקן הנשר הדר נראות מחיצת נדודי הנרב וכן אין אז שום דיחסת
הדחל על הנדחדים שפיר הוי עיני כ"ת הבר שע"ת סימן שס"ד בשם אחל
יעקב דמחיר שאין הנשרים חחם קרחים מרצה. ומרכח לה לדלת הראויה
לנעות. ח"נ להיסך דראוי לפרקה וחוא רכיון הנוק קצת ומב"ם נראות דהא
בנסר נוסא שנחן על חחריך לדעת חב המוסקים ביטול לעולם בעינן ועיין
בש"ע הרב ז"ל סימן שע"ב דחכי ס"ל דלחמיר לא מחמירין לבטל המחיצה
ע"י נסר או פילוי קש רק בביטלו לעולם והבא כיון דעשוי לסלקו משם בכל
עת שחעבור הספינה לא מיקרי ביטול אף דעתיד לחחזיר אח"כ בשחעבור
הספינה. ועיין בארח סימן ש"ב בסקק חחלון אפשר דאפילו להמוסקים
דמחמרי בביטול לשבת אחר הכא לא מיקרי ביטול כלל כיון דאין שום זמן
מוגבל ובכל עת שחעבור הספינה הן נסלקין ועי' כה"נ בחוס' ב"ב כ"ז ד"ה
לא דאף דקנין פירות כקח"ג דמי חיינו בקנין לזמן מוגבל ע"כ. אבל הכא
דאם נחיבש הדלון אין לו קרקע נמ מקנין פירות לזמן ע"ש. דהיינו כיון
דאין שום זמן מוגבל לזה. וכעין זה נ"כ בגדון דיחן וכ"ת כתב בשם הגה"ק
מסאכמשובב דאי דזה לא מיקרי ביטול מחמת כ"ב ר"ט שחקשו בהא דפקקו

המקום משום דהא אי אפשר להחמשם בו רק על ידי שיחתן עליו נסר
מלמעלה וזו לא יהי' המחיצות ניכרות יע"ש ואני חמה דהא הה"ם שם
מיירי אף כשיש בחלל ד' מפחים דחתבו הוי רחי' וכן כתב המרש"א שם.
וא"כ גם כשיחיה נסר ע"ג ליהוי רשות היחיד אף דאין מחיצות. ניכרות
לשיטת מרש"א נוסא בעירובין פ"ם דכל שחתבו דחי' אף שאין המחיצות
ניכרות דהי' עולה עד לרקיע ולא בעי אסיק רק בעמוד שאין לו חוך
ועי' בש"ע הרב סימן שמ"ה ובשלמא כשאין בחלל ד' רק בצירוף המחיצות
דאז אין חבו רשות היחיד בזה שפיר יש לומר כסברת חנ"ל אבל בחבו ד'
מפחים צ"ע דהא רשות היחיד עולה עד לרקיע בלעדי נד אסיק. ואיתי
בריטב"א שם בשם חוס' דאם חבו יש חלל ד' גם על נבי חחוליא הוי רחי'
אף שאינו נבוה ר' מרשות הרבים. אבל באין חבו חלל ד' רק בצירוף
המחיצות אז אין גב החוליא דהי' רק בנבוה החוליא ר' מקרקע דהי' ע"י
ציע דבחוס' שם משמע בכל נחני אין על גב הי' רק בנבוה ר' מקרקע
רשות הרבים וכ"כ חוס' שבת צ"ם ד"ה לאחרים דבחוליא שאינה נבוה ר'
מרחי' לא סיק לומר. כל חחומר לאחרים עשוה מחיצה לעצמו לא כ"ש כיון
שאין בחוליא עצמה עשוה דהי' רק בצירוף הבור וקכ"ם בוכה מחוס' דאם
בנוסא דחבו דהי' אפילו הכי על גבי החוליא אינו דהי' דע"י בחיבורי מ"ם
לירד בשיחי מנחת לאר"ח סימן שמ"ח הבאתי דברי חוספות הנ"ל ודברי הריין
המאירי שבת ק' דבברי דהוי רשות היחיד על גבי חחוליא אף שאינו נבוה
ר' מרשות הרבים. ואי"כ נראה דמיירי דיש בחוכה חלל ד' דהוי חבו דהי'
לכך גם על נבו הוי רשות היחיד מקל חומר דלאחרים עשוה מחיצה ולית
לחו סברת חוס' שבת צ"ד אבל באין חלל ד' גם על נבו אינו דהי' בלחי
בנבוה ר' מרשות הרבים. אבל בירושלמי מר חוזק הי"ב לעירוב הפ"ם שם
מבואר דגם באין חלל הבור ד' מפחים רק בצירוף החוליא ואין החוליא נבוה
ר' רק בצירוף הבור אפילו הכי ע"ג רשות היחיד דל דמבור וכיון דעכ"ם
מונבה ג' מפחים מקרקע דהי' שפיר חוי לאשתמושי עליו על ידי הנחת
נסר. אבל צ"ע הכיון דאין חבו רשות היחיד דאין נעשה רשות היחיד ע"י
הנחת נסר הא בעינן לסיסר נד אסיק ואין המחיצות ניכרות דהא ליכא ר'
עד רשות הרבים בסברת מחרש"א הנ"ל. ואפשר כיון דנבוה ג' מפחים מרשות
הרבים הוי לי' מקצת מחיצות ניכרות ומפיר אסריק נד אסיק בריטב"א
שהבאתי לסעלה אז משום דאפשר לבטל הנסר ויהיו המחיצות ניכרות בפנים
הה דחקן דאם יבטל הנסר לא יהי' רשות היחיד כלל כיון דאין בו חלל ד'
ספחים. ובדבר הנשרים שבלים באמצע הנהר ואינם הבים עשר אמות הנה
בפירצה פחות מעשר רבו הסקילין ועיין באבן העזר סימן ס"ד דסקל
בסבני הניחקן בצורת הפרחת בפירצה פחות מעשר אפילו בכח פרצות אם
הם רחב אחת ועי' חשובת ב"ש אחה חיים סימן נ"ג ובחשובה בחבתי
מאריכות לחזק דברי המחירין דברחת אחת ודאי ניחר בעסכי מרובה על
הפרוץ. ח"ד נוסף עוד קולא כיון דנבוה ר"ם כחבים הא לירושלמי שהובא
בחוספות עירובין פ"ם מקום שבחר חוא הכן הא דעת רבב"א בשם חוספות

מאמין האם שבשע"ת נפסק כאומרים עכ"פ מעיר הוא להקל לענין פרצה פתוחה בעשר הם ראיתי במהר"ל מפראג בעיר חבין ויש פרק כל נגות שחולק על האומרים ומסק להלכה כירושלמי דהם גם חבלים ד"מ מוחר לטלטל עליו ע"י"ש על כן הנני נכסים לדינא לדעת הגאון מסאבטשוב וראוהא להתיר הטלטול שמה רק על הגשרים לא יטלטלו כמהן הטעם:

הק' מאיר אריאה אבד"ק יאולאבין.

תשובה ג'.

עוד נשאר מקום אחר לעיין בו באשר כי ביאור אחר הנעשה כידי אדם ותא כמו עמד מן הנהר הגדול שעלדע והוא באמצע חעיר. וביאור דהוא קבועים גשרים קמנים כן ומכשה לסים וכלים באמצע ויאור ועיקר הסתכלות הגשרים לעולים הנשאים משא בכתף מרכשה לסמיתה ומעמים אשר המפתות הנקעת מסמת ויאור נשאים המשאות דרך הגשרים להמפתות הלת זה אין שם ומלך בני אדם לסמן לא יפרישו את הפועלים מעבודתם. ונשאלתי כמה פתח אחר כיון דאנו מסמכין על נהרי הנהר לבחינה ובמקום אשר הגשרים קבועים אינם נראים נהרי הנהר. ודמיא לסאי דאמרינן בסמן שמת סימן מ"ז בגנ הבולם על מחיצות הבית חגג דינו כבהמלית כמשל. וסקר זה מרבי התוספ' ומרא"ש עיחבין דף מ"ם עי"ש ולע"נ גם הכא יש לחוש הגשרים הללו נחתים כמחיצות מחיצות העיר

אמנם למעיר אין כאן חשש כלל מכמה טעמים:

א) אפילו חיו נחתים כמחיצה מ"ם הגשרים אינם רחבים עשר אמות ולא נע מחיצה פחותה מעשר אמות דהתירו הפחתים דעיר

שלנו דיהם מחבר ומחבר במחיצה פחותה מ"א אם לא בקעי מה רבים כמ"ם בראמ"ר סימן שמ"ה וכמ"ש לעיל בתשובת הגאון אבד"ק ראוהא דמסק להקל על הגאון רי כליפא דהתיר מחיצה פחות מ"א אפילו משני צדדי העיר אם אינם זה כנגד זה. ואם דחמ"א סימן שמ"ה מ"נ הגיה בע"ע דהילמא דיהם כמחי ואסר מחיצה פחותה מ"א כים כנשר חוי מ"ם להקל דהילמא לא אסר בה מחיצה פחותה מי אמות ומסק דהילמא נשר לא נחשב כלל במחיצה דהא דעת הנתם מחבר תשובה מ"ם והגאון בעל נגש חיה הגאון מהר"א לחתיר נשר כלי שום תיקון כלל. וכמ"ש בזה דעת הירושלמי ולא בעי מחיצות עכרות. וכן המחבים ומהר"ל מפראג מחידושיו והאיר הגר"א ואב"ד כרמלית. וכן דעת הרמבא ומהר"ל מפראג מחידושיו והאיר הגר"א ואב"ד

בפחות מי אמות. ודאי דאין לחחמיר כלל:

ב) דלא הוי בקעי בי רבים כיון שאין רשות ליכן שם רק לפחעלים ולא

דמי לנבל דלכמה שיטות מיקרי חוך הרבים שאני הכם ויש רשות לכל אדם לצאת ולבא אבל בכאן אין שם רק מקום מרוחק מסאות המפועלים עוקים לאסר צא ונעשה כלאכתנו ודאי דאין שם מעקה כדרך

מפחים. ולמ"ז הוי היאור ודמי כמו חצר שנפרצה ולשון ים עובר על המרצה דאם נשאר במקום שנפרץ ידחין נבחים ר' הדמים מכסים אותו מחבר למלאות סמנו המצר כמ"ש בסימן שנ"ו סי"ב ואפילו אם נאסר הדיאור יש לו דין כרמלית אין לחוש דע"י הגשר הוי כנפרץ למקום האסור דמיון דוגשר הוא לסעלה מעשרת מחבים והוי מקום מפוד הגם משום רבים לא הוי בת טילמול. הגם כיון שהוא כרמלית לא נזרו בו חכמים כמבואר בסימן שנ"ג סי"א וסימן נ' הע"ין מ"א סעיף קמן ר' שחקשה כיון דחלון הבית פתוח לו אם הוך ר' מחבר לטלמל דהוי פחחי דהי'. ומאנון הקחר כתב דאם היא הוך ר"ם הוי כנפרץ למקום האסור אבל למעלה מי הוי נפרץ למקום מפוד לית לן בה. וכברמלית לעולם שרי:

ג) למ"ש הרא"ש דל רבנו הבולם ויש חלון בנגנ הבולם ארבעה מפחים

לבית נדחן הגנ בחחי דהי' אף דאין מחיצות ניכרות וכן פירוש בש"ע סימן שמ"ה אם כן ע"ד המוקפת מחיצה סביב ע"י נדחים נבחים או צורת הפתח דהוי כמחיצה עמדת אף דכאיתה מקום אין המחיצה ניכר כמו בנידון דידן דהוי כנגנ הבולם מ"ם כיון שיש בעיר כתים מחיצות דהם דהי' אמור יתע"ז זה מנגנ דאם יש חלון פתוח לו דנושב כרחי' משום דהוי בחחי' וכשלמא אם מקום המרצה שזה לדיה או לכרמלית כיון שאינו נבוה ר' מפחים הוי נפרץ למקום האסור אבל כאן דבמקום המרצה נבוה רים הוי

כנפרץ למקום מפוד דמחבר:

ודקה הגאון הגדול אבד"ק יאולאבין דל מילמול בענין גשרים הנחה רשת

חחחים דל הע' מחרי"א הלי דקשהם לחתיר כל גשרים מסני דחתה

הגשר הוי הדי' ורשות היחיד שלה עד לדקע הלענ"ד אף דלמעשה קשה למסך להחיר נשר כלא חיקון מ"ם לדינא יש מקום לחתיר. ויש לישב כל קושיותיו דמה שחקשה דהא משום לאסור מרין נג הבולם ארבעה מפחים דמבואר בסימן שע"ד דכל הנג נעשה כרמלית דלא אמרינן נוד אסיק בחחיצות שאינן ניכרות ולמ"ש יל דוה דמי למ"ש הרא"ש ז"ל דאם יש חלון פתוח לחוך הנג נחשב כל הנג לחחי דהי' וכמ"ש הכא דיש לו היכר עם כל רבחים שבעיר. וכן חוא לדקת הרמ"א והמחרש"א זל דסבירא לחו דעיקר דאיסור משום דכל הנג נפרץ למקום הבולם דהוא כרמלית משום שבני אדם הולכים חחת הבליטה. וכיון דחלון פתוח מהנג לחוך הבית דינן אותו כמחיצה ניכר והוי רשות היחיד אף דבני אדם הולכים חחתיו כמו כן בנשר מוחר מחשר מקמא ומכ"ש להירושלמי הביאו החוס' דף מ"ם דלא בעי מחיצות ניכרות. ואפשר לחבר דוהא באמת חחת הנג ניכר המחיצה ע"י הגדור אך למעלה כיון דחנג סכסה את הגדוד אינו ניכר המחיצה ויל דדב חשמואל אולי לשיטחיהו דרב סבירא לי' דעדות הפתח אסור למעלה מעשרים דלא שלמה בר עינא הע"ב סבירא לי' דעדות הפתח צריך להיות מחבר למעלה ומסעם זה אם אין המחיצה מחבר מסגל אך שמואל דסבירא לי' כהלכתא דעדות הפתח כשר אף למעלה מעשרים דאיתו צריך להיות מחבר למעלה ועיקר הדיכר ע"י העמודים דלכחת ומסעם זה אף דלא מחבר מחיצה למעלה

שעושים במקום הלוך רבים מחשש נפילה לחוך הנהר ומאן אין חוששין לזה כיון דהוא מיחור רק להמועלים העוסקים במלאכתם לפרוק ולטעון

מרים הם ולנפילה דיחיד לא חיישי:

ד) לפי מ"ש הרא"ש סימן שע"ד דדוקא אם הגנ בולם ד' מפחים אז אסור

אבל בפחות מד' מפחים אינו אוסר. ומל' כדעת המרדכי"א דף מ"ם

דאין צריך להיות מחיצות ניכרות רק דהאיסור בגנ הבולם משום דמקום הבליטה הוי כרמלית מחבת שכני אדם עוברים ומחחיו חוי כל הגנ נפרץ למקום האסור. ומטעם זה אם הבליטה פחות מד' מפחים הוי מקום מפוד וכן הסבים לחקל כש"ע הרב מחשנ"ז דל. וכיון דהאיסור מחבת שכני אדם עוברים חחת הגנ א"כ הכא בסים שאין בא עוברים חחת הגשרים ואפילו מאנות אינם יכולים לעבור חחת הגשרים הקבעים ובקרקע רגים לא שכי

בקעה כמ"ש חוס' עירובין דף מ"ז ד"ה נחמרא ובשבת דף ק"א:

ה) חחתן הגשרים יש עמודים ולילחם קרות אשר הגשר מחח עליהם ויש

לדחם כעזרת הפתח אף דהי' חקרה יחיד ומחם לא אמרינן

כשלשה צדדים מ"ם צורת הפתח הוי כבחיצה וכי חתם מחר חשובה מ"ז הגם כמם מעיל שחים אם כן אף דלא נהוא נדחי הגר בסקום הגשרים

מ"ם הצורת הפתח נראה:

ו) במ"א סימן שס"ג סיק ל"א הביא כשם הרמ"ם דהסים עצמם הם מחיצה

אף כלא ניחוד הוי כבבמת יחוקאל חשר ב' ובשב יעקב חשוב

ריז דעיקר חשש החשוב שמא יקרש הגר מחבר מסום ומשלל על הגר מין שראוי לילך על הכפור אבל בלא קרישת הגר אין לחוש רבים אין מקום מילמול הפילו אם בשמת הגר אינו מסוק ר' מפחים לא הוי נפרץ למקום האסור ומין דכאמצע הגר הכים עמוקים עשרה הוי מחיצה ואפילו אם מחלקם עשרה מיחר מאמצע אמות לית לן כה הגאון אבד"ק קראקא בספרו חיקון עיחבין חמריק. לסמן הרב חשואל להגי' הקרוש הרים זל ח"ל מה שנחצין בעיר ובארשא לטלטל על מחיצות הגדר ומיקבל ויש מקומות אשר אין שפת הגר עמוק ר' מפחים ועיקר הסכך על מחריים מחמת דאין חכים כת מילמול עם חמבור. וכ"ז לא שייך בעת שהכים נקרשים ויש לחוש שמא ילמלל על הגר וחשוב הגאון הרים זל איני ידע למת דיש מחשש אחרי חומרות כרבר שחעיד המחריים שנחנו איתר ע"ם זקנים ואריו חלמידו בנחת. והגאון הסיר רב"ש שיבת המרדכי שהוא לחרים מבטול דע' בהחריים שנחנו לחחיר כעיה"ק מבריה על פי זקנים ששם הים כגרת למחיצה וסמך לשפחנו מסאת אמת שאין הכים עמוקים עשרה וס"ם הוי מחיצה אם בלא נידוד ומכ"ש הכא שאף אצל שפחנו הכים עמוקים יחר מי מפחים ואין

שום חשש שהכים נקרשים רחה לא שכיח כלל וכלל:

ז) אפילו אם נאמר דבמקום הגשר אין הניחוד נראה ודמיא לגנ הבולם

דהוי כרמלית מ"ם הכא כיון דהגשרים כלים באמצע ויאור א"כ

נראה הנדוד מהאור בגר ומשו כהיאור והוי מחיצה ניכר הם במקום שהיאור

מחאכר עם הנהר הגדול שעלדע שם יש נידוד עכוה מחחת הכים יחר מי

בשר כיון דלמטה חחת הגנ נראה המחיצה ודהי' שלה עד לדקע וכיון דמסקינן דצורת הפתח מחר אף למעלה מעשרים דלא כרב לפי זה מסקו בירושלמי גם בזה כשמואל דאינו צריך להיות מיגר מחיצת אך בגמרא דידן ורב המוסקים אף דמסקו בגמרא דלא כרב דמחר בגבה מעשרים אמה מ"ם בזה מסקו כשמואל דצריך להיות מיגר מחיצת. ובל' דבשלמא בגנ הבולם דשם הנחסר על הגנ אינו נראה שום מחיצה כלל ואינו נראה הפרש בין מקום האסור למקום המחיר בזה מסקינן כרב דאסור אבל בצורת הגבוה למעלה מעשרים הוי חיכר לפפה על ידי הנעמדים מזה ומזה דהי' מחיצה אף דאין אנו רואין המשקוף למעלה לית לן בה. ומעתה יל בגשר כיון דיש חחת הגשר מחיצת גבוה רים אך דלא מיגר מחמת דחגשר מכסה את הנדודים אמנם גם למעלה על הגשר יש מחיצות מזה ומזה דהי' נמחה אף דלא נראה המשקוף כיון דמ"ם ניכר על ידי המחיצה מזה ומזה וכמו כן בגשר שפיר ניכר המחיצה על ידי מחיצות הגשר אשר חם על גדדי הגר (מבצרוף מה שכתבתי ודמיא לחלון רחב ד' פחח לגנ דהוי כחחי דהי'). ובתשובת הרב הגאון אבד"ק יאולאבין לעיל הקשה דהא הוי מחיצה גדרת ובדף מ"ם: וכ"כ אמרינן דבמחיצה גדרת מחי שמואל דאסור נראה דלא אמרינן כגמרא דבמחיצה גדרת מחי שכמואל דאסור אלא בשנו חצירות או שני גגות סמוכות זה לזה דאין שום היכר ויש מחיצה בין זה לזה אז אסור בגדרת אבל כאן ויש היכר ע"י המחיצות העשרים למעקה ויש הפרש בין רשות לרשות ואינו שנה רשות היחיד זה רשות הרבים או כרמלית לית לן בה אף דגדרת כמ"ש הרמב"ם בהחם סוכר דהוי כמו שנבארים מזה לא דרך שער ופתח או צורת הפתח דלא אתי רבים ומכמלי מחיצה. הגה שחקשה בחשר הגל משבת דף ק' הוי סאן חדק ונח אנודא דנפלא חייב והאינו נשר יל דשם אירי דבמקום שכלה הגשר ושות לקרקע עולם אין חחתיו מחיצה עשרה אמות שנוכל לומר נד אסיק וכתב ודאי בגדרת לא הוי מחיצה כלל אבל כאן שבמקום בלות הגשר יש חחתיו מחיצה עשרה הוי דהי' ועולה עד לדקע ומה שחקשה מחריון דבעי חב ד' משום דמסעי בי רבים לא קשה כלל דאם אינו רחב ד' לא הוי עלי חחת מחיצה כלל כדאמרינן בשבת דף ד' איזו דהי' חריץ שחוא עמוק ר' ורחב ר' וכן נד שהוא נבוה ר' ורחב ר' ובשבת דף ז' מקום מפוד בגון דלית בי' ד' על ד' *) אבל אם הוא מחיצה גמורה לא חיק מה שחרבו בי רבים. ומה שחקשה מחחיר המוכא בסימן שנ"ח לענין חקנחא בבילוי עצר על חחחת דנחבטלה מחחת מחיצה משום דחרבו בי רבים לא קשה כידי דכיון דע"י העצר לא נשארה המחיצה נבוה ר' מפחים אינ אין שם מחיצה כלל והמחיצה שחחת העצר נחבטלה לגמרי משאינ הכא ויש חחתי מחיצה מחרת. ומה

*) ובזה מ"ש הכל שאין כיון חלל המחיצה ר"ם לא אמרינן עד שהיה הלכה למשה בסיני.

שתקשה על רש"י דל"ל דכתב דכיון דיש היזין על זה ועל זה דה"ל תא דקמן מחיצה הנרסה ופירש"י דה"ל גם כן מחיצה אינם ניכרות. וקשה דילמא כ"מ שמואל ברהוקים קצת הנגין זה מזה ואין כיתהם החב ד' מחיצ רשפיר הוי לי מחיצות הניכרות ובבת"נ אסור שמואל משום דחיי לי מחיצה חנרסת ע"כ. ולדעתי אם אין רוחב ד' טפחים לא הוי מחיצות ניכרות ראינו רואה שיהי כל אחד בית נפרד בפני עצמו שיהי כו חלל ד' טפחים ודילמא

הוא בית אמום ותתם ומקום שאין בו רוחב ד' לא הוי מחיצה כלל:

ודגנה תביא קושיות הראשונים ז"ל דאמאי אמרינן בתרין שבין שני חצירות דאם מילאו מקום הקיבוי לפנותו לא הוי ביטול ובשבת דף ק' אמרינ דבר מלא פירות חזרק לתוכו פטור דפירות מבטלי מחיצה הנעים שאינו מבטלן שם לעולם ובתוס' שם ד"ה פירות כתבו דלאו דוקא מלא פירות אלא אפילו חציו מבטל מחיצה ולענ"ד יש לומר דכשלמא בבור מלא פירות או חציו או אפשר ליקח אותם משם בשבת דאם נאמר דהבור הוי רה"ר אם יקח הפירות בשבת הוי מוציא מרה"ר לרה"ר ע"כ מבטל אותם לשבת אבל בחרין שבין שתי חצירות שפיר יכול ליטול הקש בשבת דהא פסקינן כר"ש דאמר אחד נגות ואחד חצירות ואחר קרטיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך חבית וכיון שיכול ליטול אותם בשבת לא מבטלי מחיצה ולפי זה גם בחרין עמוק עשרה ורוחב ד' הנעשה ברשות הרבים או בכרמלית שהיה רחב ע"י הרחין בודאי אם יש בתוך הרחין פירות מבטלי מחיצה כיון דלעצמו לא הוי מחיצה לאחרים לא כ"ש ודאי הגאון מיאולאבין כתב לעיל בתשובתו ד"ה וכעיקר להיפך וחוא תמה) דהא תוס' בשבת ק' בתבו בפירוש דמדאורייתא וכל מבטלי מחיצה הם בטיון חנשרים שבתבנו לחתיר כאם דרכם לפתוח ולסגור משום דהוי בכו עפר ועתיד לפנותו שם יש לומר דהוי כדלתות הראויות לנעול הם משום דיש תעתיד מחיצה נבוח ר' טפחים וכתב"נ ז"ל דהנשרים אינם מבטלים המחיצה כמו שכתבתי לעיל בתשובה א' סעיף ב' הם כמ"ש הרב הגאון מיאולאבין דשם לא הוי ביטול כלל כיון דבבל שעה עומד לחפצה:

תשובה ד'.

יש לעיין בעיר שמותר לטלטל דסמכינן על הפוסקים דודעים בעיר לא מבטלי מחיצות אם מותר לטלטל נ"ב בנן שיש לו בחצירו והנה אם אם הגיעה הוא יותר מבי' מאתים כבר בתבנו לעיל תשובה א' סימן י"ד דיש לתחסיר דודעים מבטלי מחיצות החצר אף דלכאורה יש לומר כיון דבעיר מותר לטלטל אף דבטבלו מחיצות החצר מ"מ נשארו מחיצות העיר ולא נדע מאלו לא הי' כלל מחיצות מחצר מ"מ י"ל לאידך גיסא כיון דהחצר הוא מקום סוקף בפני עצמו לא משתמשו שם מחיצות העיר בראמרינן

תשובה ה'.

דגה בעירבו פה הוא הגבל אשר נוסעים מכאן דרך שני בלב ים ובאים בכל שבוע לפאות מאתינו בני ישראל כל איש סר ומנוק לעבור ארחות ימים למדינות הים אמעריקא הספינה הולכת מכאן בשבת ועיקר הוחיתי להפליג בספינה בש"ק מחמת קנין שביתה בערב שבת כמ"ש הרמ"א סימן רכ"ח סי"ג ולדעת הלבוש די אם יהי' על הספינה קודם שקיעת החמה: ואח"כ יוכל לילך לביתו. ולדעת הס"א שם ס"ק י"ב צריך להיות שם כל כך השמיעות. ובקרת מקום מזער אשר יוכלו לעשות קנין שביתה כי בעלי הספינה אינם מניחים להנוסעים לרדוך על הספינה בעש"ק רק אלה הנוסעים באמצלקת הראשונה והשני' לחם יש יותר אפשרית ע"י שתדלות לקנות שביתה בע"ש אבל הנוסעים הענים בחלקה השלישית לחם מונעין לנמרי לבוא על הספינה. קודם הנסיעה. ועוד מתירים ללפת שבת בע"ש קודם הסיכה כי רב הדרך מבית מלתם ויראים שמא לא יסמוא הדרך כלילה לשוב לבית מלתם ועיב רובם נוסעים בלא קנין שביתה וא"א למנעם מליסע כי מחמב שיהיו שונגים ואל יהיו מוידים. ובפרט כי הם מרי נפש ואנסים הם כדבר. ועל כן אמרתי כי ניחא לי למרי עלמא להפך בזכותם שלא לחנם הי' כעובר על איסור שבת ומצוה גדולה למצוא לחם היותר מן תתורה ובכנין זה אף קבן כמתי חבא להציל שומעין לו ויהי רצון מלפני השם שלא אכשל

כדבר הלכה ה' יראנו נפלאות מתורתו עכ"ד עש"ו:

בגמרא שבת דף י"ט תנו רבנן אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי. ופוסק עמו על מנת שישבות ואינו שובת דברי רבי רשב"ג אומר א"ר טרפון כ"י סימן רס"ח שתביא דברי הראשונים כמקום איסור הפלגה. דעת הרמב"ם דל משום עונג שבת שכל שלשה ימים הראשונים נמי משתבר בקרבו. ולפ"ז אינו אסור אלא בימים המלחים אבל בנתרות דאין נמי משתבר בקרבו מותר. ודעת רש"י משום איסור תחומין דמפליג חוץ לתחומו. ולפ"ז דוקא אם הספינה נושאת ואין בהם עשרה מפתים אבל אם הולכת למעלה מעשרה מותר. ודעת הרשב"ם ז"ל דבריהם וו אתי בר"ש דלא שרי לעשות מלאכת בערב שבת אלא בדרי שיעשו מבעוד יום אבל לדידן מותר לנברי וכן הביא בשיבלי לקט סימן קי"א בשם רבינו ישעי' ז"ל וכן הביא בשם ר' נתן הבבלי בשם רבינו שלמה ז"ל דאפילו לא נבנסו לח מבעוד יום מותר להפליג בשבת עצמה. אך הקשה שם בשם ר' יצחק תוקן בדעיר ז"ל כבאי דאמרינן בשבת קלים הערמה בדרבנן הוא ונמדבא מרבנן לא אתי לטעבר לבתחילה ובשמע דלאדם אחר אסור ותירץ דלאדם אחר ודאי שרי אבל תלמיד חכם הי' ראוי לתחסיר על עצמו ודם מפקינן

והערמה דרבנן תוא פי' כהערמה זו אין לתחסיר בה כו' ע"כ:

ודעת הרי"ז ז"ל דאיסור הפלגה בשום שם ודם קודם ג' ימים אין לחוש הרמב"ן ז"ל כתב דאין מפליגין ג' ימים קודם שבת כמני שנראה

בעירובין דף כ"ח אין עושים מחיצה על גבי מחיצה וכן כתב תבית מאיר להחסיר:

אך אם הגיעה הוא פחות מבית מאתים יש מקום להקל דהנה בש"ע סימן שנ"ח סעיף י' בתבו דאם יש בה מאתים או פחות אסור להתיא מסמה לבית אך הס"א שם סימן קמ"ן י"ד כתב דאם הגיעה פחות מבי' מאתים מותר לטלטל מגיעה לבית ומשמע לבאורה דחולק על הש"ע הפתבו דאפילו בפחות מבי"ם אסור להתיא מסגת לבית וכ"כ בבתנית ומשקל. אמנם מה תומא איך סתם הס"א בפשיטות לחיסך מהש"ע ולא הביא מי שחולק על הש"ע בזה? ועכ"פ הי' לו להביא לכתוב שחולק על המחברים ובפחות מבי' מאתי' מותר ועל כן אפשר לומר דהס"א סל דבש"ע אחיי דמקום הוזיקה הוא פחות מבי' מאתי' אך בצירוף חצר הוא יותר מבי"ם ואמרינן דאויר דחצר סיתרו כראמרינן בעירובין ב"ה. ואם דאמרינן שם וכי אויר המותר אוסרו מ"ם לענין להתיא כלי הבית מחמירין בזה אבל אם כל תגיעת והחצר הוא פחות מבי"ם מביהא לי להס"א דכ"ע מודי דמותר דאי מותר דמחמירא ל"ל דמחמירא הגיעה בצ"ע בקרפף פחות מבי"ם אם מותר לטלטל מסגת לביתו נוסה לחחסיר מאחר כך מסתפק אי ודעים אוסר בחצר והרחבה ד"ל דדעת חצר חשיבא ולא מבטלי לה ודעים וחביא דאי מרש"י ז"ל במתניתין דשוחיה ובית דיה חשוב סוקף לדיה דאיתי בפתחה ולבסוף הוקף דוא סתם גיגת הוא מקום ודעים ומשמע דלא מבטלי ודעים בחצר את הדיה. ואח"כ מסיים דאין דאי מוח דיל דוה דוקא בבית אבל ביותר מבי"ם אסור אף בגיגה ומשמע דבבי"ם ומב"ש בפחות מבי' מאתי' מבריא לי להראש"ש דשרי דוקא בקרפף מחמיר בפחות מבי' מאתי' אבל בגיגה על כרחך דאי מרש"י ז"ל דשרי אפילו בבית הם כיון דוה נוסה הוי מסגת להראש"ש ז"ל אי פחות מבי' מאתי' אוסר אפילו בקרפף הם אי ודעים אסרו כלל בחצר הוי גם כן מסגת וכמי הראה נוסה הראש"ש יותר להקל רק דלא בריבא לי לחתיר ואי"כ בחצר בבי' מאתים אי פחות מבי"ם הוי מסגת מסיקא להקל דשמא פחות מבי"ם לא אסרו כלל דשמא ודעים לא אסרו בחצר וכן משמע מתוס' ישנה דף ב"נ דכתבו דדוקא ביותר מבית מאתים אסור אבל בבי' מאתים מותר ואי' מגיגה דמותר דמתם גיגה ודיעה הוא ואפשר דמ"ל דאם בקרפף מותר בבי' מאתים אף שבתבו בריש דף כ"ד דאם בפחות מבי' מאתים אסור להתיא משום לחצר זה דוקא אליבי דרבנן אבל אליבי' דר"ש מותר בבל גוגא:

העולה מדברינו דאם הגן הוא יותר מבית מאתים אסור לטלטל שם אפילו בעיר המוקף חומה דמחיצות העיר אין משתמשין להגן כמו שכתב תב"ם. אבל אם הגן הוא עד בי' מאתי' כיון שהוא בתוך העיר המותר לטלטל דעת המרי"ק דאפילו ביותר מבית מאתים מותר ובכ"מ דהוי ציתוף להתיר בפחות מבי"ם או בבי' מאתי' מסש כדעת הס"א סי"ב ד"ד ואם הגיעה הוא בתוך עיר שאסור לטלטל והוא פחות מבי' מאתי' אף דקשה להקל נגד מתיבת הש"ע מ"מ המסוקף להתיר על הס"א אין מחזק בידו וכ"כ בש"ע הרב סימן שנ"ח סימן י"ז להקל בפחות מבית מאתים:

כמתנה עם הגברי לחלל את השבת דוא מסמי לי לספינה וקושרים בה כמה קשרים בפריסת הקלע דוקא כשהספינה אינה הולכת רק בשביל ישראל עצמה אבל אם הספינה הולכת בשביל הב' עברים מותר. ולפ"ז בזמן הזה שמפליגין בספינה שרובה עברים מותר אפילו בשבת הביאו חרן ודרוזה כתב מפני שהוא מקום סכנה ויהי' צריכים לחלל את השבת ג' ימים קודם שבת קטי שבת מיקרי ומותר אפילו הכא שהישראל יצטרך לחלל את השבת דאין לך דבר שעומד למלטל והא פחות מבי' מאתי' אף דקשה להקל נגד מתיבת הש"ע מ"מ המסוקף להתיר על הס"א אין מחזק בידו וכ"כ בש"ע הרב סימן שנ"ח סימן י"ז להקל בפחות מבית מאתים:

כמתנה עם הגברי לחלל את השבת דוא מסמי לי לספינה וקושרים בה כמה קשרים בפריסת הקלע דוקא כשהספינה אינה הולכת רק בשביל ישראל עצמה אבל אם הספינה הולכת בשביל הב' עברים מותר אפילו בשבת הביאו חרן ודרוזה כתב כמני שהוא מקום סכנה ויהי' צריכים לחלל את השבת ג' ימים קודם שבת קטי שבת מיקרי ומותר אפילו הכא שהישראל יצטרך לחלל את השבת דאין לך דבר שעומד למלטל והא פחות מבי' מאתי' אף דקשה להקל נגד מתיבת הש"ע מ"מ המסוקף להתיר על הס"א אין מחזק בידו וכ"כ בש"ע הרב סימן שנ"ח סימן י"ז להקל בפחות מבית מאתים:

כמתנה עם הגברי לחלל את השבת דוא מסמי לי לספינה וקושרים בה כמה קשרים בפריסת הקלע דוקא כשהספינה אינה הולכת רק בשביל ישראל עצמה אבל אם הספינה הולכת בשביל הב' עברים מותר. ולפ"ז בזמן הזה שמפליגין בספינה שרובה עברים מותר אפילו בשבת הביאו חרן ודרוזה כתב כמני שהוא מקום סכנה ויהי' צריכים לחלל את השבת ג' ימים קודם שבת קטי שבת מיקרי ומותר אפילו הכא שהישראל יצטרך לחלל את השבת דאין לך דבר שעומד למלטל והא פחות מבי' מאתי' אף דקשה להקל נגד מתיבת הש"ע מ"מ המסוקף להתיר על הס"א אין מחזק בידו וכ"כ בש"ע הרב סימן שנ"ח סימן י"ז להקל בפחות מבית מאתים:

מצריך קנין שביתה ולפי האמור כיון שהוא שעת הרחק והראי יש לסמוך על המוסקים הבתירים היינו הרשב"ם והתוס' והרמב"ם והרמב"ן והש"ל והרא"ם והר' ישעי' דל הר' נתן והסכירי שהובא בשבלי הלקט והרא"ה וזל וכן הוא לדעת הרא"ם דל ועי' כ"ח שהירן וכרי הרי"ח מטה שהקשו עליו הראש והרי"ו דאם האיסור כשהם תתוסין סת לי קודם ג' ימים לפני שבת או תוך ג' ימים וכתב דאותם הספליגים בשבת שמכין על הרא"ם וכראי לסמוך עליו דדבריו

דברי קבלה:

וכל זה בספלג לדבר הרשות דאין לנו להשען רק על המוסקים שהבאתי הבתירים לאחיר רק משום שעת הרחק אבל היכא דספלג לצורך מצוה דאמרינן בפירוש בגמרא דמתר לחפלג מותר אף בשבת דאף דאמרינן דצריך לסמוך עמו שישבות. באלי רבא פלג דהיכא דאי אפשר לסמוך עמו שישבות לית לן מה הכן מתוב כשע"ת ומ"ב. וגם יש לסמוך על המור דפסק כרשב"ג דאינו צריך לסמוך עמו על מת שישבות ע"כ ואיר אירי בלא קנין שביתה מעבד שבת הבקעה שביתה מערב שבת כבר פסק הרמ"א סי' דאין לסמוך ביד הסקלין אלא מדאי אפילו בלא קנין שביתה מותר בדיקבד היכא דאי אפשר בקנין אחר כמו בתרן דיקן ומדאי מותר לצורך מצוה ואפשר לחר דאפילו לדעת הרי"ו דאיסור הפלגה הוא מפעם שם מותר לצורך מצוה הוא דשם אסור אפילו לצורך מצוה כמו שכתב הרא"ם בפיסן הרי"ג הבסיסן שלים. וכן הרי הא"ר מכל מקום לחפלג בספינה אין בזה שם כל כך וכן כתב הפחצית השקל סיסן רמ"ה הבסיסן הרי"ג אירי שמם בנהר או אסור אם לצורך מצוה אבל לחפלג בספינה מותר לצורך מצוה וכשעת הדחק אם כלא ק"ש ועי' בנתיב הים סיסן שלש שפילפול שם אם מותר לעבור בספינה בשבת לתפלל בעבר והביא בשם כמה גדולים שהסכימו לחתיר בתנור שיקנה שביתה בערב שבת. ותנה שם ומדאי הר אפשר לקנות שביתה בערב שבת הוא כן צריך לחתיר אבל היכא דלא אפשר יש לומר דמדי דשרי. ולפמ"ש לעיל יש להקל יותר בספינה נדולה מבספינה קטנה אחת דשם לא הוי רוב עכרם וכאן הוי רוב עכרים ועוד כיון דבספינה קטנה בא לסתה תפצו בשבת ועשות כל צרכו בה נראה דיותא לי בזה דשם בשבת דתעבר מחשבתו. אבל בספינה נדולה אף דעסק בשבת מכל מקום כיון שאינו מגיע לסתה תפצו כי אם לאחר איזה ימים אינו נראה כל כך דרצונו בכך שיסע בשבת ולדעת המור דפסק כרשב"ג דאינו צריך לסמוך עמו שישבות יש לומר דוקא בדאי אינו אומר לו בפירוש שיפלג בשבת. אבל אם נסע בספינה קטנה כדי לעבור הנהר ולבא שם באותו יום הוי כאומר לו בפירוש שיפלג בשבת. ואפשר דאף לרשב"ג אסור ועל כן אינו מותר אלא דוקא ע"י קנין שביתה. עוד ראיתי בשורת מהרי"ם שיק סיסן קי"ד שכתב לחלק משום דבספינה קטנה עושה העכרים מעשה שיעמה כיון שמשיט הספינה על ידי הענין שבידו אבל בספינות נדולות עיקר חילוק הספינה על ידי הרוח ואינו עושה מעשה כלל. והספינות התלכות ע"י קיסור אף דתחלוכות הספינה כפי תנועת רב הגלגל ס"מ אינם בנתיבים

הר לובש כלאים ואסור לו אל תלבש אל תלבש חייב על כל אחת ואחת. וכתבו תוספות שבועות יד דלא הוי לאו שאין בו מעשה כיון דהלבישה הראשונה היתה על ידי מעשה. ובמשנה למלך פ"ג הלכות כיאת. סקדש רצה לומר דוקא היכא דהמעשה היתה באיסור מיקרי מעשה אבל היכא דהמעשה היתה בהיתר לא מיקרי מעשה ואף שחזר אח"כ מסברא זו הביתי בספר לאחות הערוה מחרב עתר צאנוסיר דל שהביא דאי לפי הרשב"ג אסור ועל כן אינו מותר אלא דוקא ע"י קנין שביתה. עוד ראיתי בשורת מהרי"ם שיק סיסן קי"ד שכתב לחלק משום דבספינה קטנה עושה העכרים מעשה שיעמה כיון שמשיט הספינה על ידי הענין שבידו אבל בספינות נדולות עיקר חילוק הספינה על ידי הרוח ואינו עושה מעשה כלל. והספינות התלכות ע"י קיסור אף דתחלוכות הספינה כפי תנועת רב הגלגל ס"מ אינם בנתיבים

בידים רק ע"י כח הסכינה הוי רק נדים שם וכבר פסק בה נברא כראמרינן בחולין מ"ז השוחט בסוכני דבבה חשני שחיטתו פסולה דכבר פסק בה נברא ואף דעדשין שאר מלאכות דאדייתא לא איכפת לן כיון דעשין בשבל הב עכרים עיקר האיסור סשום שם וכיון דעכרים עשה מעשה שיעמה הוי כאלו הוא עצמו הי שם חת לא שייך בספינות נדולות. והרמ"א דל דמצריך קנין שביתה זת דוקא היכא דאסור אבל היכא דלא אפשר מותר בלא קנין שביתה. ומ"ש דמרי מגרים דהרלבת שהביא הרמ"א סעיף קטן יים אירי בקנה שביתה מערב שבת תמהוא מאוד הוא כבר העיד הרמ"א דל דנהגו לחקל על ידי קנין שביתה. ובש"ע הרב בקונטרס אחרון סיסן רמ"ה סיף ז' הביא כשם הטיל והמחרי"ק הרמ"ם והרלבת דאדיר לחתיר בלא קנין שביתה ובכרם שדעת הרשב"ם והרמב"ן והרמב"ם הדיה לחתיר בכל נוגע. ולפמ"ש לעיל גם הרדיה מביאה לי לחתיר והיכא דיש רוב עכרים כיון שלא חשיב קנין שביתה הכן יש לומר בדעת ר"ח דלמעלה מי מפתחים מותר בלא קנין שביתה וכן יש לומר בדעת הרי"ף והרמב"ם דל ולצורך מצוה מותר בכל נוגע דהוא אם לא הוי צורך מצוה בודאי אסור לחפלג אפילו לתלמיד חכם אפילו דרך הדרשה ולא מצינו בזה שום איסור לבטל עונג שבת. ומכל מקום לצורך מצוה מותר ונראה מה דלצורך מצוה קל יותר מדרך הדרשה לחיה

וכיון דמותר לתלמיד חכם על ידי הערמה מכ"ש דמותר לצורך מצוה:

ובענין צורך מצוה דמביאה לי לדת שכל מקום שאדם הולך לשמרת או לראות פני תבירו מיקרי דבר מצוה ויין בית יוסף סכתב שאין כל דת דל. ואיתי בשבלי הלקט סיסן קיא שכתב וכבר פירשו רבותינו כולם כי מה שאדם יוצא לסחוק מזונותיו הבר מצוה הוא ושוב וכיון דהרבה פוסקים מביאה להו ברי"ת ונראה דאפילו החולקים על הבינו תם לא מליני עלי אלא כשהולך לצורך מצוה לי שעתא כל כך הוא עיקר ראיית החולקים על ר"ת מעובדא דבני בישן בפרק מקום שנהגו דלא אזלי מצוה לציון בטלי שבתא. ומשמע מזה אף דודאי אזלי לצורך מזונות מכל מקום אסור דלא מיקרי מצוה ומכל מקום אפשר לומר דזה אפשר לתם להמציא מזונות ממקום אחר ולא הדיקא לי שעתא כל כך אבל אותם המדרסים למדינות הים מחמת דאי אפשר להם בענין אחר ומכ"ש אותם הבודדים לנשותם מחמת מסון או משום נפשות ודאי כולי עלמא מודי דהוי צורך מצוה ויש להקל:

ונלפענ"ד עוד להוסף תבלין ללמד זכות על ישראל כי ר' יחבר הפין בצדקת יצדר כמו לבקש היתר על פי תורת דוהא חמקם דמותר להפלג בשבת ע"י קנין שביתה מערב שבת אף דמתחיל להפלג בשבת כתב בש"ע הרב מהרש"ו דל סיסן רמ"ה סעיף ט' משום דבהפלגה אינו עושה מעשה כלל דמאליו הוא שם וכיון שנבנם לשם בערב שבת שהיא שעת היתר כותר ואינ"ו דאחר בין השמשות יצא משם הזור לביתו מותר לבנם אחר כך להספינה. ויש להסביר הדבר על פי מה דאמרינן בסכ' מכות ביא

לו הוצאה המורת כל שכן שיעמה דקולא. והרמ"ם והב"ח ז"ל חלקו על המור דאודבא איסור שם חסר דיש בו חשש דאוריתא דעשה חבית של שיעין ולמ"ש ז"ל דהמור אירי דמעבר בספינה באופן דאין בבניסה שום איסור כגון שישבת על גבי קרקע או שקשורה חיטב מה דאי הוי איסור על כיון דמותר לת"ח לתורים והוי כ"ש מדאיסה דמותר לצורך מצות. ומעתה יל' דהרמ"ם והב"ח לא חלקו על המור אלא משום דמשמע לתו דמתיר בכל קנין אבל אם נאבר דהמור לא התיר אלא באופן דאין בהכניסה שום איסור מה"ג כ"ע מודי להמור דמותר לצורך מצוה. ובש"ע הרב סיסן רמ"ה סעיף ט' כתב ת"ל וכן אסור ליכנס בספינה בשבת עצמה אעפ"י שהולך לדבר מצוה כר לפי שאסור ליכנס כלל בספינה בשבת אפילו אינה מהלכת כלל אלא עמדה על פני המים ואסור לשוט בשבת כמו שיתבאר בסיסן שלש. ומשמע מזה דאיירי דוקא באופן שאסרו בסיסן שלש שאינה קשורה חיטב אבל אם היא קשורה באופן שמותר לילך על הספינה בשבת לא נזכר כלל דאסור להפלג: עוד אפשר לומר לפמ"ש הרא"ש פסיסן רמ"ה פ"ק י"א דעיקר קנית רשות כדי שישבות באויר מחיצות הספינה בין השמשות דאתר דקנה שביתה הוי לי כביתו ליה כיצא חוץ לתחום. ולשמם הרי"ו דאיסור משום שם מהני קנית רשות דהוי בנבנם לביתו ולא מתוי כשם. ומעתה אפשר לדון דאיירי דוקא דהספינה עומדת חוץ לעיבורה של עיר דאז לא שבת באויר מחיצות הספינה אבל אם הספינה תוך עיבורה של עיר דנחשב כל העיר כארבע אמות אף אם שבת בעיר הוי כשבת בספינה דכל חצר עם הספינה הוי כד' אמות וכ"ש בעיר המוקפת חומה כמו בעירנו דמותר למלמל בכל העיר והספינה קשורה סע"ש סמוך לשפת חנוך והחלבן להספינה דרך נשר חב ד' המים בתבנו לעיל תשובה א' סיסן מ"ו דמותר למלמל מהעיר להספינה בשבת וקניית רשות מהעיר מהניל גם כן להספינה דמקום מעמד הספינה שייך להסשלה ע"כ מעגל עירוב העיר גם כן להספינה הוי הכל כארבע אמות ומכילא אף אם שבת בעיר הוי כשבת בהספינה. ואף דהלבוש מביאה לי דקנית רשות משום ויכר כמ"ש הפרים וכאן לא הוי ויכר יל כמ"ש הארר דגם דעת הלבוש משום דצריך לשבות באויר מחיצות מבעוד יום רק דמביאה לי דבין דמקרש על הספינה וקיבל עליו שבת הוי כאלו הר שם ושם ביתו אמותר לצאת בהספינה אף קודם שבת. וכל זה אם הספינה חוץ לעיבורה של עיר צריך לעשות היכר אבל בתוך עיבורה של העיר ומכ"ש במקום דנעשה עירוב כעיר אם הספינה אינו צריך כלל לקנין שביתה מערב שבת דהוי כאלו נבנם בהספינה מבעוד יום ושבת. ואף דהרמ"א דל בתב דצריך לחיות מירשם שקנה שם שביתה ודאי דאינו מעכב במקום דא"א. ובכ"מ מוב לילך מסוך לחשיבה למקום הספינה ולהשתדל לעלות על הספינה ואם לא עלתה בידו הוי קצת היכר שלא יעשה חבית של שיעין בראמרינן בפסחים י"א

הוא עצמו מחזיר עליו לשורפו אכילה קא אכיל מנייו:

וראיתי בהרמ"ם שיק תשובה קי' דלסע בשבת על הספינה הוי השש נ"ב משום איסור מלאכה דאף דהפועלים עושים כשכיל הב עכרים מ"מ

ין הלכה נראה דמהר' דאמרינן בברכות דף י"ח המקום כלאים בנבנה מקום אפילו בשקן דשון הכנסה ואין הנבנה כר. זה דוקא אם לבש כלאים כשהגיע בתוכו אבל אם לבש בחוצה כגון כלאים בחיטה ושעורה נפל מליאה ע"ג לפתחו בשקן כיון דהלבישה הוי בחוצה הוי לאו שאין בו מעשה ומהרב מסוי כבר הבינה. ולפ"ז יש לישב דברי הרשב"ם דמסק בהלכות כלי המקדש ד"ה הלכה ט"ב דכון שאי אפשר ללבש בגדי כהונה אלא בשעה קטנה דהוי בלאים כלאים אלא בקטנה מהנה ומעשה עליו בשאבת שרי דמשמע כ"מ דאמרינן דמשמע קוף הבנה על המסק הוא נבלת מקום דמסק הוי מליקה דמלין הוא נבלה. סוף סוף אין מחזר לבגדי כהונה בשעה מליקה דמסק מאחר שקרבן ומנחה לובש כלאים אלא מקום מהנה ויל דהכהן הוי לובש בגדי כהונה לאחר שבת אחרת מאריב אפשר יכול לעסוק בעבודה חשוב קוף מבנה על המסק דכון דמלבישה הוי בחוצה הוי בשעה עבודת הקטורת לאו שאין בו מעשה דכון שבחוצה מאי דאריה כיש דאיכא לישב במקום דמעבר מחמת מסק הוא טמא הוי בבר הבינה אלא לעשות הבנה בהנה המקדש במקום הדיר.

כיון דישראלים הם על הספינה אסורין כל קבוע כמחצה על מחצה דמי. הלעז"ר דלא שייך בזה קבוע וקבוע לא הוי אלא דומיא דתשע חניות דקנה הבזכות נבלת. וכן כאן אם היו הפועלים עושים המלאכה רק בשביל אחר ולא ידעינן בשביל מי שייך לומר כיון דהישראל קבוע שמא עושים בשביל הישראל אבל כאן עושים בשביל כל הנוסעים האם כן מסתם אי דעתם אדם אינם עושים רק בשביל רוב עכו"ם הוי דעתם עכו"ם כל הנוסעים אינו בהמלאכה נמא תעתבות איסור והיתר ובטל ברוב דומיא באלו קנה מכל העשר חנות מכל אחת ואחת כשר וכיון שיש למניו עשר חנויות וחכם בשרות בטל ברוב כמ"ש בפרי תואר סימן קי"ז סוף ס"ק י"א ובפרי מגדים שפ"ד ס"ק יד סוף תקיית א'. אמנם בספר יד יהודה הביא מספר הישר לרת דאפילו לקח מכל החניות אין לחקל כי אם באיסור דרבנן ולא באיסור דאורייתא. ובגידן דרן דראי יש לחקל דמלאכת עכו"ם נשכת הוא דרבנן. תם הכא עדיף מעשר חניות דתתם כיון דקנה כל חנויכה כפ"ע אינ בשעת הקני הוי על כל חנויכה שם איסור מ"מ דכל קבוע כמחצה דמי. ואיך תהור אחר כך להיתרה. ואפשר דמאי מעבא לא שייך בזה אחר כך בשול דהוי באלו נלה דהיתר בתעתבות דלא מהני כמ"ש המרדכי סוף תולין בשם רביגו משולם ועי מלים פ"א הלכות מסאות סרס הלכה יד אבל כאן לא הוי שום איסור מעולם דבשעת המלאכה אמרינן דהאיסור בטל ברוב כיון דרוב עכו"ם ודאי מראמרינן בעיתבין דף כ"א קרסף יותר מכית מאתים נורע רובו אסור נורע מיעוטו מותר הוא מקום חזרוע הוא קבוע תם הוא ניכר דאיסור דאיך שייך בות ניסול. ועכ"ל צריך לומר או דהמרדכי אינה משמשת רק להרוב אינה ודע ולא נעשית כלל בשביל הסעודה. או דאמרינן דבאמת משמשת לכל תקרפס ודק דיש בהשתמש הזה תעתבות איסור והיתר ובטל האיסור ברוב וכיון דבהמרדכי אינו ניכר האיסור התיתר תוי בפירוש מסקום התעתבות ובטל ברוב. וקיין בחיי אדם תלכות שבת כלל ד' סימן נ' ובנשמת אדם דיש תלכות סוכה דמותר לעבור בספינה קטנה במקום מצוה אם אי אפשר בענין אחר:

תשובת הרב הגאון מוה"ר מרת **מאיר אראק** זל אבד"ק בוטשאטש.

ביה יום חי ה' בטלו תרכ"ד בוטשאטש.

שומכ"ם לכבוד ידידי כו מרה **שלום יצחק הכהן** שמקתבעת נ"י מרצ רק"ק אנטוזקרשען.

מכתבו הגיעני בטרעדו ואז נתקבלתי כעזה"ר לאבי"ר פת ק"ק בוטשאטש והעתקתי אחלי לכאן והיתי מומחר מאר ע"ב אחרתי לחשיבו עד כה ועמו תפלתה:

כדי"א אבל עכ"פ מוכרח מדברי הרב ז"ל דאם לא שבת באויר הספינה תבנם לתוכה בשבת כיון שהפלין חוץ לתחום אין לו בספינה רק ד' אמות אף שהוא לסעלה מי מפרים כיון דבבר קנה שביתה בטקמו והוא עתה חוץ לסקמו אסור לו הולך בספינה יותר מדי"א זה להסך מדברי הגאון בס' הגיל. ולשלמת הרב ז"ל צריך קנין שביתה בספינה מבעוד יום אף בספינה שהוא תמיד לסעלת מים ובחנוה שם רמ"ז לדין שבבי סימן רמ"ח והצריך לקנין שביתה מע"ש ומסתבא אף בספינה שלסעלה מים. ובאמת שראיות הבי"ס שהביא שם לשיטתו מעיר הבין ס"ג דפריך בסעשה דר' גמליאל שהפיגה פפינתן בים שרחה להחסיר ע"ב ולא זז מדי"א דאי אין תחומין לסעלה מי מאי רצו דסוכה דלסעלה מי מפרים מותר לילך יותר מדי"א. צ"ע דשם תרי הוי בספינה מע"ש ואם הספינה חיתת לסעלה מי לא קנו שביתה כלל האיגם מתרן לתחום לכך כל הספינה מדי"א. אבל אם נמצים בספינה בשבת שקנו שביתה בביתם או שפעם אחת היתה הספינה לסעה מי מפרים שקנו שם שביתה שפיר יש לומר כיון דעתה הוא חוץ לתחום הילך דידי בספינה יותר מארבע אמות אמה. ולפי זה גם בספינות הנלכות תמיד לסעלה מעשה מפרים צריך קניית שביתה בבדי שיוכל לילך בספינה יותר מארבע אמות. אמנם בשעת הרחק הרי יש לסמוך על תוס' דיומא שהביא הרב בהגה שם דמדברי דלסעלה מים אף שהוא חוץ לתחומו מותר לילך בכל הספינה יעי"ש וזה כתבים חגיל. ועוד דאף להרב ז"ל הגה הרב כתב בהריא שם דבכל ענין אף שקנה שביתה לסמת מים ופעמתו דומני הספינה באופן דאפילו לי' ותיתר דשבת באויר מחיצות אפ"ה כל זמן בהספינה מהלכת אין תשש כלל המותר לילך בכל הספינה אף שאין לו רק ארבע אמות עיין שם. והספינות הגדולות לא שכיח שיעמדו ביום ס"ק יום התחלת הנסיעה כי משם לאמריקה שנוסעים עדן שמונה ימים תעמוד הספינה רק ב' או ג' מקומים באופן שבשעת הרחק גדול כזה יש לחם על מי לסמוך מלי קנין שביתה בספינה שרוב הנוסעים עכו"ם עפ"י שיטת רמב"ן הגיל שהסכימו כמה גדולי הקדמונים הם כמאירי שבת ריש הביא כן בשם גדולי המחברים האריך שם דהא דשבת דאסור לעבור בבבא בשבת רק לת"ת עי' הערמת חיתו למדה בשביל ישראל הם בתשב"ץ הא סי' כ' הארץ בשיטה זו: והנה לפי שיטת הגאון בית מאיר הגיל דבכל ענין איסור שיטת בספינה עדשין רק הנגרים סגהיני הספינה והוי רק מקומם אסירה לנגרי אכ הוי רק שבת דשבת יש מקום לקיים דברי חסור סימן תרי"ג שבתב דמותר לעבור בספינה כיהבים לעזרך מצוה כבו שהחתר הזיצה. ובבגיא שם תמה דהא חזיצה הותר אף משום לשמור פדותיו עי"ש. ולהגיל עלכ"פ לדינא יש מקום להקל לצורך מצוה כיון דהוי שבת דשבת. ואף דגם משום פפידא הותר שבת דשבת לבבה פוסקים מכ"ם לשמור פדותיו לא הוי מקום מפידא כל כך. הגה כ"ת כתב דדוב הנוסעים מחביא מרף לכתם הוי דבר מצוה דעת האי"ר סימן רמ"ח ס"ק ד' דלדבר מצוה רשאי לחפלין בספינה בשבת אף כלי קנין שביתה. אמנם דברי האי"ר שם צ"ע שכתב שם לפי

ע"ד שאלתו בעיר הגבל בהספינות אשר מבאן נוסעים דרך אני כלב ים. ובאים נוסעים בכל שבת לאמות לעלות למדינת אמעריקא דבתוכם במה מאהבי' והספינה חולכת מבאן רק בשבת ועיקר ההיתר להפלין בשבת הוא מחמת קנין שביתה בע"ש דבבאר בארת סימן רכ"ח. הדבר מבעב אי אפשר כי אינם נמצאים כלל בעלי הספינות לילך שם בע"ש הם בנה מדם מהיראים לילכת שם בעבר שבת כי רב הדרך מבית מהנם הראים לחזור בלילה ובתר האיך בזה לסמר זמות על ישראל ודרש חדוד בזה הגה כבוד תחתנו הביא דברי הרן בשם הרמבן זל שהתיר לספרטי ימים שיבנמו לספינה בשבת מחמת שרוב הנוסעים נגים וכל מלאכה שנעשית שם עבור הרוב הוא. וכן דעת כמה גדולי הקדמונים. אמנם בש"ע החבור בזה עדיד הבתיב הצוצך קנין שביתת. ובאר בבי' וגיא שיטתו דאסור מסקם שם על פני הבים כדמתה בשבת קלים דאפילו תוך התחום אסור משום שייטה הגה לפי מקום זה הקנין שביתה שיהי כביתו. ומה אדא לי' הנשש דשם כמש"כ הבי' וגיא. הגה לזה לא יעלה כלל הא דדוב הספינה נגרים כיון דהוא נופא שם בספינה ע"פ חמים. אמנם הגאון בית מאיר בארת סי' רמ"ח הארך מאד בענין זה דלי"ש כלל שם בזה כיון דהוא יושב בספינה ולא עביר מידי רק רבנות האומרים משום שם הייגו בבמרתי הספינה שבתחלק אותה קשים מלאכת שייטה בשביל ישראל ולפ"ז ברוב נגרים גם משום שם ליבא כיון דנעשה שייטת הספינה בשביל ורוב מגו ולא איכפת לן בבלאכה שנעשה כמ"ש הסבין יעי"ש שבאר שגם דעת הבה"ג כרמבן זל וקנין שביתה לא יעלה כלל להשמש דשם כבר נעשה כביתו כיון דשם אלא דבלאכת בספינה שרוב נגרים לא שייך נזירה שם כיון דנעשה בשביל רוב נגרים וקנין שביתה הוא כמש"כ הרן זל בבדי שיהא שוכת באויר מחיצות שאף אם תפלת הספינה מחוץ לתחום יהי' רשות להלך בכל הספינה דאלי"ב אין לו אלא ד' אמות בספינה נופא ולפ"ז בספינה שהולכת תמיד למעלה מי' עפ"י מה דקי"ל סימן ת"ד דאין תחומין למעלה מי' אם כן אין צריך כלל לקנין שביתה דאף מחוץ לתחום כיון דאין תחומין למעלה מי' הרשאי לילך בכל הספינה הם אינו מעיל כלל קנין שביתה למעלה מי' דהארך להתיר בספינה שרוב נגרים אף כלי קנין שביתה. והנה מה דמשיבא לי' לתנאוך בית מאיר דאם אין תחומין למעלה מי' הלך על הספינה בשבת אף שהפלין חוץ לתחום שביתתו שקנה ביבשה מותר לילך בכל הספינה כיון דאין תחומין למעלה מי' למענד אינו מוכרח. דבשי"ר הרב זל סימן ת"ח סעיף ד' כתב דאם הפלין בספינה מע"ש והיתה פעם אחת לבבה מ"מ בבר קנה שם שביתה הלכך אף שאח"כ הוא למעלה מי' חוץ לתחומו אין לו בספינה רק ד' אמות שלא אסרו אין תחומין למעלה מי' אלא בחילוך הספינה על פני המים אבל הילוך האדם בספינה הוי הילוך גמור כי הבתה בין שהוא עתה חוץ לתחומו אסור לו לילך בספינה יותר מדא. אף שנראה מדברי הרב זל דהיינו דוקא כשבתחו דומני תספינה הייגו משום דסיירי שם בשבת בע"ש בספינה דכיון דשבת באויר מחיצות כל הספינה כדא"ה רק בנתתו לא הוי

שיטתו הלדבר מצוה מותר להפלין בספינה בשבת דלא קשה מאורח סי' תרי"ג ששסק בש"ע כבתי"ג דאסור אפילו לדבר מצוה דיש לומר דרב חמור מפי משבת ע"ש חת תימא דנראה שאין טעם כלל להתבטר בזהר"ם יותר משבת דהוא איסור סקילה. אבל גם אם יש אחת טעם להחסיר הרי מבואר בביאה ית ובשבת ק"ו דחייבי טבילות מוכלין ביה"ב אף דליכ"ם דתם הטעם דנראה כמיקר דכיון דבשבת שוי ביה"ב נמי שוי דלבא מידי דבירב אסור ובשבת שוי ע"ש. אמנם לפי שיטת הכ"ם הגיל בספינה שרוכה נגרים ליכ"ם נגרה שם כלל והא דסי' תרי"ג יש לומר דסיירי בספינה ההולכת רק בשביל ישראל ובגוף דברי הכ"ם הגיל דאיסור שם בהלך בספינה דיינו שהבטהיג שבו דהוא לא עביד מידי. הגה בש"ע הרב סימן רמ"ח כתב דצחד כשם ומה בחיות סי' רכ"ח הכרכי ס"ק רשבת הזוכא באיר שם ס"ק ד' ולפ"ז דאיסור עליו גם בהרב נגרים אסור. ואולי יש לומר כיון דהוא רק משום מראית עין לא נזרו בסקום פפידא כמבואר סי' רמ"ד לענין מכם הה"ת בשעת הדחק שכמקום אינו כלל לקנות שביתה יל דלא חששו למראית עין. הגה בדבר הליכה על מאראן בתוך התחום להשלים הסנין עי' תשר רעקא זל ארח סי' יג דבזה אפילו קנין שביתה מע"ש לא מהני דלא שייך בזה קנין שביתה כיון דאין לו מחיצות וכיה להריא באר"ז סי' ני דליש קנין שביתה רק בסחיצות גבוהות ר' ספחים ולדעת הבי"ב יש מקום לחקל אף בלי קנין שביתה דאם עוברין הרב נגרים על המאראן דליכא שום שם לשיטתו הגיל וקנין שביתה שלפי שיטת הרן כדי שיהי שבת באויר מחיצות שיוכל לילך בכל הספינה אין צורך במאראן שהוא בתוך התחום. ובכ"ם בדבר השאלה הגיל בספינות שרוב נגרים הקנין שביתה בכמעט אי אפשר יש לדם על מה שסמכתו:

הגני דשית בלתית הק' **מאיר אראק** אבד"ק הגיל.

אחרי כתבי הרשר חגדו לי שבש"ק יבאים לאחר ר' שעות לספינה אחרת על נשר שלבעלה מי מפרים וכמה באנו לטחלוקת הבי"ם והרב דלדעת הרב אסור לעשות על הנשר אף שהיא לבעלה מים כיון שעובד הלבי"ם שרי"):

ביה שבת הרי"ה לפ"ק שטעטינגק.

הרחים והשלום לכבוד הרב הגאון המפורסם בחכמה ובריאה מהולל בכל קצוי ארץ מקשת מרת **רבי בער ריטער** שליט"א אב"ד ק"ק ראסדרם.

נ"ל הגיעני אדות מקום שאין בו עירוב אם מותר לטלטל מבהמנים לחצר

---

*) מה שהגיהו לו שהולכין מהשיטה לספינה שהיה זה רוקא באיזה מקומות אשר הגמל קנין הוא להספינה הגדולה להשתמש אבל הגמל אבל בגין וכל מקומות הגדולות נוסעים בספינות שהם עד אמעריקה הין הולכין כלל לאמות שהרי גם הספינה אינה מקום כלל אי"ב אף לחדב אין חיות כלל.

מהחבר.

ש"ס כו דיחת ישראל אחד. ואחה דעתי השפלה כזה כמ"ש האדבה בעדותיך נגר מלכים ולא אבוש (כאן מלכי רבנן) וה חחלי בעזר צורי ונואלי. כתה הביא דברי הג' הקי בעל ש"ע הרב סימן שפ"ו סי' ד' דאפילו במקום שאסור לטלטל בעיר ס"ם מותר לטלטל בביחכנ"ם וסכנו לחצר ביחכנ"ם ואפילו יש שם דיחה אחת בחצר בהכנ"ם מותר לטלטל בבחכנ"ם לחצר ולהדיחה דשם אע"כ יש כה שחי דיחות שאז הן אוסרות ע"ז עד שיעברו ביניהן ואם לא עברו אסור לטלטל בחצר בחכנ"ם. אבל אם אין בה אלא דיחה אחת ניחנית כולה לדיחה זו ואין אנשי בחכנ"ם אוסרים עלי' הואיל ובהכנ"ם אינה בית דיחה וכל בני העיר נעשו באורחים לגבי דיחה זו ומחדרים נ"כ לטלטל מחצר לבהכנ"ם ולדיחה זו. אך דעת האחע"ז סימן שפ"ו דבחכנ"ם מיקרי בית דיחה ולכן אסור לטלטל בביחכנ"ם כלא עירוב כ"א בלים ששבחו בחוכו. ומשמע דכ"ש אם יש דיחה בחצר בהכנ"ם דאסור לטלטל בבהכנ"ם ובחצר בלא עירוב ובחב דמשמע זה נחנין להניח העירוב דוקא בביחכנ"ם ספני שיש לכל אחד מקום מיוחד בביחכנ"ם והרבה מהם דרים בכפרים ואותן לא עירבו עמהם ע"כ מניחין העירוב בבחכנ"ם רבית אשר כחנה שם העירוב אינו צריך ליחן להעירוב ע"י"ש. ולא זכיתי להבין דברי קרשו דא"כ אם יש בעיר הרבה בתי כנסיות ובתי מדרשות יהי' אסור לטלטל משם לחעיר ולחחצר כיון דחעירוב הוא רק בביחכנ"ם אחר. ואפילו אם נאסר דבאחתו ביחכנ"ם דמחנה שם העירוב מועיל העירוב מכל מקום בבחכנ"ם שאין שם העירוב יהי' אסור לטלטל משם לחצר ואיך מחיר לטלטל בביחכנ"ם עצמו כלים שהוכנו לשם ע"י נכרי או ע"י קטן ואין לומר דיניחו עירוב בכל ביחכנ"ם א"כ לא מועיל כלל כמו שכחוב בש"ע סימן שפ"ו סי"ד ועי' בחכם צבי סימן ק"ב דאסור ליחן עירוב בשני בתי כנסיות ומביאו בפחחי חשובה ואפילו לדעת המחירים מ"ם עיקר העירוב נעשה על ידי מקום אחד רק דמ"ל ולא יזיק אם מחנה העירוב גם בביחכנ"ם אחרת. אבל אם נאמר דכל עירוב עושה קנין בפ"ע לחאנשים שיש להם מקומות בביחכנ"ם אם כן חאי הוי כמחן בשני מקומות ולא מהני כלל. ויחר נראה דבחכנ"ם הוי הפקר לכל חעולם ופטור מעירוב אף אותם שאין לחם מקום מיוחד מ"ם יש להם רשות לבוא לביחכנ"ם ולהחפלל שם. ונראה דאי' רבית הגנסת אינו צריך לערב דבסכ' מוכח ג' אמרינן רבית שאין בו ד' אמות פטור ממחחה ומטור מעירוב ואינו מטמא בנגעים. ע"כ דכל בית דלה בית דיחה לגבי מחנה הנגעים ליה בית דיחה לענין עירוב וכן אמרינן ביומא דף י' מוכח הגי בחג ר"י מחייב בעירוב במחחה וחכמים פטרין. ואם כן כיון דבחכנ"ם פטור ממחחה כמ"ש הרמב"ם ז"ל פרק יד הלכות בית הגנסת אם אין בו בית דיחה לחונים וכן אינו מטמא בנגעים כמ"ש הרמב"ם הלכות מוכאת צרעת פרק י"ד הלכה י"ד אע"כ יש שם בית דיחה לחזן א"כ פטור ג"כ העירוב ומ"ש כת"ה על הרב ז"ל דכתב דכל אנשי בית הגנסת ואנשי חעיר הוי כאורחים לגבי דיחה זו וחמה בת"ח מנמרא עירוכין מ"ו חכמה לגבי חר לא הוי אורחין בבר יישב ואת חרב ז"ל בעצמו שם מ"ו כיון דבחכנ"ם לא חוי בית דיחה הוי כמו חורבה

אף רסותות כזה ובזה מ"ם לא הוי כחולק עירובו ולש"ז אף לחחב"ץ אם מחנה בפירוש שבעירוב אחד ישאר ולא יקנה בית אחר איזה שחוא רוצה ובעירוב השני יחנה שיקנה גם אותו בית שהשאיר בעירוב הראשון אמנם ישאיר ולא יקנה איזה בית אחרת שחוא רוצה בכח"נ דמיא לשלשה חצירות בגמרא שם דסוחר ולא הוי כחולק עירובו. אך בחידושי הפלאה הארש דף כ"ז מחמה על הגאון חחב"ץ ז"ל וכמה ידק שני עירובין מי יחן והיו שוחפין בכל בית ובית. וחולק עירובו ח"ינו שאין שיעור עירוב בכל אחד חדע דכשיחוף ועירוב כחב הרמ"א ז"ל דהוי ברכה לבטלה ולא כחב חשש דחולק עירובו ומה משמע דאין בזה שום חשש כלל:

שאצל בית דיחה כמבואר בסימן שע"ו ס' ג' וס"ש האחע"ז ואמאי מניחין העירוב בביחכנ"ם ע"כ הוי בית דיחה כבר כחב הרמ"א סי שס"ה מ"ג דעירובי שלנו דין שיחוף יש להן ואינו צריך להניח בבית דיחה. אך הב"ח הקשה דחא כחב הרמ"א סימן שפ"ו דעירוב שלנו יש לו דין שיחוף דעירובי חצירות ביחד אך דעת האחע"ז שם ראין לו רק דין שיחוף לחד ושפיר מוחר להניח אף במקום ואין דיחה. וגם יש לחמר דעכ"ם הוי ראוי לדיחה ולא דמי לבית שער ובחפסת דשם לא ראוי לדיחה כלל אבל בית הכנסת ראוי לדיחה ולצורך בית הכנסת ולצורך מצוה מוחר לאכול ולישן שם כמו שכחוב באו"ח סימן קנ"א סי' ה' ואם כן הוי בית דיחה לענין זה דראוי לאכול שם העירוב. ומ"ם אינו חייב בעירוב כיון שאין שם בעלים מיוחדים. אף דבמוכה דף נ' אמרינן בית שאין בו ד' אמות כמו דפטור ממחחה כמו כן אין מניחין בו עירוב ליד כלל דשם לא הוי בית כלל אבל הכא באמת הוי בית. ומ"ם פטור מעירוב כיון שאין לו בעלים מיוחדים ודמיא לבית שאין בו דיחין

העומד בחצר דפטור מעירוב ומ"ם מניחין שם העירוב:

ודראיתי בקצור ש"ע מהר' מהר שלמה מאנצפריד מי' צ"ד ס' כ"ה שכחב

דלא כהאחע"ז וכן כחב בספר ישועות חיים כהרב בעל מסגרת חשלחן ודעת האחרונים כבעל ש"ע הרב ז"ל ובחב דכן אסר לו הגאון הקדוש מהר"ר אברהם הרב ז"ל מסאכטשוב. ולכאורה אפשר לומר לפי מה שהבאתי ראי' דפטור מעירוב כדפטור כמחחה א"כ לפי מה דאמרינן מ"ד מ"מ ר"ש דיש אוסרים רבית המדרש חייב במחחה ואם כן חייב בעירוב. אמנם בש"ע סי' רפ"ו ס' י' כחב דנכון לחוש לדבריהם משום חומרא אבל לא יברך עלי' משמע דהוה רק ספק ומסולא לענין עירוב יש להקל ויחר נראה דאפילו אם נאמר דחייב במחחה דמיקרי בית דיחה בין שהחלמידים ישבים מבוקר עד ערב מכל מקום פטור מעירוב כיון דאין להם בעלים מיוחדים מחוי הפקר לכל העולם להחפלל וללמוד שם ודמיא לבית הכנסת דפטור מעירוב. ולענין מה שהבאתי לעיל מהחב"ץ סימן ק"ב דאסור ליחן עירוב בשני בתי כנסיות דהוה כחולק עירובו דאמרינן בעירובין מ"ם החולק עירובו אינו עירוב ראיתי בספר משנה שכיר סימן מ"ח מחרב הגדול מרה ישכר שלמה שליט"א ראב"ד ק"ק פרשמיאן שהקשה מגמרא עירובין מ"ח בשלשה חצירות הפחוחות זה לזה ומחוחות לרה"ר עירבו ב' עם האמצעית היא מוחרת עמהם הם כחוחרות עמה וכי חחיצונות אסורות ע"ז ואמרינן שם דאיתי שנחנה האמצעית עירובה בזו וכזו אי שנחנה באמצעית בשני בחים אבן נפסקה בש"ע סימן שע"ח ס' א' הא הוי לגבי האמצעית כחולק עירובה דעירבה בשני מקומות ודאי סכאן דלא כהחב"ץ ז"ל. ולפענ"ד אין ראי' מכאן דהחב"ץ לא אסר אלא כאם רצה שכל עירוב יקנה לכל העיר ואין אחד מוסיף מחביות. זה חוי כחולק עירובו דחרי יכול לעשות הכל בעירוב אחד ואם מניח בשני מקומות הא הוי עירוב אבל הכא כל עירוב עושה קנין בפני עצמו דמה מצרף הראשונה עם האמצעית וה מצרף חשלישית עם האמצעית וכיון דכל אחר עושה קנין בפ"ע מסילא גם לגבי האמצעית

שו"ת בענני גיטין.

בית.

אודות סידור גיטין בכאן עיר אנטוורפען. הנה העיר הזאת היא עיר גדולה כי תורה אשר ידעו דרך ד' ואם כי בימים קדמונים לפני אחת מאות שנה הי' כאן קהל עדת ישרון אמנם נאבד אח"כ אבדה ולא נשאר כלל מישבי בני ישראל חה כעשרים שנה אשר תיל הערבו יושבי ויבואו לכאן תיה יראים ומופלגי תורה מכריעת פולין גאליציען ואונגארן וכרומה עד הנה לא כהרו פה גיטין וכאשר נצטריך לסדר גיפ הוא מוכרחים לנסע למדינה אחרת. וחוק מכאן כשלשים פרסאות ונחנחת כזה חשש ציגון ח"ז ראינו כי יש רבר נחוץ לחקן מחדש לסדר גיטין. ואם כי הגרב אע"ז סימן כ"ז נזר בעדינו שלא לסדר גם בעיר חדשה הנה בחתם מוצר אחע"ז חשובי לין כחב דה דוקא בעיר שישבו שם רבנים מכבה שנים ולא סדרו גם ספרמא הי' להם ספק לסום שמות בארון ואין כחנו יפה מכחם ואיך נוכל להחיר הסמיכות אשר הי' להם בשמות העיר הגדר. אבל בעיר שנחישבת מקרב מיהודים אין ראי' כלל מכה שלא סדרו גם עד הנה. וא"כ אין לנו להמציא ספיקות כי לא אלמן ישראל. וכחשו ליד כחב חוראי אין לשום רב וחוחה לסדר גם בעיר חדשה מרם שיחלך בגדולי הדור ויצע לפניהם ספיקותיו בשמות העיר הנדר ומכילא ע"כ יחפרסם שם חעיר ויקבע השם בפי אשר יוכלם מהגדולים אשר בארץ המה. ומ"ם עד חנה נסחנו אחור ואסרנו שב ואל חעשה עוד. אך פעם אחת נחחה עיגון גדול מאחד שנסע למדינת אנטווערפיא הי' חשש שחאשה חשאר עגונה כל ימי' והוכרחנו לסדר גיפ בפי אשר קבעו שם העיר חנגר בהסכם ת"ה ומופלגי חורה וכיון דאשחרי אשחרי לסדר אף בלא מקום עיגון וחסכים עמנו בכחיבת השמות הרב הגאון מוע"ה מאור הגולה מרה מאיר אראק אברק יאולאבין זצ"ל כאשר יבא בעחי' חשובחו לחלכה ולמעשה וכעוכה נכאר הדבר:

א) שם העיר בפי כל היהודים בכאן וכשאר ארצות הכדברים בשפת אשכנז או זארנאן נקראת ונכחבת בשם אנטוורפען וכן נקראת הנכחבת בפי האי' המדברים כלשון הכדינה שפת פלקמיש (Antwerpen) אך בכדינה הזאת מדברים חלק גדול מהאי' ג"כ בלשון צרפת ובלשון הזה נקראת העיר אנווערס. ואף כי שפת צרפת איננה לשון המדינה כל פלך אנטוורפען מ"מ מדבר חלק גדול מן האי' בלשון צרפת. ובפרט בבתי מסחר הגדולים. ובכל